

JAN AMOS KOMENSKÝ

TRUHLIVÝ

Předmluva vydavatele

Truchlivého díl první

to jest smutné a tesklivé člověka křesťana nad žalostnými vlasti a církve bídami naříkání, v kterémž se jemu nejprvé Rozum, potom Víra ozývají, potěšovati jeho, ale nadarmo usilujíce. Zatím tedy Kristus vystoupě zůřivě jej z netrpělivosti obvinňuje, místné strašlivých svých ran příčiny ukazuje, bolestí jemu ulehčuje a časné i věčné vysvobození zaslubuje, i jak by se k obojímu hotoviti měl, poučuje.

Plésání Truchlivého, nad sliby Božími rozveseleného.

Modlitba Truchlivého, v rozmáhajícím se protivenství lkajícího.

Truchlivého druhý díl

to jest Rány obnovující a jitřící se v člověku teskností v čas dlouhotrvajících Božích metel a těžkostí, kdež tělo déle již bíd snášeti se zpěčuje, a tesklení ačkoli, Rozum osvícený všelijak zapuditi se snažuje, nemůž však, jako ani Víra; až Kristus opět se ozva, dokonalou teprv k pozbytí hrůz a nabytí dobré mysli cestu ukazuje. Sepsaný s začátkem Nového léta MDCXXIV.

Předmluva vydavatele

Výrazem největšího žalu Komenského nad úplnou zkázou vlasti a církve, proti níž neviděl nikde žádné pomoci, jest spisek *Truchlivý*, formy dialogické, vzniklý ve dvou částech r. 1622 a 1624. Z jaké nálady mysli povstal, spisovatel dosti podrobně sděluje v listě P. Montanovi IX. (Patera, Korresp. Kom., str. 235).

Ve své sklíčenosti marně se těšil četbou spisu *Justa Lipsia "De constantia"*, nemoha pak v noci úzkostmi spáti, dal se do čtení proroka Isaiáše, pak i jiných proroků, když mu četba ta skýtala jakousi úlevu. Ale plné útěchy dostalo se mu teprve ze slov Kristových.

Když na počátku dílu I. "Truchlivý", jímž se míní sám spisovatel, běduje a hořekuje, *Rozum* domlouvá mu marně, neboť nechce ani příčiny svého nářku sdělit. Teprve na opětovné vybidnutí ukazuje na zkázu vlasti a potlačení pravdy Boží. Rozum podává důvody filosofické i ze života, kterak třeba i neštěstí klidnou myslí snášeti, než Truchlivý je odmítá, nemaje v lodi prázdné naděje. I vystupuje *Víra*, poukazujíc výroky písma sv. na všemohoucnost Boží. Ale Truchlivý namítá, že nepřátelům čisté víry dobře se vede, a vše jim jde po vůli, kdežto upřímným vyznavačům Kristovým snášeti jest jen protivenství, tak že by měli spíše svou věrou pohrdnouti. Když pak Truchlivý nejráději by o té věci jednal s Kristem samým, dostavuje se k rozhovoru sám *Kristus*, jenž poukazuje nejprve na svou moc nad lidmi. Truchlivý uznává divné řízení Boží a leká se, ježto Kristus ohlašuje další utrpení pro hříchy lidské. Hlavní příčinou jeho nářku jest opuštěnost evangelíkův od Boha, Kristus však vytýká, že ten lid sám svými neřestmi vzdal se Hospodina, proto naň připadly ty nesnáze. I chystá sklíčeným odměnu na věčnosti, kdežto lidem zlým, oplývajícím nyní štěstím, nastane tam zkáza. Utrpení na světě není nežli zkušebným prostředkem pro vyvolené; proto nemají spoléhati na pomoc lidskou, nýbrž Boží. Slibuje pak Kristus, že někteří z nich přečkají pokuty a budou opět potěšeni, nepřátelé pak budou mocně potřeni. Na svých věrných dožaduje se: 1. stálých modliteb, 2. opravdového pokání, 3. plnění vůle Boží, 4. trpělivosti a stálosti v trápeních, 5. chystání na život věčný, spíše než na časný. Končí týmiž slovy, jako v "Listech do nebe", slibuje nastávající svůj příchod. Truchlivý rozplesává se nad těmi sliby a končí modlitbou v přibývajícím protivenství.

Dialogická forma spisu dobře se hodí ke sporu, jež vede "Truchlivý" nejprve s *Rozumem*, potom s *Věrou*. Sentence na počátku ze Seneky a jiných filosofů vybraně poukazují k tomu, že se míní rozum světlem zjevení neosvícený. Útěchy čerpané ze Starého zákona, zvláště z největších filosofů mezi proroky, Isaiáše a Jeremiáše, zastupuje *Víra*, již spisovatel míní zjevení doby předkřesťanské. Ale ani ty nepostačují na úplnou odevzdanost ve vůli Boží, jakkoli Truchlivému přinášejí úlevu. K tomu třeba je teprve zákona Kristova, radostného poselství jeho (evangelia) a jistoty konečného spasení, jímž se sklíčený člověk může dokonale potěšiti.

Na počátku dílu II. *Truchlivý* upadá opět v náрек nad přibývajícími, již nesnesitelnými strastmi. *Rozum* vytýká mu netrpělivost a nedostatek udatnosti. Vždyť i jiní lidé již mnoho vytrpěli. Truchlivý namítá, že strádá přece vlast, země jemu nejbližší. Rozum odkazuje na Boha jako správce všech věcí, potom vykládá (dle I. knihy spisu Lipsiova), že při spořádání všech věcí na světě patrný je stálý jich zápas, ostatně i jinak věci lidské trvají jen na čas a

musí pak zajít. Nářkem proti tomu se nic nespraví. Jinak jsou trpké příhody užitečným lékařstvím (dle II. kn. Lipsiovy), neboť podněcují k službě Boží a pokutují za hříchy, mimo to pokořují se jimi nenapravitelní bezbožníci. Na Bohu z konání jeho počtu se dožadovati samo sebou je nemožné. Také slouží poplenu zemi potřebnému úbytku lidstva. Dále Rozum těší Truchlivého, že bohatství vůbec nemá veliké ceny, smrt pak že je člověku všude jistá. A když Truchlivý znovu nařká nad přibývajícím pohromami, Rozum vypočítává mu jiné krvavé války světové (poslední v této části partie dle II. kn. Lipsiovy). Že pak Truchlivý již se odhodlává vše snášeti, vystupuje *Víra*, jež odkazuje ho k Bohu, opravujíc zoufalství jeho, neboť Bůh své vyvolené jistě zachrání, a to třeba i zázrakem, jak patrně na Eliášovi. Truchlivý děsí se jen příchodu Antikristova, Víra však ukazuje na zkažení jeho a vysvětluje proroctví o něm. Mimo to připomíná všelijaká neobyčejná znamení, jež se právě dějí. Také události z dějin Israelitů symbolicky vysvětluje jako znamení příhod novějších. Truchlivý přijímá to napomenutí, ale poukazuje na nové a nové i hroznější útisky evangeliků. Víra jej utěšuje tím, že vrchol útisků zajisté - bude znamenati brzký konec zla. Vystupuje *Kristus* a kárá pochybnosti, poroučí trpěti a odkazuje na svůj příklad. Velí Truchlivému odevzdanost ve vůli Boží, zakazuje mudrování o činech Božích a slibuje svou ochranu. Na konec mu doporučí denní obírání Davidem (knihou Žalmů). Truchlivý velebí za to Boha.

V listě P. Montanovi Komenský uvádí, že v době skládání dílu I. tohoto spisku marně se obíral četbou Lipsiovou, a skutečně v tomto díle jen na prvních větách patrně, že užil několika obrátů ze začátku I. knihy Lipsiovy; za to v díle II. přidržel se z valné části postupu myšlenek tohoto filosofického dialogu mezi mladým Justem Lipsiem, prchajícím z vlasti válkami občanskými rozervané, a mezi Karlem Langem, professorem v Lutychu. Čerpal tu zejména z kn. I., kap. 8-16, potom z kn. II., kap. 6-12, 13, 19-24, jak v poznámkách pod textem zevrubněji ukázáno.

V posledních částech toho dílu použil také některých dokladů ze své doby o pronásledování podobojích v Čechách a na Moravě, jež později zařazeny byly v "Historii o těžkých protivenstvích církve české".

Tisk pražský dílu I., o němž Komenský činí zmínku, nám se nedochoval, byl-li vůbec pořízen. Jsme tedy jen odkázáni na jediný známý *rukopis* obou prvních dílů, který se chová nyní v městské knihovně Vratislavské (sign. M. 1472) a pochází z pozůstalosti Josefa Kačera, duchovního správce českého sboru evangelického ve Velkém Táboře pod Sycovem (něm. Polnisch Wartenberg) v Pruském Slezsku (zemř. 1871).

Není to prvopis, nemaje ani stopy obvyklé opravy rukou Komenského, nýbrž pouhý opis ze stol. XVII., v citacích písem sv. (na vnějším okraji karmínem velmi drobným písmem) dosti chybný. Psán jest rukou dovednou (osoby mluvící a slova význačná karmínem) na malých stránkách dvanáctkových; díl I. zaujímá 150 stránek, díl II. stránek 140 (str. 100-107 číslovány dvakrát, 108-113 nově). Zkratky vyskytují se jen při *m* a *n* (většinou na konci slov), pak při *jest* a při *h* v koncovkách, ale jen místy (v tomto vydání jsou rozvedeny).

Z rukopisu toho podán otisk beze všech poznámek v časopise "Hlasy ze Siona", ročn. 1871.

Nový otisk, v němž cizí slova zaměněna jsou českými a připojeny poznámky z paralelních míst Lipsiových (citov. dle vyd. z r. 1605), jakož i některé jiné doklady historické, vydal Josef Šmaha r. 1892 nákladem V. Neuberta na Smíchově (s věnováním a stručným úvodem, jakož i čtyřmi ukázkami rukopisu); str. 68 veliké 8".

Německý překlad spisu toho vydán jest r. 1628 v Prešpurce s názvem: "Trauren über Trauren und Trost über Trost. Sehr dienlich auff alle zeiten, Sonderlich bey jetziger noht der gantzen Christenheit. Durch einen liebhaber Goettliches trosts verdeutscht.

Esa. 22, 4. Laßt mich bitterlich weinen. Zach. 1, 17. Der HERRE wird Sion wieder Troesten. Gedruckt zu Bresburg MDCXXVIII."

Tisk ve 12", stran 250. Citáty biblické podávají se na okraji, rovněž na str. 8-14. latinské citáty sentencí z klasiků. Překlad je celkem dosti věrný, ač nikoli všude doslovný, pouze "Plésání" z konce dílu I. přeloženo jest v překladě tomto až za díl II.

Jan V. Novák.

Truchlivého díl první

to jest smutné a tesklivé člověka křesťana nad žalostnými vlasti a církve bídami naříkání, v kterémž se jemu nejprvé Rozum, potom Víra ozývají, potěšovati jeho, ale nadarmo usilující. Zatím tedy Kristus vystoupě zůřivě jej z netrpělivosti obvinňuje, místné strašlivých svých ran příčiny ukazuje, bolestí jemu ulehčuje a časné i věčné vysvobození zaslibuje, i jak by se k obojímu hotoviti měl, poučuje.

Truchlivý sám v sobě.

Ach, ouvech, nastojte, což jest sobě na tom nešťastném světě počítí? a kam se podítí? co před sebe vzítí? Ach, kde pomoc? kde rada jaká? Ach, kéž jest za moře někam zaletětí, a neb se do hrobu skrýtí, a neb kde jest smrt, aby těm neřestem konec učinila?

Rozum.

I což to za naříkání tak přílišné? Což sobě tak stýskáš, člověče milý? Cožs umklí? Oznam mně!

Truchlivý.

Ani ty, ani žádný pomoci mně nemůže, ach, nastojte hoře mého, což sobě počítí mám ?

Rozum.

Ale toť jest příliš, což sobě pak zoufati chceš?

Truchlivý.

Ba blížeť jest toho než dále, že nic již o žádném člověku, nic o Bohu, nic o pomoci jeho smýšleti nebudu.

Rozum.

Ach, pro milý Bůh, nedejž takovým myšlením sobě na srdce vstupovati. Ale cožť pak, proč neoznámíš, kdo ví, nenajde-li se rada?

Truchlivý.

Ach, nenajde, již sem ji dosti hledal, a jest vše daremné!

Rozum.

Toť není moudrého člověka povaha, tak sobě zámutek (již pak odkudkoli pošlý) v hlavu zavzítí, aby se z něho ani vyraziti, ani vyvesti, ani o to ohledati dáti nechtěl; však někdy samým rozmluvením a věrnému příteli bídy své potoužením bolesti odléhá, někdy pak tak šťastná přichází hodinka, že člověk z prostřed nejhlubšího zámутku k rozveselení bývá přiveden; vyraz se z té přílišné tesknosti, a porozmluvme o tom, co pak jest to, což tě trápí.

Truchlivý.

Ach, starosti, bolesti, svírání plno v srdci mém, více mám, než vlasů na hlavě, a není odtušení žádného.

Rozum.

Předce já, co pak jest to, slyšeti žádám.

Truchlivý.

Na všechny strany zle: ukrutný, krvavý meč hubí mou milou vlast, zámkové, hradové a pevná města se dobývají, městečka, vsi, krásní domové a chrámové se plundrují a páli; statkové se loupí, dobytkové zajímají a hubí; nebohý chudý lid se ssuzuje, trápí, po místech i mordují a zajímají. Nebo rozliční zšílení národové již na čtvrtý rok na nás se jako oblakové shánějí, a ještě k upokojení žádné není naděje, tak že snad brzy všecko v poušť obráceno bude; a ještě k upokojení žádné naděje není tak brzy. A což nejbolestnějšího jest, pravda Boží se potlačuje, čisté Boží služby se zastavují, kněží vyhánějí a do žalářů dávají. Mnozí, na nichž ozdoba

vlasti a cirkve záležela, neb ukrutně zmordováni, neb posměšně vypuzeni, nejedni z nich (z nichž i já nešťastný jsem) lidské vsteklosti se děsíce bídne se pokrývají, žádného okamžení pro úklady a zálohy bezpečni nejsouce. Summou, nepřátelé žíznící krve naší do těsna nás ženou, nýbrž již vehnali a z našeho pádu plésají, a daří se jim čím dále tím lépe, co jen naměří, jde jim všecko šťastně. Kdo by pak o nevinné se ujal a ssouženým na retuňk přispěl, není pod tím nebem žádného. Všecka naděje i ta, kterouž sme k Bohu až posavád měli, nám klesla a klesá. Voláme-li k němu, neslyší a spomoci nechce, opuštění jsme až posavád odevšad, nelze již než zahynouti; ó kéž ale přijde smrt a zaškrtní.

Rozum.

Že se nad těmi žalostnými věcmi troudíš, kteréž se dějí, toho já tobě haněti nemohu. Nebo necítiti v věcech odporných žádné bolesti, špalka jest vlastnost a ne člověka; a že ne tak dalece příčinou vlastního nějakého neštěstí jako příčinou obecných, vlasti a cirkve se dotýkajících neřestí žalostí, není divu. Nebo, jakož Democritus říkával, obecná bída těžší jest, proto že není odkud pomoci se nadáti. A však toho chváliti nemohu, že sobě tvé bídy nad slušnost zveličuješ, jako by a neb nikdá žádný podobných věcí netrpěl, a neb to neštěstí, v kterémž nyní jste, v štěstí se vám obrátiti nemohlo.

Truchlivý.

Co prý v štěstí se obrátiti ? Ach, ach!

Rozum.

Ano, v štěstí pravím; nemůže zajisté tak zle býti, aby zase dobře býti nemohlo.

Truchlivý.

Bezpochyby po smrti sobě tanec slibujeme, když meč a oheň všecko zžře, když od nepřátel, od hladu a strachu, hořem a žalostí vyhyneme, a neb když v žaláři, a neb u vyhnání, neb pod ukrutným jhem nešťastný život trávit musíme.

Rozum.

O mrtvých nemluvím, které meč trefil a neb ještě trefí; ti tam. Ale kdo ještě živ jest, naděje jemu odmítati nesluší. Dí Seneca: Naděje proti bídám lékařství jest.

Truchlivý.

Ó bídnějšího lékařství! Co mne Seneca léčiti chce nadějí, kterýž jinde pravdy tajiti nemoha vyznal: Dobře se nadějíce a zle se majíce, pomijí nám všecken čas života našeho. Čehož my zarmoucení na zbyť dosti okoušíme. Vidímť já již, vidím nyní patrně, že bláznovství jest a nesmyslnost, nadějí se troštovati. Po čtyři léta teď pořád nadějí sme se krmili, že zlé přestane a dobré přijde, ono pak naprosto čím dále tím hůře. Potratili sme statky, potratili čest a dobré

jméno; potratili mnozí manželé manželky, manželky manžely, rodičové děti, děti rodiče, přátelé přátele; potratili sme svobodu k sloužení Pánu Bohu; potratili sme bezpečnost života; so potratili sme již i všecku naději.

Rozum.

A to bude nejhorší, stratíte-li naději. Nebo se ne zle v přísloví říká: Kdo statek stratil, nic nestratil; kdo poctivost a bezpečnost stratil, polovici stratil; a kdo naději a trpělivost stratil, všecko stratil. Kdo zajisté posečkati nechce, až by zlé přešlo, a dobré přišlo, jak jemu pomoci? A protože, člověče milý, jen od naděje nepouštěj; dokudž duše v člověku, dotud necht' jest i naděje.

Truchlivý.

Slýchával sem já, že naděje z lidí bláznů dělá, ale tomu sem ani nevěřil, ani nerozuměl; nyní pak i věřím i rozumím, když v očekávání svém sklamání jsouce, nepřátelům k smíchu jsme, sami pak u sebe za svou naději stydět se musíme. Ó bída a žalosti, co sme sobě v jistotě slibovali, všecko uteklo od nás. Což jest jedinou učiniti?

Rozum.

A což se pak dokonce z pochybování vyvesti nedáš?

Truchlivý.

A co mně pak ukazuješ, čím bych se vyvesti mohl; naprosto nevidím, čím se ukojiti.

Rozum.

Nadějí (pravím), že lépe bude; nebo jakož štěstí lidského ten jest cíl, aby a neb pobuda přestalo, a neb se v odporné štěstí proměnilo: tak jest, věř mi, docela i s neštěstím lidským. Nebo ono není stálá věc v světě, než pobuda přestane, a neb v štěstí se promění.

Truchlivý.

Třeba, třeba promění, třeba nepromění, a u nás to již příliš daleko zašlo.

Rozum.

Rozumně promluvil Seneca, mluvíc o bolestech těla, že nemohou i veliké i dlouhé býti; sou-li veliké, přetrhnou se brzy, proto že smrt přivolají. Pakli sou menší a trvají dlouho, sou snesitelnější. Podobně i v této věci jest; když bídy vlasti tvé na nejvyšší vzejdou, věř mi, přetrhnou se, a bude lépe. Pakli ještě nejsou tak veliké, proč sobě tak netrpělivě máš počínati?

Truchlivý.

Přemilejšího potěšení; tím se tedy těšiti máme, že vlast má, velikostí bíd přemožená a zemdlená jsoucí, brzo duši vypustí, to jest, dokonalou zkázu vezme.

Rozum.

Jinák rozuměj, že totiž tyranství těch, kteříž vás trápí, když nejvyš vyjde, spadne dolů a slomí hlavu; nebo staré a zkušením stvrzené pověření, že žádné násilí nemůže dlouho trvati. II Poněvadž pak, co se s námi nyní děje, všecko násilné jest, můžeš dobrou naději míti, že to a neb brzy jako napatý luk pukne, a neb oslábne.

Truchlivý.

Vždy tedy mne nadějí troštujes a neukazuješ mně nejmenšího nic, odkud by pak a jak bídy naše přítrž miti mohly. Předstíráš mi příklady, že se někdy při někom neštěstí v štěstí proměnilo, a mlčíš o tom, že také bývali lidé, kteří nežli se proměny dočekali, přišlé na ně neštěstí jako vítr do sebe je vchumlalo a sehltilo, jakýchž vždycky bývalo jest na světě dosti, a s námi naprosto k témuž se chýlí.

Rozum.

Jižť jest darmo; přišlo-li by předce mimo naději, což jest dělati, než trpělivě nésti, bud' co bud'. Rada jest moudrých: Čeho změnit nelze, trp mlče; dí Cicero, že největší bláznovství jest, hrubě se nad čímkoli trápiti. Bias onen zajisté vysvědčil, že ten toliko bídný jest, kdo své bídy dobromyslně snášeti neumí. A patrné jest, na kohož by těžké břemeno vzloženo a k němu tuze přivázáno bylo, že lépe jest tiše pod ním jíti, a neb na posledy ležeti, nežli neužitečným se pachtováním tíhoty a trápení sobě přidávati.

Truchlivý.

Smrt milejší jest, nežli takový život, v němž není než hrůza, strach, bolest, svírání, pláč a žalost.

Rozum.

Příčinou věcí odporných smrti sobě žádati jest přílišné netrpělivosti a zoufalství znamení.

Truchlivý.

A když pak není kdo pomoci a kdo potěšiti ?

Rozum. Komu raditi nelze, nelze pomoci. Jižť ukazuji polehčení tesknosti, jiných trpělivost a naději, ale u tebe všecko ničímž jest.

Truchlivý.

V pravdě takové potěšení ničímž jest. Co to zločince jdoucího k šibenici potěší, by ty mu krásně o tom mluvil, že jiné také věšívají; a co jest platno jemu, jest-li on se propuštěním troštuje, když ho předce vedou; co prospěje, že by ho napomínal, aby sobě udatně počínal, že to jinak býti nemůže.

Rozum.

Jižť nevím, skoro by mne na to přivedl, žeť bych povoliti musil; takť jest, že naděje lidská přenejistá věc jest, obyčejně mejlí. A když není utvrzena naděje, jak jest trpělivu býti, zvláště pak, že tato naše bida není bídám jiných lidí rovna ? Nebo sme doufali v Boha, na něj se bezpečíce, a hle, s tím se vším v zahanbení sme necháni, nevím sic, pravdu mluvě, jakou tobě naději udělati.

Víra.

Aj, není-li naděje u lidí, u Boha se najíti může; nestatčuje-li lidského potěšení, Božského hledej, člověče. Bůh raditi může, když žádný tvor raditi nemůže. Nebo on řekl: Chceš-li se obrátiti, Izraeli, ke mně se obrat' (Jerem. 4, v. 1).

Truchlivý.

I to jest daremné, nebo sme skusili, že již se zatvrdil proti nám Hospodin, vzal na sebe hněv, stíhá nás, morduje a nešahuje, a jakžkoli voláme a křičíme, zacpává uši před modlitbami našimi; obestřel se oblakem, aby k němu proniknouti nemohla modlitba (Pláč Jer. 3, v. 43).

Víra.

Tak-liž se již pak dokonce potěšiti nedáš, duše milá? Takliž neužitečnými přemýšlováními svíratí se budeš? A co pak již dokonce přestalo milosrdenství Hospodinovo, a konec vzalo slovo jeho? Což již zapomenul se smilovávati Bůh silný? Co neumí učiniti proměny pravice nejvyššího? (Žal. 77, v. 9.)

Truchlivý.

Umělať by, však nechce. Nýbrž uvrhl nás do bláta, a v pošlapání vydal nás, voláme-li k němu, neslyší; hledáme-li tváři jeho, odvrací ji od nás; obrátil se nám v ukrutného nepřitele; silou ruky své proti nám bojuje, k hrobu odkládá nás, tak že daremné jest obracetí se k němu (Job. 30).

Víra.

Ale nepochybujž tak docela, má jediná duše, však pak Bůh věrný jest, kterýž nad možnost nic nedopustí; a když maličko potrpíme, zase nás vytrhne, zmocní, upevní a dokonalé učiní (I. Kor. 10).

Truchlivý.

Tvůjť jest starodávní zvyk vždycky se troštovati. Já abych pravdu vyznal, dávno sem se toho neštěstí bál; hned mi to srdce pravilo, že to štěstí, kteréž se nám ukázalo, dlouho nám trvati nebude. Tys se naproti tomu vždycky čímsi kojila, že pravda Boží již v světě plac obdrží, a my se jí puidrzející že také vzrosteme, pokoj a bezpečnost, svobodu a slávu míti budeme, nýbrž i nad nepřátely panovati. A byloť se to začalo, ale jako sníh v létě, tak lo se nám

rozplynulo to naše štěstí. Já již jinak nevím, než že sme my posavád v hrubém omylu stáli, sebe za pravou Kristovu církev, onyno za bludné křesťany drževše; nebo Bůh jinak mezi námi a jimi rozdíl ukazuje, k nim se zná, nás pak zamítá.

Víra.

Ale na jakáž to pro Bůh myšlení přicházíš, duše milá? Pamatujž se, člověče milý.

Truchlivý.

Tak pravím a nejináč, na nich se zaslíbení církvi učiněná plní, a ne na nás.

Víra.

I která pak zaslíbení ?

Truchlivý.

Ta, že církev nepřemožená bude, jíž žádný převálčiti moci nebude, ani brány pekelné (Mat. 16, v. 18). Že nepřítel proti ní povstávající poraženi budou (5. Mojž. 26, v. 7). Žádný proti ní vymyšlený nástroj (totiž žádná nasnovaná rada) že se nepodaří (Izai. 54, v. 16. 17). A její pak naproti tomu rady a předsevzetí že půjdou šťastně (5. Mojž. 28, v. 8). Aj, všecko to plní se na nich. Nepuntovali-liž se již naši proti nim kolikrát, a to rozličným způsobem? A hle, vždycky chybuje. Nesebrali-liž kolikrát veliké síly? A hle, vždycky poraženi. Oněch pak rady vždycky jdou, jejich vojska vždycky vítězí. A co za tím jde, také podlé onoho Božího promluvení, na nich i na nás, pravé jest: Aj, služebníci moji jísti budou, vy pak hlad trpěti budete. Aj, služebníci moji pítí budou, vy pak žízniti budete. Aj, služebníci moji veseliti se budou, vy pak zahanbeni budete. Aj, služebníci moji prozpěvovati budou pro radost srdce, vy pak kvíliti budete pro bolest srdce. (Izai. 65, v. 13). Oni zajisté jedí, pijí, veselí jsou, my hlad a nouzi trpíme, lekáme se, hanbíme, úpíme pro sevření ducha, kam se díti, nevíme; ach, nastojte nám!

Rozum.

To jest v pravdě tak, kdyby Bůh s námi byl, nikoli by se tak s námi nedálo (Jud. 6, 13); nebo poněvadž on řekl: Nikoli tě nenechám, aniž tě opustím; nás pak nechal a opustil, slepí sme, neznáme-li odtud, že se nás odčítá (Žid. 13).

Víra.

A což pak písmo praví, že ani milosti ani hněvu po těch věcech, kteréž se zevnitř dějí, nezná člověk (Jan 16, v.20). Proto jmenovitě, že jednostejné jsou zlých i dobrých případnosti, jedná se těmto zámutku, jedná oněmno radosti dostává (Eccle. 9, v. 1. 2). Svatým se zde také slávy někdy udílí, a však na větším dile pod křížem bývají (4. Ezdr. 7, v. 17). Nebo jim řečeno jest: Plakati a kvíliti budete vy, ale svět se bude radovati. A opět: V nenávisti budete pro jméno mé. Vydadí vás v ssoužení a budou vás mordovati (Mat. 24, v. 9). A kdybych tobě

všecka písma, že Pán Bůh nechce své než v trpkostech míti na světě, vyčítati měl, den by nestatčil. A protož to nám raději církve pravé znamením jest, že v ouzkostech a trápeních jsme; nebo se tu na nás Kristovy řeči plní.

Truchlivý.

I jestližeť tedy tak placeno býti má za pobožnost, nejlépe udeřiti ní o zem a býti, jako onino jsou, v svobodě a slávě (Mal. 3, v. 14).

Víra.

Uchovejž toho Pán Bůh. Ale proč jen takovým myšlením sobě so na srdce vstupovati dáš ? Tak-ližs pak tou teskností ze všeho brku vyražen, žeť písma svatá ani na pamět nejdou. Přečti sobě aspoň Žalm 36. a 73, najdeš tam, že nešťastným těni světským lidem, kteříž zde na zemi své nebe mají, není proč štěstí jejich záviděti; nebo na plzkém místě stojí, sláva a radost jejich nestálá jest, a hned za tím jáma zatracení očekává (Žalm 94). A že nejlépe jest přidržeti se Boha a jej za svůj podíl míti, buď jak buď.

Truchlivý.

A když pak trpce z svými nakládá, jak že tu dělati? Ač snad ale on ne o všem ví, co se s námi děje; nebo jakž by sic taková nesnesitelná břemena na ty, kteříž jemu slouží, vzkládati mohl?

Rozum.

Praví se sic, že Pán Bůh všemohoucí a vševědoucí jest, ale já nevím sám, jak tomu věřiti, když tak mnohemu zlému přítrže nečiní, a tak mnozí nadarmo k němu volají.

Víra.

Toť sou hovadná myšlení; což by pak ten, kterýž učinil ucho, neslyšel? A ten, kterýž stvořil oko, nespátroval ? Co ten, kterýž lidi umění učí, sám nerozumí? (Žal. 94, v. 9. 10.)

Truchlivý.

Nedbá tedy o nás, děj se s námi, jak děj, jemu v nebi dobře.

Víra.

Ó nikoli nenedbá, ale obmýšlí dobré milujícím sebe, když je cvičí, a uhlédaje příhodný svůj čas, o ně se zasazuje a vysvobozuje ze všelijakých ouzkostí (Žal. 94, v. 12. 16).

Truchlivý.

Mluví se o tom, a nevím, kde skutek; my tak mnoho již hanby, posměchu, nebezpečství, strachu a svírání hrozných okoušíme, že nad to býti nemůž, a on se slitovati nechce, ani na trápení naše, ani na modlitby nic nedbá. Ó kéž jest aspoň s ním samým mluvití a vzeptati se jeho, jaký na tom má užitek, že se nesnadní s námi? (Job. 10, v. 2. It. 23, v. 2. 3.) Kéž jest k

trůnu jeho přijetí a od něho slyšeti, proč nás trápí, a míní-li kdy obměkčiti srdce své k nám a slitovati se nad námi.

Kristus.

Kdo jest to, jenž zatemňuje radu řečmi neumělými ? (Job. 38, v. 2.) Kdo se to proti Všemohoucímu staví a odpovídá Bohu silnému tak pyšně ? Tak-liž tě jalo srdce tvé, neužitečný člověče ? Tak-liž blíkají oči tvé ? (Job. 15, v. 12.) Co vaditi se strojíš s Nejvyšším, žeť neukazuje všech cest svých ? (Jerem. 2, v. 29.) Či chceš rádcím mým býti, a přidati mi srozumění, a naučiti mne stezce soudů ? (Iz. 40, v. 14.) Já jsem ten, jemuž dána jest moc na nebi i na zemi (Mat. 28, 18), nýbrž já jsem od věku první ten i poslední, kromě něhož není Boha (Iz. 44, v. 6). Kterýž sem zemi učinil mocí svou, a utvrdil okršlek světa moudrostí svou, a opatrností svou roztáhl nebesa (Jerem. 10). Kterýž měřím hrstí svou vody, a nebesa pídí rozměruji. Vážím měrou prach země, kterýž vážím na váze hory a pahrbky na závaží (Izaiáš 40). Kterýž sem rozsázel lidi na okršlku svém (Izaiáš 44). A dávám jim život i dýchání i všecko, a vyměřuji cíle přebývání jejich (Skut. 17, v. 28). U vichru a bouři jest cesta má. Oblak prach noh mých. přede mnou se třesou sloupové nebeští, hory chřadnou, a pahrbkové se rozplývají; země hoří před tváří mou, a moře vysychá před žehráním mým (Nahum 1, v. 3. Job. 26). Všickni národové jsou jako nic přede mnou, za nic a za marnost u mne sepokládají (Izaiáš 40, v. 17). Já jsem Hospodin, kterýž, co chci, to činím, na nebi i na zemi, v moři i ve všech propastech (Žalm 135, v. 6). A činím veliké, nezpytatelné věci, jimž počtu není (Job. 5, v. 9). U mne zajisté jest moudrost a síla, u mne jest rada a rozumnost. Bořím-li já, kdo bude zase stavěti ? Zavírám-li já, kdo otevře ? Já rozmnožuji národy a hubím je zase; vylévám potupu na urozené, a sílu mocných zemdlévám; uvodím radu v nemoudrost, odjímám výmluvným řeč, a mocné vyvracím (Job. 12). Já na nebesích sedě zástupy své na zemi šikuji, a mohu zavolati i vod mořských a vyliti je na svrček země (Amos 9, v. 6). Já jsem Bůh všelikého těla, přede mnou nemůž skryta býti žádná věc; jsem veliký v síle a zprávě své, oči mé otevřené jsou na všecky cesty synů lidských (Jerem. 32, v. 27). Všecko zlé i dobré, kteréž se kdekoli děje, já činím (Amos 3, v. 6). Rozumíte-liž tomu, synové lidští, že já sám všecko činím ? Povstaň, přepaš se jako muž a odpovídej mi (Job. 38, v. 3).

Truchlivý.

Porozumívám, Hospodine, že ruka tvá učinila a činí všecko.

Kristus.

I pročez tedy neumlknete přede mnou, obyvatelé prachu, a proč neoněmějí rtové vaši před obličejem mým ? Což vás důstojnost má nepředěšuje ? (Job. 13, v. 11.) Což se v odpory dávati

budeš s Stvořitelem svým, střepino hliněná ? (Isai. 45, v. 9). Nebo kdo mne vyučovati bude umění? Kdo mně vyměřovati bude cestu, a kdo mi řekne: Činiš nepravost ? (Job. 2.) Kdo mně svěřil zemi, abych k jeho zdání ji zpravoval, a co on oblíbuj, to toliko zvoloval? (Job. 34, v. 14. 32.) Soudové moji jsou hlubokost nesmírná. Kdo jest mně rovný? (Žal. 34, v. 13. 37.) Kdo mi rok složí (Jer. 49, v. 19), chtěje nestižitedlnost mou vystihnouti ? (Job. 11, v. 7.) Jak nebesa převyšují zemi, tak myšlení má myšlení vaše (Isai. 55, v. 9). Já co myslím, nelituji toho, aniž se odvracím (Jerem. 4, v. 28).

Truchlivý.

Skláním se před tebou, Hospodine, Stvořiteli můj, nebo poznávám, že ruka tvá všecko činí, a že jsi divný v zprávě své při synech lidských (Žalm 66, v. 5), a že myšlení tvá o nás jsou divná (Žal. 40, v. 6). Aj, již umlknu a neotevru více úst svých, poněvadž ty činiš všecko to (Žal. 39, v. 10). Chaternýť sem, což bych odpovídal tobě; ruku svou kladu na ústa svá, jednou sem mluvil, ale nebudu vlce odmlouvati, nýbrž i podruhé, ale nebudu více přidávati (Job. 39).

Kristus.

Já jsem ten, kterýž sem na vás násilí bojů vylil a zapálil oheň vůkol vás (Isai. 42, v. 25). Já sám nabrousil sem meč a dal do rukou těch, kteříž vás mordují; vydal sem vás v ruce lidí steklých, všecko hubících ohněm prchlivosti své (Ezech. 21, v. 9. 31). Já sám dmýchám na vás. Kdo zbrání vztažené ruce mé ? Pustil sem na vás meč, kdo jej odvrátí ? Pustil sem na vás oheň, kdo jej uhasí ? Pustil sem na vás bídy, kdo je zapudí ? Nebo zdali kdo odvrátí střelu, vystřelenou od střelce silného ? Když hladovitý lev zvěř dává, kdo jej odžene ? Když se oheň rozhoří v slámě, kdo jej uhasí ? Oheň můj zanícen jest nyní na okršlku zemském, aniž přestane, dokudž nepopálí základů země (4. Ezdr. 16).

Truchlivý.

Běda nám tedy hříšným, jakž ostojíme před zůřivostí rozhněvání tvého ?

Kristus.

Toť jsou toliko počátkové bolestí, Ikání a zahnutí, počátek zlých věcí, ran a úzkostí i metel mých (Mat. 24, v. 8). Nebo já sem sobě nyní čas obral, abych navštívil všechny bydlející na zemi, jakž sem zdávna prohlašoval skrze služebníky své proroky, že v posledních časech mnohé a žalostné bídy půjdou na zemi (4. Ezdr. 9; v. 3. It. 5, v. 16. Mat. 24, v. 7). Nu, nyníť jest čas, nyní povstal hněv můj proti všechněm národům, hřmot můj půjde až do končin země; v soud vcházím s všelikým tělem. Aj, bída půjde z národu na národ, a vichřice veliká strhne se až do končin země (Jer. 25, v. 32). Čas rozhněvání, čas trápení, čas spuštění jest nyní; sevrů úzkostmi lidi, aby chodili jako slepí, a vylévána bude krev jako prach (Sof. 1, v. 15).

Truchlivý.

Mezi tím, panovníče Hospodine, církev tvá také trpí a nejvíce téměř, jakž se nyní děje.

Kristus.

I což mi do toho, zdaž nejste všickni ze spolka národ hříšný, lid obtížený nepravostmi, synové zpuční, opustili ste cesty mé a odešli po líbostech srdcí svých (Izai. 1). Proč mám milostivější býti vám než jiným? Chtěli ste jinak věřiti než jiní, a nechtěli ste jinak živi býti než jiní, tak že neméně učiněni ste oškliví v očích než pohané. Nýbrž projděte pohany, najdou-li se kde podobné bezbožnosti, jako v mém křesťanstvu, pýcha, nádhernost, lakomství, ukrutnost, ožralství, nečistota, ošemetnost, a pro ty-liž věci nemám mstíti ? dí Hospodin. Nýbrž od svatyně mé začni, meči můj. A kdo znal vůli mou a nečinil jí, ať jest bit dvojnásobně (Ezech. 9, v. 6. Luk. 12, v. 47). Lid můj vydal se k činění zlého, od nejmenšího až do největšího. Jak prorok, tak kněz páší nepravost (Jer. 6, v. 13), i v domě mém nacházím nešlechtnost, všechny mám za podobné Sodomě a Gomoře; protož budiž cesta jejich podobná plzkostem v mrákové (Jer. 23, v. 12). Stříbro mé obrátilo mi se v trusky (Izai. 1, v. 22). Jsou jen cín, olovo a železo napořád všickni (Ezech. 22, 18). Není pobožného a upřímného v lidu mém, co zlého jest, páchají oběma rukama (Mich. 7, v. 3). Slovo mé všechněm se zošklivilo, napořád zvetšela napomínání má. Kdo by jim lidskými básněmi uši lektal, a neb kázal o víně, jak se ožirati mají, to by byl prorok pro ně (2. Tim. 4, v. 3. Mich. 2, v. 17). Vrchnost oboje, duchovní i světská, po marnostech odešla. Tito chrániti majíce chudých, jen je zžírají (Mich. 3, v. 7), podle užitku soud, nýbrž moc konajíce (Amos 5, v. 17) a jen lakomství svého a rozkoše hledíce (Amos 6, v. 4) o církev mou nic se neujímali. Onino podobně ve všeliké svobodě těla jiným se připodobňovali, nýbrž předčili, zákona mého ne k navedení sebe a jiných k bázni mé užívajíce, ale k společným různicem a vzbuzováním mezi sebou a lidem mým nenávisti natahující jeho (Ezech. 22, v. 26). Což vám mám učiniti, lide můj, osvědčoval sem se již po mnohé časy, posílaje slovo své štědře a prose, abyšte přestali hněvati mne (Jer. 44, v. 4). Posílal sem i znamení a zázraky mnohé minulých let, na nebi i na zemi, krev a oheň a sloupy dýmové a jiné (Joel 2, v. 30). Bil sem také vás ranami lehčejšími, mokry, suchem, neúrodami, housenkami, myšemi, morem také po místech, vždy návštějí dávaje, že trestati mohu, nenapravíte-li se (Joel 1. Amos 4). Ó byť sobě byl usrozuměl lid můj, byl by v rozšírenl svém zůstal, aniž bych přemrště jej, dále jej trápil (Nah. 1, v. 12). Ale kdo jest, kdož to připustil k srdci? (Jer. 12, v. 11.) Kdo jest, kdož by poznati chtěl přísnost hněvu mého a ulekl se zřivosti mé? (Žal. 90, v. 11.) Nadarmo sem jich napomínal, nadarmo i bil, kázně mé nepřijali. A protož již sem začal rozepři s lidem mým (Oz. 4, v. 4), bítí a pléniti jej budu (Ezech. 2, v. 1).

Metly hubicí chopil sem se, ptoto že nemohu déle snášeti nešlechtnosti jejich a ohavností, kteréž činí (Jer. 44, v. 22). Čistěť jsou zajisté oči mé, nemohou se na zlé věci dívati, protož jich přehlídati nechci ani mlčeti, nebudu šanovati (Abak. 1, v. 13), aniž odpustím, aniž se smiluji, abych zkaziti neměl (Jer. 14, v. 12). Vichřice na hlavu lidu mého přišla a trvati bude, dokudž nevykonám úmyslu srdce mého (Jer. 23, v. 19). Běda vám, hříšníci, nebo přišly na nás věci zlé, a zůstanete v nich, nebo nevysvobodí vás Bůh, proto že ste hřešili proti němu (4. Ezdr. 15, v. 25). Prociť, meči můj, a bí hříšníky z lidu mého (Amos 9, v. 10). Vy nařízení hejtmané proti městu mému, jimž sem hubicí zbraně do rukou dal, jděte, mordujte, neodpouštějž oko vaše, ani se slitovávejte; starce, mládence i panny, maličké i ženy mordujte a od svatyně mé začněte (Ezech. 9, v. 5, 6).

Truchlivý.

Ach, panovníče Hospodine, zdaliž zahubíš všecky ostatky lidu tvého, vylévaje prechlivost svou ? (Ezech. 9, v. 8.) Ach, meči Hospodinů, dokudž se nespokojíš, přestaň, navrať se do pošvy své, utiš se, zastav se (Jer. 47, v. 6).

Kristus.

I jakž by se spokojil, však sem já přikázal jemu (Jer. 47, v. 7).

Truchlivý.

Ó zůřivý, hrozný Bože, tak-lis sobě uložil zkaziti lid tvůj ? Zdaliž dokonce zamítáš Judu? Zdali Sion oškliví sobě duše tvá? Proč nás tak biješ, abychom uzdravení býti nemohli ? Poznávámeť, Hospodine, bezbožnosti naše a nepravosti otců našich, že sme hřešili proti tobě; nezamítejž nás pro jméno tvé; nezlehčuj stolice slávy; rozpomeň se, neruš smlouvy tvé s námi; slituj se pro jméno tvé, toběť sme zhřešili. Ó naděje Izraelova, vysvoboditeli jeho v čas ssoužení, proč se nám ukazuješ jako nepřítel, však pak jméno tvé nad námi vzýváno jest, neopouštějž nás (Jer. 14).

Kristus.

Byť se pak i Mojžíš a Samuel postavili před obličejem mým, nikoli nemohu míti srdce k lidu tomuto; nechť jdou předce: kdo oddán k smrti, na smrt; kdo k meči, pod meč; kdo k hladu, k hladu; kdo k zajetí, do zajetí; nebo mne opustil lid můj. Kdo by se slitoval nad tebou ? Kdo by tě politoval ? Já sem již ustal želeje, protož vztahuji ruku svou, abych tě zkazil; meč, mor, hlad vás hubí. Komu toliko budu chtíti, dám život místo kořistí, na kterémkoli místě; a však i ti chci, aby hrůz okoušeli, a stud příkrýval tváře jejich (Jer. 45, v. 5).

Truchlivý.

Zamítáš-liž tedy dokonce lid tvůj ?

Kristus.

Co pro vás mně zpustne země ? (Job. 15, v. 4.) Co nejsem mocen z kamení Abrahamovi vzbuditi syny ? (Luk. 3, v. 8.) Co nemůže od vás odjato býti království Boží a dáno býti lidu, činícímu užitky jeho ? (Mat. 21, v. 43.) Amen, amen, pravím vám, že se stane, obrátím se k jiným národům a dám jim jméno mé, aby mi ostříhali nařízení mých, vás pak opustím, poněvadž ste mne opustili; byste pak i žádali ode mne milosrdenství, neslituji se (4. Ezdr. 1, v. 24. 25).

Truchlivý.

Ó střeva má, bolest trpím, ó osrdí mé, kormoutí se ve mně srdce mé, že potření za potřením provolává se lidu tomu! (Jer. 4, v. 19.)

Kristus.

Kdo mi to dá, aby hlava má byla vodou, a oči mé pramenem slzí, abych dnem i nocí oplakávati mohl zmordovaných dcerky lidu mého (Jer. 9)

Truchlivý.

Ale což pak učiníš, Hospodine, velikému jménu tvému, kteréž vzýváno jest nad námi ? (4. Ezdr. 8, v. 18.)

Kristus.

Bych pak na vás uvedl desateru zhoubu (Iz. 6, v. 13), a přidal tak mnoho ještě ran, a roztřískal vás v hněvě mém jako střepinu (Žalm 2, 9), a učinil vás podobné Sodomě a Gomoře, a oddal v pustinu věčnou a v prokletí na odivu a k užasnutí všemu světu (Iz. 1, v. 9. Jer. 25, v. 18): zdaž bych vám křiv byl, když ste se vystřáhnouti nedali? (Ezech. 33, v. 9.) Ale jakž sem mluvil proti tobě, tak zkormoučeno jest srdce mé ve mně, ano i střeva slitování mých pohybují se ve mně. Nevykonám prchlivosti hněvu mého, nezkazím lidu mého; nebo Bůh silný jsem a ne člověk; nebo lítostivého srdce svého zatajiti nemohu (Oze. 11, v. 8). Jakž bych tě vydal, ó Efraime, jakž bych tě vydal, ó Izraeli, a však zdržím se pro své jméno, abych vás nevyhladil (Iz. 48, v. 9).

Truchlivý.

Oslavovati tě budeme, Hospodine, že hněviv jsa na nás, nevypouštíš však prchlivosti své docela (Izai. 2). Milosrdenství tvé bude, nebudeme-li docela vyhubeni (Pláč Jer. 3, v. 22). Toběť přísluší spravedlnost, nám pak zahanbení tváři naší. Nebo jsi spravedlivý, a spravedliví všickni soudové tvoji (Dan. 9, v. 7). Budiž jen zřejmé milosrdenství tvé ku potěšení našemu podlé řeči tvé mluvené (Žal. 29, v. 75). My mezi tím ponese kázeň tvou, poněvadž sme hřešili proti tobě. Když jen milosrdenství tvého neodejmeš od církve tvé; nebo já, víš a znáš,

srdci zpytateli, že sem nejvíc pro lid tvůj bolestil, pro potření dědictví tvého hořelo ve mně srdce mé (4. Ezdr. 5, v. 5).

Kristus.

Známt' já, že ty se pro Izraele v mysli tvé kormoutíš, ale zdaž jej pak více milovati můžeš nežli ten, kterýž jej učinil? Mnohoť se tobě ještě nedostává, aby ty více milovati mohl stvoření nežli já (4. Ezdr. 5, v. 33. It. 8, v. 47). Vímt' já, kdo jsou moji, a jak zástupcím jejich býti v čas ssoužení (2. Tim. 2, v. 19. Jer. 15, v. 12). Mnohé pak věci já činím, kteréž se divné zdají v očích vašich a odporné rozumu, proto že myšlení mých o vás neznáte (Žal. 40, v. 6). Protož by vám v bázni mé stojícím nejlépe bylo mlčelivě se míti a hotového čekati. Nic však méně, poněvadž ty horlíš o dům můj (Žalm 73, v. 5), a nad bídami církve mé, kterouž sem k tříbení vydal nepřátelům, nebo znám skutky tvé a práci tvou, tesklíš, aj, ukáži tobě částku cest mých, aby poznati mohl, jak v soudu a v spravedlivosti a mnohém milosrdenství já svět řídím (Zjev. 2, v. 2). A však jestliže upř(mně s pokorou žádáš vyrozumívati tajemstvím mým, nebo já tiché vyučuji cestě mé (Přísl. 3, v. 32. Žal. 25, 9. 14).

Truchlivý.

Bože můj, slávo věčná, já prach sem a popel (Jerem. 18, v. 20). A však poněvadž mluvíti před sebou dopouštíš služebníku tvému, otevru ústa má a truchlosti srdce mého před tebou vylévati budu (4. Ezdr. 8, v. 6. Žal. 142. Job. 42, v. 4). Vyslychejž mne, když bych mluvil, a když bych se tázal, oznamuj mi. V čem bych zbloudil, posluž mi k srozumění; čehož nevím, pouč mne, Bože, spasiteli můj (Job. 6, v. 24. Žal. 25, v. 5).

Kristus.

Oznam tedy i na místě jiných spolu lkajících: Co vás trápi? čeho se lekáte? a čeho ode mne žádáte? A pozoruj, jak já tobě k srozumění sloužiti budu (Žal. 32, v. 8). Pozoruj, pravím, nebo já Hospodin mluvíti budu (Iz. 1, v. 2).

Truchlivý.

Největší trápení naše, nejmilejší Spasiteli náš, toto jest, žes nás tak dokonce opustil, že žádného znameníčka přítomnosti a milosti tvé nám ukázati nechceš.

Kristus.

Nevěřtež tomu, vyvolení moji, aniž myšlení taková vstupujtež na srdce vaše. Jak se málo matka může zapomenouti nad plodem života svého, tak málo, nýbrž mnohem méně na vás se mně zapomenouti možné jest. Aj, já na dlaních mých vyryl sem vás, aby paměť vaše vždycky přede mnou byla (Izai. 42, v. 16).

Truchlivý.

Z takového potěšení buď milosti tvé věčná chvála; než jakž pak tomu rozuměli máme, žes nás v takové vydal zpuštění před očima nepřátel našich?

Kristus.

To vám přivolali hříchové vaši. Kdybyšte vy byli zajisté ostříhali svattosti, k níž povoláni jste, a nepřipodobňovali se světu tomuto, nebylo by vás trestati potřebí. Ale když ste vy ve všelikou světskou bujnost, pýchu, lakomství, ožralství a jiné marnosti, kteréž mezi vámi na vrch vzešlý, se pustili, mlčeti-liž sem k tomu měl? Nebylo mi možné toho snášeti. Běda dráčům nádherným (Izai. 49, v. 18. Žal. 81, v. 14). A kdo na to co dbal? Protož nepravosti vaše dolehly na vás (Bar. 3, v. 13. Izai. 3. Izai. 42, v. 20). Učtež se tedy, v kázni mé jsouce, poznávati, jak hořká věc jest opouštěti Hospodina a nešetřiti bázně jeho (Jerem. 2, v. 19).

Truchlivý.

Tvrdýt' jsme my pak lid tvůj.

Kristus.

Přidej: hříšný. Jako se starý lid můj k tomu znal: Na hříchy pak náleží trestání (Iz. 64, v. 6. Žal. 106, v. 6); tak jistě, hříchy vašimi přinucen jsa, vás tresci a právě neobyčejné dílo dělám, proto že bych byl hotovější vám dobře činiti, jakž obyčejně činím (Dan. 9, v. 4. Izai. 1, v. 28). Mezi tím, když i tresci, ne pro zkažení, ale pro vzdělání vaše to činím; biji, tresci, abych uzdravil a k sobě obrátil (Izai. 19, v. 22). Proháním vás pod hůl, abych vás do závazku smlouvy zase vehnal (Ezech. 20, v. 27). Stavím se proti vám, abyšte mi se vinni dali a tváře mé hledali (Oz. 5, v. 14).

Truchlivý.

Ale biješ nás tuze.

Kristus.

Nejen prut, ale i hůl má vám se líbiti musí, jako služebníku mému Davidovi, jestliže jen mé zprávě a rozšafnosti se důvěřujete (Žal. 23, v. 4).

Truchlivý.

Biješ nás tak tuze, že nechceš přestati.

Kristus.

A proč vy nechcete přestati hřešiti? Jak oheň má zhasnouti, když se na něj dříví přikládá? (Oze. 5, v. 4.) Hněv pak můj jest oheň, a hříchové vaši sláma. A kdo se k tomu, aby se ranami těmito napravil, má? Pozorujit' já a poslouchám, byl-li by kdo, že by želel zlosti své, ale žádného nevidím, každý jest jako kuň, jenž v běhu svém zastaviti se nechce (Jer. 8, v. 6). Co by se užasnouti měli, ještě k tomu rozkoš provodí a pod metlami mými výskají (Izai. 29, v. 9).

Kdež jest tedy to, proč bych já zastaviti měl hněv můj? (Jere. 5, v. 7.) Bojím se, že ještě přísněji s mnohými zajíti musím.

Truchlivý.

I však se pak modlíme a smilování žádáme.

Kristus.

Ale kdo, kde? Však já na to šetřím a pilně hledím, najde-li se kdo, kdož by hradbu udělal a v mezeře se před tváří mou za tuto zemi postavil, abych jí dokonce nezkazil, a nenacházím žádného (Ezech. 22, v. 30). Hledím, chopí-li se mne kdo, aby mne v rozhněvání mém zastavil, a žádného není (Izai. 64, v. 7). Pastýři s lidem mým by to činiti měli a u mne v úzkostech rady hledati, ale zhlúpěli, nečiní toho (Jer. 10, v. 21). Pak-li to kteří činí, jen se obyčej koná, rty mne odbýváte (Izai. 29, v. 13). Aniž ke mně volají, že by litovali hříchů, ale příčinou obilé, totiž pro věci své časné, že na nich újmu berou, proto jen samo bolestí, sic odejmu-li já ruku mou, nábožnost jejich hned přestane, nebo jsou jako omylné lučiště (Oze. 7, v. 16). Ach, známť já to všecko, neoklamá mne žádný (Galat. 6, v. 7).

Truchlivý.

I vždyť jsou ještě, milý Pane, kteříž upřímým srdcem hněvu tvého čitelnost mají a v milosrdenství tvém naději skládají.

Kristus.

Známt' já je dobře (Nah. 1, v. 7. Luk. 16, v. 15). A protože rcete spravedlivým, že dobře jim bude, nebo ovotce z skutků svých jísti budou (Izai. 1, v. 3. 10). Aniž kdo bude zahanben ze všech těch, kteříž doufají ve mne (Žal. 34, v. 23).

Truchlivý.

A jakž se pak to děje, že v těchto tvých ranách podlé vinných i nevinným se dostává? Nebo mnozí z pobožných utrpěli, a jiní téhož na sebe čekají.

Kristus.

Rozhněvání mé to s sebou nese, abych k ukázání zůřivosti mé spravedlivé i nespravedlivé plénil (Ezech. 21, v. 4). Mezi tím zdaž kdo přede mnou nevinný jest? (Job. 4, v. 17.) A nad to scestně myslíte, myslíte-li, že bych já tak jako vy v rozhněvání činiti měl, abych pochyťě hůl slepě do houfu pral, tref, koho tref! Ó nikoli! Nýbrž když hněv můj na zemi puštěn býti má, nejprvé se v nebeském mém kanceláři úsudkové dějí, kdo, proč a jak trestán býti má. Zatím služebníky mé angely vysílám, kteříž nevidědná znamení na těch lidech, jichž ušarovati mám, dělají, a k těm se již zhouba přiblížiti nemůže (Ezech. 9). O čemž proroka mého vidění přečísti můžeš a rozvážiti bedlivě. Věz tedy, že má prozřetedlnost veliká jest, pouštím-li já

meč na kterou zemi, vyměřuji mu také cestu, kudy by jíti měl (Ezech. 21, v. 16). Že pak vždy některé z pobožných trefuje, z jistého mého usouzení to se děje, a smrt jejich blahoslavená jest před očima máma, i cožkoli sic trpí, požehnané (Žal. 116, v. 15).

Truchlivý.

Ale jest lítostivou věcí, že pobožné z bezbožnými zahrnuješ a v ty pokuty, kteréž na hříšnlky zsiláš, je také pojímáš. Začež, aby jemu toho nečinil, služebník tvůj David se modlil (Žal. 26, v. 9).

Kristus.

Dobře Sirach, služebník můj, pověděl: Všecky věci pobožným obracejí se k dobrému, hříšnlkům pak ke zlému (Sir. 39, v. 33). Jakož zajisté věci dobré, když jich bezbožní spolu s pobožnými užívají, nic neprospívají, tak věci zlé pobožným, když jich spolu s bezbožnými okoušeti musejí, nic neškodí. Zrní spolu s plevami na jednom humně jedním větrem se zmítá, tolikéž stříbro spolu s truskami do jednoho se ohně dává, oboje se zmítá a pálí, ne aby se to zmíchalo a k jednomu cíli přišlo; tak jest dilo mé na světě. Věječkou mou převívám humno mé (Mat. 3, v. 12). A přeháním, jako zlatník stříbro, skrze oheň syny mé (Malach. 3, v. 3). Co mého jest, zůstane mně, co mně nepřináleží, odchází na místo své. Co věječky mé a ohně mého vy, kdož jste moji, se bojíte ?

Truchlivý.

Dělejš tedy, milý Spasiteli, jakž se tobě dobře líbí, převívej a přeháněj, pal a tluč, jakž chceš, jen k spasení našemu. Mezi tím ještě mluviti budu a dotazovati se na soudy tvé, ačkoli vím, že spravedliv zůstaneš. Proč se pak cestě bezbožníků předce šťastněji vede, nežli nám? Že nepřátelé tvoji, nemající tebe před očima, takové štěstí mají, jde jim všecko podlé vinše; nýbrž zdá se, že ty je sám štěpuješ a vzděláváš, a oni se vkořeňují a rostou, kvetou, zelenají se, slávy a rozkoší nazbyt mají, ješto mezi tím pobožní jako smetí a ohryzek býti musejí; jest-liž pak to u tebe spravedlivé?

Kristus.

Nejste vy nynější první, kteříž se nad štěstím jiných, závidíce jim ho, pálíte. I Job i Jeremiáš i Azaf i jiní tím se trápivali (Job. 21. Jer. 12. Žal. 73). Ale věřte mi, vyvolení moji, kdyby na těch vezdejších věcech nejlepší vaše dobré záleželo, nejmenší by mi věcí bylo, odklidě bezbožných vám samým k pokojnému užívání zemi dáti; nebo pro vás a ne pro onyno stvořena jest (4. Ezdr. 7, v. 11). Než strojím já pro vás jinou, lepší věc, nebe; a k němu vím, jak mám vás vésti (Izai. 9, v. 13). Lidu pak, nad nímž se věčně smilovati nestrojím, dávám oddíl v životě tomto (Žal. 17, v. 14). Proč jim toho závidíte, sami přednější věci u mne

majíce? Měli byste služebníka mého Davida následovati, kterýž maje k sobě jasnou tvář obličej mého obrácenou, nedbal, že onino hojnost vína a obilé měli, a v žalmu 37. jiným to také, že na mé lásce vnitřní více, než na zevnitřním, světském štěstí záleží, ukazoval.

Netrpělivý.

Bezbožní nejsou hodni toho, aby jim i zde tak mnoho dobrého činiti měl.

Kristus.

Kdybych já při rozdávání darů hodnosti toliko šetřiti měl, nevím, čeho byste i vy hodni byli, ale já v milosrdenství svět řídím a v štědrosti mé znám býti chci všelikému tvorů mému (Sir. 16, v. 17). Chci slouiti bohatý ke všechněm a spasitel neb dobrodínce všech, protože nemám v nenávisti žádného tvorů mého (1. Tim. 4, v. 10); ale oni toho neznají, nýbrž všecko sobě a neb slepému štěstí připisují, tak se s svým štěstím zpínajíce a honosíce, jako by žádného Boha, kterýž by jimi vládl, nebylo; vše to mně známé jest, a však ani nevděčnost jejich dobroty mé nevyprazdňuje (Luk. 6, v. 35). Oni mezi tím sobě škodí, nebo v zpouře a nadutosti kráčejíce slepě mezi osídly přenebezpečnými kráčejí, politování jistě hodnější jsou než závisti; smečky zajisté jejich při zemi skryté jsou, a léčky jejich na stezkách jejich, krokové jejich, než se nadějí, zmotáni bývají, a nohy jejich podraženy (Eccles. 9, v. 12. Job. 18, v. 7). Všecko štěstí jejich jest jako sen tomu, kterýž procítí (Žal. 73, v. 20). Cíl jejich jest zahynutí (Jer. 12, v. 3. Žalm. 92). K tomu, kdybyste do srdcí jejich nahlednouti měli a na slávu jejich ne povrchně jen, než jakž samo v sobě jest, patřiti, našli byste tam plno strachů a nepokoje (Izai. 57, v. 20. 21. It. 20, v. 5).

Truchlivý.

Ale jak, milý Pane, bezbožnosti jejich přehlídati můžeš, nebo plní jsou pejchy a ukrutnosti vražedlné, a jménu tvému se rouhají.

Kristus.

Prchlivosti při mně není; jsem Bůh lítostivý, dlouho čekající a milostivý i shovívající (Izai. 27, v. 4. Exod. 34, v. 6).

Truchlivý.

Pročež tedy jiným tak mnoho přehlídaje, svým přehlídati nic nechceš, nýbrž, hřešíme-li, hned nás tresceš a hněvivě s námi zacházíš? (4. Ezdr. 3, v. 30.)

Kristus.

Snášelivost má ke všechněm se vztahuje, sic kdybych rovně vám nepřehlídál a neodpouštěl, dávno byste shlazení byli od hněvu mého (4. Ezdr. 7, v. 67). Že pak dříveji vás než jiné tresci,

činím to z lásky, kterouž k vám mám. Víte zajisté, že sem řekl, a na tom stojím, že koho já miluji, toho tresci (Zjev. 2, v. 19).

Truchlivý.

Nám pak to těžko přichází, trestání a bolest za znamení lásky míti, nebo se to nám hněvu znamení raději zná.

Kristus.

Vím já, že rozum váš tak o tom soudí, ale mně odpornou jemu věci víru vaši cvičiti se vidí, an duha na obloze přicházejícího deště a mokra i zatím povodní sama z sebe znamením jest. A hle, Otec můj lidskému pokolení ji znamením vyhlásil, že více povodní zatopeni býti nemají. Což je tedy, že dokračující na vás trápení samo z sebe hněv zvěstovati se zdá, když já vám jinak jemu rozuměti poručím? A rozumu-liž vašemu raději než mně věřiti budete? A však to i vlastním soudem zstihnouti můžete, že vás tresce tudy lásky, oněch netrescíc k nim hněvu dokazuji (Job. 36). Vás zajisté když tresci, pro upamatování se v hříších a obrácení vás ku pokání to činím. Oněch pak poněvadž spasiti nedbám, nechávám jich choditi po radách jejich, až by se i v pekle jako hovada octli (Žalm 49). Kterému nemocnému lékař lékařství dáváti přestává, že od něho pouští, ukazuje. Tak koho já hřešícího trestati přestávám, zlé jest znamení.

Truchlivý.

Kázní tvou nepohrdáme, poněvadž k spasení užitek přináší (Žid. 12, v. 11). Než měli bychom tvýma rukama trestání býti, což by nám snesitelnější bylo; ale ty nás líbosti nepřátel našich vydáváš, kteříž s námi, jak se jim vidí, k hanbě a posměchu našemu zacházejí; to jest, což nám kázeň tvou lítostivější činí (2. Sam. 24, v. 14. 4. Ezdr. 5, v. 30).

Kristus.

Má ruka vždycky jest, kteráž švihá, nepřátelé, hlad, mor a jiné rány nejsou než prutové a neb holí v ruce mé (Izai. 10, v. 5). Kterého já pak kdy prutu na vás užívati mám, v tom sobě vyměřovati nedám, než užívám v tom mé prozřetelnosti. Jednou sem toliko Davidovi, kterým by prutem umrskán býti chtěl, vybrati sobě dovolil; vůbec toho nečiním, aniž vám lidské ruky více než mé obávati se jest potřebí (2. Sam. 24, v. 14). Nebo poněvadž nepřátelé jsou hůl, metla, sekera, pila v ruce mé, nic oni více nemohou sami z sebe, než což ruka má skrze ně dělá (Izai. 10, v. 5). Jakož zajisté sekera nepodtíná, kteréhož chce stromu, než na který ji sekáč zavede; a pila nepřerezuje, v kolikero chce, než v kolikero ji řezáč táhne; a metla nemrská, ani hůl nebije, dokud chce, než dokudž ten, kterýž ji rozvádí, dokládá: tak se skrze nepřátely, jistotně věřte, ne jejich, ale má vůle děje, při kom chci, jak chci a dokud chci.

Truchlivý.

Jimť se ne tak zdá, oni jako vlastní mocí všechno dělají, a na svých radách se zakládajíce, přehonosně mluví, i proti nebi ústa stavějíce a po všech na zemi jazyk vozíce; a jde jim, jak sobě co ukládají, odkudž nám není možné, než báti se zlobivých a chytrých rad jejich (Žal. 12, v. 5. Item 73, v. 8).

Kristus.

To vše odtud jest, že vy mé všemohoucnosti a vševědoucnosti rozuměti nechcete, než mne sobě jako nějakého hloupého špalka v mysli malujete, a neb za marného diváka věcí svých stavíte, ješto já sebou nebe i zemi naplňuji (Jer. 23). Já všechněm lidem do srdcí hledím (Přísl. 15). Nýbrž já sám všech lidí srdci hýbi, kam chci (Přísl. 21). Já, kterým chci radám, dávám prospěch, a kterým chci, zasměji se (Item 8. Žalm 2). Roztahuje ptáčník sítky své, jak rozumí, a strojí lep, jak nejchytřeji umí, ale aby mu ptáci vážli neb nevázli, to ode mne jest, proto že všechno, i ty vrabce v počtu mám, a bez vůle mé žádnému na zemi padnouti nedopustím (Žalm 50). A co pak vy nejste ptáků dražší, aby na vás před vašimi číhaři menší byl pozor, ó malé víry? Nýbrž pravím vám, chcete-li jen rozuměti, že i ti vašich hlav vlasové u mne v počtu jsou; což vám pak více pověditi mám? (Mat. 10.) A protož se mýlíte, tak o tom mluvíce, že nepřátelům všechna naměření jdou. Není tomu tak, sic by jistě dávno po vás bylo. Nebo rady jejich ty jsou ustavičné, abyšte vyhlazeni byli (Žal. 74, v. 8). A hle, posavád ještě nedotáhli. Nebo já ruším rady jejich, a toliko to ze všech jejich rad, co mi se vidí, aby k vyřízení přišlo, dopouštím. Truchlivý.

Divnějšíť jest umění tvé nad náš vtip, Bože, spasiteli náš (Žal. 139). Dejž nám, prosíme, na tvé všemohoucí řízení mocně spoléhati a tobě všechno k zpravování poroučeti. My však předce před nepřátely musíme se styděti, když nás jim v moc dáváš, že nás hubí, vyhánějí, příbytky naše boří s posměchem (Jer. 9, v. 19).

Kristus.

Mne se raději styďte, jehož ste rozhněvali.

Truchlivý.

Nechť i toto promluvím ku Pánu mému: Proč ty, všemohoucí jsa, nevyhladiš nepřátel tvých a lidu tvého pojednou, tak aby vyvolení tvoji bezpečně bydliti a tobě sloužiti mohli? Kristus.

K tomu mi Otec můj berlu odvedl, abych uprostřed nepřátel mých panoval (Žal. 110). Bez nich tedy panovati nechci, nýbrž chci, aby uprostřed vsteklosti jejich má moudrost mně k slávě se prokazovala; a vaše spasení také toho vyhledává, abych jmenovitě měl skrze koho vás v poslušenství zdržovati, v výstupcích napravovati, v víře a trpělivosti cvičiti, v horlivosti

brousit (Jud. 3, 1). A tak tedy pro vás jich potřebuji, snáším je (Žal. 116). Nad to mám i mezi nimi, kteříž časem svým obrácení býti mají (Skut. 9, 15). Prchlivosti tedy vesměs užívati nemusím, než snášelivosti. A vaše věc jest, za ně se modliti a jim odpuštění raději nežli vyhlazení žádati, jako sem já a moji apoštolé činívali (Luk. 23, v. 34).

Truchlivý.

Ale že pak i ty snášíš, o nichž víš, že zatvrdilí jsou, to jest divné.

Kristus.

Dotud snáším, dokudž jich, jakž sem řekl, potřebuji k konání neobyčejného díla mého. Sic když se to zpraví, umím já dobře metlu hněvu mého zlámati a na oheň uvrci (Izai. 9, v. 4). Činíval sem to až posavád všechněrn zarputilým protivníkům lidu mého, činím a ještě činiti budu i dále; než že můj obyčej jest čekati, až by dovršili zlost a vyplnili míru nepravostí svých. Tu pak schopě se, zacházím s nimi podlé zůřivosti mé.

Truchlivý.

Řekls, milý Pane, že oči tvé čisté jsou, na zlé věci dívati se nemohoucí (Abak. 1, v. 13). A tak i uši tvé čisté jsou, nemohoucí slyšeti věci zlých. I jakž tedy slyšeti můžeš tak mnohá posměšná, která se jménu tvému dějí, rouhání, když nevázně zšílená ta zběh věřícím tvým říká: Kde jest Bůh váš, kéž vás vysvobodí, však ste v něho doufali (Žal. 42, v. 4). My zajisté jiného Boha nemáme žádného kromě tebe, aniž o něm víme. A protož bezbožné ty útržky ne na jiného se vztahují, ó ty jediný, pravý a živý Bože, než na tebe, a stýště se nám jistě slýchati je (Žalm 123, v. 2). Mnozí z pobožných až duši vylévají, tak se nad tím trápí, že se od nešlechetných důstojnému jménu tvému posměch děje. Jak pak ty to v své Božské uši slyšeti můžeš? (Žal. 42.)

Kristus.

Všeho do času. Ale procítímť, a zvědít, kdo jest ten (Žal. 10), na něhož se ptají a jemuž útržky činí (Izai. 33, v. 10). Nebo jakž bych na jméno mé lehkost dopustiti měl? (Izai. 45, v. 11.)

Truchlivý.

Mezitím předce prodlíváš, a dlouhočekání tesknost činí. Vždycky se nadějeme, že již již pomoc přijde, a spatřiti jí nemůžeme. Nýbrž očekáváme-li na světlo, většl tma nás přikvačuje; ohlédáme-li se, brzo-li se nám blesk nějaký zableskne, ano čím dál, tím víc mrákota nás obstupuje; mumleme jako nedvědi a jako holubice lkáme. Čekáme na vysvobození, a ono se od nás vzdaluje (Izai. 59, v. 9. 11). Ach, kolikrátž pak s oněmi starými tu smunou píseň zpívati budeme: Žeň pomínula, léto se dokonalo, a my nejsme vyproštěni (Jer. 8, v. 20). Proč

nás tak dlouho zdržuješ ? Proč nevzneseš pravice své ? Proč nevyvedeš pře naší ? (Žal. 14, v. 11.)

Kristus.

Kdo vám kázal tak brzké sobě vysvobození slibovati? Zdaž nevíte, jak starý můj Izrael sedmdesáte let v Babyloně a před tím také mnoho let v Egyptě vyhledati musel? Z vás pak ještě někteří ani dobře trpěti nepočali, a již utrpení chcete míti konec. Jiní, ač hlouběji dojati, řídcí však do těsna vehnáni, aby opravdově pod mou ruku se kořili, mezi sebou svorní byli, marnosti opouštěli a ke mně s pláčem úpěti se naučili. Vás sobě samy za svědky беру, a což se vůbec děje ? Zdali tedy vás pod metlou ještě držeti a urážeti a třebaš přísněji trestati příčiny nemám?

Truchlivý.

My se pak nejednou divíme, čím jest to, že ty těm, kteříž se o tvou pravdu a utištěný lid tvůj zasazují, nežehnáš radám jejich, prospěchu nedáváš a vojska jejich zahanbujes. Nepřátelé se tím ještě v své slepotě utvrzují, že jejich, ne naše pře tvá jest, a z věřících v tebe nejedni na divná myšlení a kolotání přicházejí.

Kristus.

Že se to tak děje, příčiny mnohé jsou. Předně zajisté skládají se mnohé rady beze mne a bez dotazování se z úst mých (Iz. 30, v. 1, 2); totiž na vlastní prozřetelnost spoléhající, lidskou chytrost chytrostí přemoci se domnívající, což není z ducha mého. Zdali Bůh silný člověka potřebuje? (Job. 22, v. 2.) Mnozí pak z vás tak jsou nepokojní, že nechtí než kvaltovat se násilným cest vyhledáváním, jak co nejdřív kážeň mou z sebe strásti, až ustávají nad množstvím rad (Izai. 47, v. 13). Ješto by lépe bylo k Bohu se obrátě celým srdcem utišiti se, doufati v něj a trpělivě na jeho pomoc očekávati (Izai. 30, v. 7). Nebo pláč a slzy nejjistší sou zbraň církve mé, ti by vás prostředkově nezahanbovali (Joel. 2, v. 12). S vojsky vašimi podobně jest, když jich sobě nětco seberete, hned se vítězstvím troštujete, a nepřátelům herštujete, jako by vám již chybiti nemohlo; ješto sem já to osvědčil, že v vozích a koních doufati pohanská věc jest; lid Boží jméno Hospodina Boha svého připomínati má (Žal. 20, v. 8). Proč sem Gedeonovi veliké vojsko majícímu vítězství dáti nechtěl, než proto, že já nechci, aby lid můj silou ruky své chlubiti se měl (Jud. 7, v. 2). Ovšem v očích mých toho trpěti nemohu, aby sobě lid můj na cizích národů pomocech a confederacích zakládati měl, nebo k neúctě jména mého to jest, když se místo ramene mého rámě lidské za podporu mého království staví. Pro tu sem tam někdy příčinu proti Jeruzalemským horlil, že od Assyrských ssoužení byvše v Egyptských naději složili, jimž sem se osvědčil, že Egyptští sou lidé a ne

Bůh silný; koní jejich tělo a ne duch (Is. 31, 1. 3); a neusrozumějí-li sobě, že je ze spolka vyhladím, aby i pomocník i ten, kterýž ku pomoci býti měl, spolu padli; jakž se i stalo. Vy pak co ste jiného až posavád dělali, než o rozmnožování confederací se starali, silu králů a knížat sjednocených zveličovali, počet vojsk jejich rozpisovali, nepřátelům tím herštující? A summou posavád větší k těm věcem než ke mně patření bylo. A měl sem já předce k neúčtě své těm věcem prospěch dávati a v nesmyslnosti vaší vás utvrzovati? Ó nic jistě, jinak se musite učiti, v čem naději skládati máte, lide můj (Jer. 9, v. 23. 24). K tomu příliš mnozí na to, že pře dobrá jest, spoléhali, a málo na to, aby ji také dobře vedli, pamatovali. Když na onen čas Izraelští proti ohavným Gabaonitským k boji táhli, z mého poručení to se stalo, a při dobrou měli, a však sou dvakrát poraženi. Proč se tak stalo ? Proto že na dobrotu pře spolehše, opovázivše se všeho, bez modliteb v to se dali. Ale když zahanbeni jsouce přede mnou se ponižovali a s pláčem modlili, dal sem jim potřetí vítězství (Judic. 20). Nadto ještě bojovníci ti, kteříž o mou církev bojovati by měli, bezbožní jsou na větším díle, rovně jako jiní, ožralci oškliví, smilníci nečistí, dráči a trapiči lidští, nemilosrdní, svatokrádcové, také chrámu a věci svatých loupežníci, ne slávy mé, než zisků svých hledající. Na onen čas já sem pro jediné svatokrádežství Achanovo celé Izraelské vojsko před nepřátely zahanbil, a měl bych nyní pro tak mnohé nešlechtnosti netrestati? (Joz. 6.) Bude-li po tak častém přemrštění náprava a větší na mne ohled a ke mně doufání, kázeň a řád, budu jak věděti malou porážku hojným vítězstvím jako tam někdy vynahraditi. Naposledy toto o tom také smýšlejte, že vašeho vysvobození čas ještě nepřišel, protože se prostředkové jen vinou, točí a kroutí i křiví, jíti nechtějí; než když čas mnou uložený přijde, bude jinak. Má jest zajisté všeliká věc pod nebem (mým spořádáním stojí), čas mordování, čas hojení, čas smutku a pláče, čas veselé a poskakování, čas boje i čas pokoje (Eccle. 3, v. 1).

Truchlivý.

Na tvou tedy hodinku, kteroužs k našemu spomožení odložil, očekávati povinné jest; než že pak předce onino svou vsteklost provodí, bolestno jest na to se dívati, ovšem toho zakoušeti.

Kristus.

I co jest to tak bolestného ? Truchlivý.

Zapovídají tvé čisté služby, odjímají chrámy a naprzňují je modlářstvím svým, některé i boří neb ohněm pálí (zvláště vojenská zšílená zběř), služebníky tvé církve potupně vyhánějí, knihy, v nichž tvé nebeské učení popsáno, po místech pálí a všudy to dělati strojí: Mnohé pobožné do vězení berou, jiným statky odjímají i k mordování jich se brousí. Odkudž nejedni

z choulostivosti a někteří z převrácenosti srdce od evangelium tvého odcházejí a jiných ještě zrazovati pomáhají, nad nimiž nelze než úpěti pobožným lidem.

Kristus.

Však já to lépe spatřuji než jiní, jak sobě i bezbožní lidu mého trapiči i utrápení moji počínají, ale na všechno to já jednou odpovídám: Zde jest trpělivost a víra svatých (Zjev. 13, v. 10). Kdybych nechtěl, abyste co trpěli, nedopouštěl bych toho na vás. Chrámů co se dotýče, však se jich mnohým způsobem zle užívalo: Nerádi ste do nich chodili, a neb z obyčeje, aniž vám byli verštatové kázně, jako někdy za první přesnosti církve, ale nadělali ste sobě z nich peleši pochlebnictví, jen k evangelistské svobodě, jiní k rozmařilosti a jalovosti v křesťanství svém sobě sloužice; a protož zžírál-li je oheň po místech, přečistí se i tím špína vaše. Služby se zastavují, mrtvoly na to málo dbají, a živějším to na žádnou škodu nebude; nebo hladu slova mého pocítíte, bude jim nebeský ten pokrm žádostivější. Zdaliž nevíte, že vy Boží rolí jste, jakž z poručení mého můj apoštol Pavel vyhlásil? (1. Kor. 3, v. 9.) Oráč pak zdali naschvál časem rok i dvě i tři léta neb více let země neopouští a úhorem ležeti nenechává, věda jmenovitě, že jí to neuškodí, nýbrž že jemu zkyprí a výnosnější bude? A já činím totéž při mé rolí církvi, opouštím ji po místech, kde potřebu znám, na čas, aby mi potom tím jadrnější ovotce nesla z té horlivosti (Žal. 74, v. 9). Kněží že pálí, neděste se, pravdy mé mi nespálí (Izai. 30, v. 20. 21). Kněží že vyhánějí a neb do vězení dávají, jest i v tom má vůle, chci, aby se od domu mého začínal soud. A chci, kteříž jiné vyučovali v čas pokoje, aby v čas protivenství příklad trpělivosti na sobě ukazovali, od meče, ohně, zajetí a loupeží hubeni jsouce, a jim to neškodí nic, neb jen prubování, čištění a bílení býti mají až do času, až by se to, což se vykonati má, vykonalo (Dan. 11, v. 33). Statkové vaši že v loupež a v rozchvátání přicházejí, i tomu sem chtěl. Nebo ste nejedni v nich sobě zakládali, ješto já chci, aby vyvolení moji v Bohu bohatí býti se snažovali (Luk. 12, v. 21). Příčinou nestálých vrtochů a odpadců nekormuťte se, nebo já proto převívám humno mé a přepaluji stříbro mé, aby plevy od zrna, trusky od stříbra odešly (Malach. 3, 3. 1. Jan. 1, v. 9). Vycházejí z vás proto, že nebyli z vás. Činí-li vám bližní vaši nevěrně, pamatujte na to, že se mně z nejbližších mých jeden zpronevěřil a mne na smrt zradil. Co se vám nového přihází, zvláště poněvaáž sem předpověděl, že se vám to od rodičů, bratří, příbuzných a přátel díti bude? (Luk. 21, v. 16.) A summou, co vás koli pro mne potkává, milé vám býti má. Neteskliti nad tím, ale radovati byste se, měli, kdybyšte mne milovali, nebo sem já tak poručil, tak apoštolé moji činili (Skut. 5).

Truchlivý.

Zpívámeť i my o tom, že milo pro tě trpěti, a duch hotov jest, než tělo nemocno (Mar. 13, v. 28). Jaks ty o sobě také, milý Spasiteli, vyznal, než věci (abych již všecko, co nás kormoutí, vyznal) tyto nás poněkud choulostivé činí, že nepřátelé nechťi za ty vidíni býti, že by nás pro náboženství trápili, než dávají barvu rebelství, tak že trpěti musíme jako zločinci, ješto to apoštol tvůj Petr křesťanům zapověděl (1. Petr. 4, v. 15). A my, kdyby se nám to pro tě zjevně dalo, mileji bychom vše podnikali, jako jiní mučedlníci tvoji.

Kristus.

Před očima mýma jsou všecky věci nahé a odkryté (Žid. 4. v. 13). Vaše nemoudrost a výtržnost, kteří se jí v čem dopustili, není mně neznámá. A však nepřátelskému zápolí také rozumím, kteříž pro mne vás nenávidíce, jiným to přistírají. Ale takt' jsou so i prorokům činívali, kteříž byli před vámi, že na ně ledcos sčítali, lhouce pro mne; viz příklady (3. Králov. 18, v. 17. Jerem. 26. a 38. Amos. 7. Mat. 17). Nýbrž mne samého pro nebeské mé učení zahladiti usilovali a sečtli na mne, že sem lid bouřil, králem se dělal, císaři daně dáti zbraňoval (Luk. 23). Radujte se tedy, že se vám tak jako mně děje, že já, soudce váš i jejich, té při dobře rozumím.

Truchlivý.

Takt' se tomu těšíme, že ty, zpytateli srdcí, všecko znáš (Žal. 74). Než co pak dále s námi a nepřátely našimi v úmysle máš, milý Spasiteli?

Kristus.

Toť já v tajnostech mých složené mám a již spořádané, rozvážené a rozečtené mám (Dan. 5). Vám pak toho znáti není potřebí (Skut. 1). Toto však vám ku potěšení pravím, o čemž nepochybuje, že někteří přečkáte tyto mé pokuty, spatříte potěšení mé (4. Ezdr. 9, v. 7. 8). Nebo potresce vás z kázně své propustím vás a na nepřátely hněv svůj obrátím (Izai. 43). Nebuduť na věky nesnadniti se s vámi, ani se věčně hněvati pro nepravosti vaše. Rozhněval sem se a biji vás, a však uzdravím vás a navrátím vám pokoj a hojné potěšení, lide můj (Izai. 57, v. 16). Jakž jen za hříchy vaše z ruky vaší vezmu, zjevím slávu svou na vás. Všickni pak, kteří se zlobili proti vám, zahynou, kteří se nesnadnili s vámi, v nic obráceni budou a na nic přijdou. Kteří válčili s vámi, vítr je zachvátí, vicher rozptýlí je, a vy v Hospodinu plésati budete. Nebo já tě ujmu za tvou pravici, já tobě pomohu, neboj se, červíčku Jákobe, hrstko Izraelova, já spomohu tobě, já sem vykupitel tvůj (Izai. 4, v. 11. 12). Na maličkou chvílku opustil sem tě, ale v slitování převelikém shromáždil sem tě (Izai. 54, v. 7).

Truchlivý.

I máme-liž na to spoléhati, milý Spasiteli? Přeslavníť jsou toto slibové tvoji.

Kristus.

Zdvihna ruku svou přísahám, že pohanění vaše připadne na nepřátely vaše, nebo já s vámi sem a patřím na vás, abych vám spůsobil bezpečné bydlení jako za pueďešlých let. Já to mluvím, rada má půjde (Ezech. 36, v. 7. 9. 11). Nebo zdaž já dokonce zavrci mohu lid můj ? (Izai. 46.) Byť se hory pohybovaly a pahrbkové ustupovali z místa svého (Jer. 31, v. 37), milosrdenství však mé neodejde od tebe, a smlouva pokoje mého nepohne se, praví slitovník tvůj Hospodin. Hněv můj netrvá než na kratičko (Izai. 54, v. 8. 10), s večera potrvá pláč lidu mému, a zjitra navrátí se veselé prozpěvování. A horlím proti nepřítelům, že když jim ku potrestání podám lidu mého, oni beze všeho milosrdenství obtěžují je jhem svým a k úpění přivodí, a skrze pýchu jejich jménu mému útržka se činí každý den. A protož pozná lid můj, že já mluvím (Iza. 47).

Truchlivý.

Pravdomluvným a milosrdným se ukážeš, Hospodine, lidu tvému, tomuť se těšíme (Miche. 7, v. 20). A však při nás se předce mdloba lidská ozývá, pobožní se lekají, jedni k druhým tytýž bázlivá slova mluvíce. Nevážíš-liž nám toho těžce? (Malach. 3, v. 18.)

Kristus.

Co vám kdy na mysl vstupuje, já všecko vím. A když vy v koutech se zstupující šepcete (Ezech. 12, v. 5), a jedni druhé buď děsíte neb potěšujete, já všeho pozoruji, a všecko do pamětných knih vám, kteříž jméno mé připomínáte, k dobrému zaznamenávati dávám (Malach. 3, v. 16).

Truchlivý.

My sic kdykoli tvé milosrdenství rozjímáme, cele se jemu těšíce, u víře a v naději se vespolek ustavujeme. Ale když nám zase věci ty, kteréž buď při sobě, buď při nepřítelích svých vidíme, na mysl jdou, nemůžeme než slábnouti jaksi v naději, ačkoli víme, že ty nám na nic než na tvou všemohoucnost a v nic než v milosrdenství tvé doufati velíš.

Kristus.

I což jest to takového, což vás u víře rozpakuje? Truchlivý.

To i jiné. Ku příkladu, když na to hledíme, že sme již tak příliš zemdení a přetřibení, nemožné se nám téměř zdá, abychom zase povstati a otaviti se mohli.

Kristus.

Jestli ste vy zemdení, já nejsem, já umím i zemdenému sílu dávati, i zemdeného proti silnému občerstviti umím, což toho neznáte? (Izai. 40, v. 28.) Co jste neslýchali ? Má jest rada i šťastný prospěch (Amos. 5, v. 9), má jest rozumnost, má i síla (Přísl. 5). Ne vaší mocí tedy a

silou stane se, což předpovídám, ale Duchem mým (Zachar. 4, v. 6). Já sem byl k svým Jeruzalémským, na síle své zakládajícím (pozorujte toho), takto řekl: Byšte vy pak všechno Kaldejských vojsko pobili, tak že by toliko zranění zůstali, skrze ty však zkažím město toto (Jer. 37, v. 10). Vám pak vlastní mdloby se lekajícím přestane to, pravím zajisté to. By pak nepřátelé vaši všechna za vás bojující vojska pobili, že by jen někteří zranění pozůstali, skrze ty však vykonám vůli mou k zastání vás a zkažení nepřátel vašich; nebo zdaž jest ukrácena ruka má, aby nemohla zachovati? (Izai. 50, v. 2.) Zdaliž jest mně potřebí velikého množství, když já pomoci chci mdlejšímu?

Truchlivý.

Ale nás i toto kormoutí, že sebe hříšné, nepovolné a metel tvých ne tak, jakž by náleželo, dbající nalézáme; kdo ví, nezatvrdíš-li se?

Kristus.

Svědomy sem já zpozdilosti vaší i zatvrdilosti mnohých z vás. A však jest-li vy nevěrní, já věrný zůstanu, nebo zapřítí sám sebe nemohu. Tuto zajisté ne o vás samy činiti jest, ale i o zšílený ten lid, útržku činící jménu mému a slávu mou zatemňující (Žal. 74, v. 10); a protož na hříšnost a nehodnost vaši zapomena, pro sebe samého a pro své jméno, aby před obličejem nepřátel mých v zlehčení vydáno nebylo, to učiním. Nebo jakž bych se na lehkost jména svého dívati mohl? Protož oslavím je před očima vašima (Izai. 41, v. 20. It. 40, v. 25). Nýbrž sama vaše mdloba nedopustí mi (It. 48, v. 9. 11), aby sceptrum bezbožníků dlouho nad losem spravedlivých mých panovati mělo proto (Ezech. 20, v. 14. a 17), abyšte zemdleni jsouce nevztáhli k nepravosti rukou svých (It. 36, 22. a 23. Žal. 125).

Truchlivý.

Mezi tím se nepřátelé předce sílí a na nás brousí, odkudž nemůže než strach jejich obkličovati nás pro jejich vsteklost.

Kristus.

Já sem pak řekl: Strachů jejich nebojte se, ani se kormuťte, ale Pána Boha posvěcujte v srdcích vašich (1. Petr. 3, v. 14). Nebojte se útržky lidí bídných, a hanění jejich neděste se; nebo má spravedlnost a mé spasení ostojí, já, já sem utěšitel váš; jakýž si ty, že se bojíš čiověka smrtedlného a syna člověka podobného trávě, a zapomena se na Hospodina, děsíš se z prchlivosti člověka, jakž se jen postrojí, aby hubil, ješto dýchání jeho jest v chřípích jeho, ale já jsem Hospodin, kterýž skrocuji vsteklost mořskou i všecken svět v hrůzi zdržuji (Izai. 51, v. 8. a 11).

Truchlivý.

Oni pak hned na prsto sobě uložili vyhubiti nás, aby ani jména našeho nepozůstalo (Žal. 74, v. 8. It. 83, v. 5).

Kristus.

Když já se nepřátelům, takové věci v úmysl beroucím, směji (Žal. 2, v. 4), vy pak proč se rmoutíte? Vímt' já o pýše a chloubě jejich (It. 37, v. 11. 12), ale jistě žet' nepřijdou k vykonání myšlénky jejich (Izai. 16, v. 6). Počnou slámu a porodí strniště (Izai. 33, v. 11). Pamatujte na vidění služebníka mého Ezdreáše (4. Ezdr. 4, v. 14. 15.) a rozumějte, že marné jest puntování národů proti těm, s nimiž jest Bůh silný; protože Hospodina zástupů samého posvěcujte, on buá.bázeň a strach váš, lidských pohrůzek neděste se (Izai. 8, v. 10. 12. a 13).

Truchlivý.

Ale že pak oni jsou prchlí a velmi vsteklí, co sobě v úmysl vezmou, předce k cíli vedou.

Kristus.

Známt' já vsteklost jejich, ale špatná ona jest k tomu, aby, což lo chtí, dovesti mohli (Jer. 48, v. 10). Nebo mně i hněv člověka sloužití musí, a ostatek já zůřivostí skrotím (Žal. 77, v. 11). Zdaž mi se zajisté udidel nedostává, kteráž bych zpínajícím se v ústa vlože, v stranu je uvedl? (Is. 37, v. 29.)

Truchlivý.

Oni sou přechytří v svých věcech.

Kristus.

A já sem ten, kterýž lapám v chytrstech moudré a v nic obracím myšlení zchytralá, aby nemohli k skutku přivesti ruce jejich ničehož, a působím, aby bláznové rady, od nichž sami časem svým sejdou, skládali (Job. 5, v. 12. 13. Žal. 5, v. 11). To jest hle! umění mé, rozumíte-liž jemu.

Truchlivý.

A vždyť jest moc jejich veliká, kteréž my se děsíme.

Kristus.

Proto že mé moci, jak daleko větší jest, rozuměti nechtějí. I nejsilnější lidská síla jest jako koudel, do níž uvrhu jedinou jen jiskru hněvu mého, hned všecko hoří, aniž kdo uhasiti můž (Izai. 1, v. 31).

Truchlivý.

A jest jich mnoho, kteříž ligu a neb punt mezi sebou vyzdvihše, jednomyslně na tom zůstali i přísahami se zavázali, že učení čisté i všecky, kdož se jeho přidržejí, po všech národech vyhladiti chtějí, aby ani znamení a památky nezůstalo (Žal. 3, v. 5).

Kristus.

Běda množství lidí, puntujících se proti mně, nebo je okřiknu, a budou všickni jako pleva v čas vichřice (Izai. 57, v. 13). Neznají sbírající se proti lidu mému národové myšlení mých, aniž rozumějí radě mé, že je tudy v jedno shromažďuji jako snopy na humno, aby potom od lidu mého pomlácení býti mohli (Mich. 4, v. 11. 12. a 13). Nýbrž já umím samy je zrotiti a v hromadu spustiti, aby sami sebe na odivu lidu mého hubili (Zach. 14, v. 13). Dělával sem toho mnoho a ještě umím (Paralip. 20, v. 22). Vše snadné ruce mé. Protož vy, když punty a stroje jejich vidíte, a neb o nich slyšíte, nic se v doufánlivosti nepohybujete, sami u sebe říkejte: Puntujtež se jen, lidé, však potříní budete, přepašte se jen, však potříní budete, vejděte jen v radu, však bude zrušena. Ustanovujte, co chcete, však neostojíte, nebo s námi jest Bůh silný (Izai. 8, v. 9).

Truchlivý.

A oni pak již téměř, co chtěli, dovedli, nás sobě podmánili, nás v moci mají a praví, že nás dědičně drží a držeti budou, to že se změnití nemůž. Zdali tedy reku udatnému, co uchvátil, odzo jato býti může? Zdaž zajatý lid, kdož jej spravedlivým právem držl, bývá odjat? (Izai. 49, v. 24.)

Kristus.

I zajatý lid reku udatnému odjat bude, i to, což uchvátil násilník, vyproštěno. Nebo já s těmi, kdo se s lidem mým nesnadní, nesnadniti se budu, a syny své vysvobodím.

Truchlivý.

Ó, oni o tom jináč smýšlejí. Proměny žádné nečekají, naší naději se posmívají a tvrdšími věcmi ještě hrozí nám.

Kristus.

Slyším já to v své uši, že, kteří vás trápí a pro jméno mé vypovídají, říkají: Necht' se zjeví sláva Hospodinova. Aj, zjevíť se v pravdě, vám ku potěšení, a oni zahanbeni budou (Izai. 66).

Truchlivý.

A smějí o té slávě a prozřetedlnosti i zprávě své přehonosně mluviti, jako by rozumem svým všecken svět přesahovali, a všecko všucly k jejich poslušenství přináleželo, tak že nerci se žádný v ničem opřítí a z moci jejich vytáhnouti nemůž (Žal. 12, v. 5. It. 17, v. 10), ale ani cknouti žádný kout nesmí, a pejcha jejich roste čím dále, tím více (It. 73, v. 6).

Kristus.

Znám já to do nich, že oni sobě přivlastňují srdce podobné srdci Božímu, lidé jako jiní jsouce (Ezech. 28). Ale sklamat' je pejcha jejich, nebo když skrze ně dokonám dílo své na hoře Sion

(totiž při lidu svém), navštívím hned zatím ovotce srdce pyšného a nádhernost vysokých očí jejich. Říká pyšný ten: V síle ruky své vykonal sem to; v moudrosti své odjal sem muže národů, poklady jejich sem vzebral, a mocí svou strhl sem obyvatele k zemi, aniž jest, kdo by otevřel ústa svá proti mně. Ale ty, lide můj, neboj se Assura; prutem umrská tě toliko, a holi když opřáhne na tebe, zláme se mu, a složeno bude jeho z šíje tvé po maličkém času skrze přítomnost Pomazaného mého, nebo podetnu to, což vysoko zrostlo (Izai. 10, v. 12. It. v 13, 14. 25. 27).

Truchlivý.

Tedy nás pomstí strojíš, milý Páne, nad těmi, kteří nás ssuzují?

Kristus.

Strojím jistě; nebo horlím pro Sion horlením velikým, když sem já se maličko rozhněval, a oni pomáhali ke zlému (Zach. 1, 20 v. 14. 15). Již povstanu, již vyvýšen budu a zveleben (Izai. 33, v. 10). Probuď se, Jeruzaléme, kterýžs pil z ruky Hospodinovy kalich prchlivosti i kvasnice z kalichu hrůz vyvážil, proto že není, kdo by tě politoval; aj, já ujímám se tebe a беру z ruky tvé kalich hrůzy, nebudeš ho pít více, ale dám jej do ruky těch, kteříž tě ssuzují; musejíť mně jej pít bezbožní, až i kvasnice vyváženy budou. Já vzbudim na trapitele lidu mého vicher, a dchnutím svým rozdmýchám je (Žal. 75, v. 9. Izai. 51, v. 17. 22. 23. 4. Ezdr. 12, v. 32). Ohrnu rámě svattosti mé před očima všech národů, a bojovati budu proti nepřátelům mým (Izai. 52, v. 10). Půjde meč můj až do Babylona (4. Ezdr. 15, v. 43). Tam se staví hněv můj, na něj vyleji prchlivost mou, jakž sem zdávna skrze proroky i angely ohlašoval. Již přichází den pomsty mé, abych zkazil modly jeho a svrhl na zem nevěstku, opilou krví svatých mých. Nebo přivedu proti Babylonu shromáždění národů velikých z zemí půlnočních, kteříž se zšíkují proti němu a dobudou ho, proto že se veselíte a plésete, ó dráči dědictví mého! Zbujněli ste jako jalovice; provyskujete jako rekové, zahanbena bude matka vaše, a zapýří se rodička vaše. Říkávají: Jakž by polámáno bylo kladivo vši země! Ale já sem na tě polékl, ó Babylone, než zviš, polapen a vzat budeš, proto že si se směl potýkati s Hospodinem.

Otvírá Hospodin poklady své, vynese nástroje hněvu svého proti tobě. Nebo dílo to panovníka Hospodina zástupů jest a bude. Shromažďte se proti Babylonu, obtáhněte jej, ať mu nelze ujíti, odplat'te jemu podlé skutků jeho, jakž dělával jiným, učiňte jemu. Nebo proti Hospodinu pýchal, proti svatému Izraelskému. Aj, já proti tobě sem, ó pýcho, praví Hospodin; nebo přišel den tvůj, čas, abych tě navštívil. Již padne ten pyšný, a nebude, kdo by jej zdvihl. Nebo utiskli syny mé, a zjímavše je krutě drželi. Ale vykupitel jejich silný, jehož jméno jest Hospodin,

povede při jejich, a uvede na všecku směsici Babylona meč. Kdo jest vyvolený můj, skrze něhož vykonám usouzení mé? Byltě Babylon zlatým koflíkem v ruce Hospodinově, opojujícím všecku zemi. Víno jeho pili národové a králové, a zpivše se zbláznili se, ale již potřín bude silným kladivem rozrážejícím, skrze něž sem potíral národy za dlouhé časy, ale již sám rozražen bude pro bezpráví, kteréž činil lidu mému. Vyjděte z něho, lide můj, abyšte vysvobodili duši svou od prechlivosti hněvu Hospodinova, a nebud'te srdce choiilostivého, když půjde pověst boje roku tohoto i druhého ještě, pravím, úzkost půjde a ukrutnost v zemi, a pán na pána. Byť pak vstoupil Babylon na nebe a ohradil vysoko pevnost svou, ode mne však na něj vyjdou zhoubcové, i padne ten, kterýž zapečet'uje, plný moudrosti a nejkrásnější a drahým kamením se přiodívající, a nástrojové bubně a píšť'al vůkol něho. Za ochránce sem ho postavil na hoře svaté své, a on poněkud byv upřímý na cestách svých, vydal se potom v kupectví a loupeže, naplňoval zemi bezprávím a velmi hřešil proti mně. Pozdvihlo se srdce jeho slávou jeho, ke zlému užíval moudrosti své příčinou jasnosti své, a kupectvím svým poškrvnil svatyně mé. Protož vyhladím ho z hory Boží, a porazím ho na zem před obličejem králů, aby se dívali na něj. Což vidouce národové dějí: To-liž jest ten muž, kterýž nepokojil zemi a pohyboval královstvím? Přisáhl Hospodin zástupů jistě, že, jak sem myslil, tak bude, a jakž sem uložil, stane se, že potru toho pyšného, a odejmu jho jeho z šíje národů. To jest ta rada, kteráž zavřina jest, a poněvadž Hospodin zástupů tak usoudil, kdo to zruší, ruku jeho kdo odvrátí? Rlká sic Babylon: Sedím královna a pláče neuzřím; ale přijdou v jeden den rány její, smrt a hlad a pláč, ohněm spálena bude; nebo silný jest Pán, kterýž ji odsoudil, i plakati budou všickni kupci jeho po krajinách, z daleka stojíce a pomoci nemohouce; ale radovati se bude nebe i svatí apoštolé i proroci i církev na zemi (Ezech. 28. Izai. 14. Zjev. 17, v. 18. Jerem. 55, v. 5).

Truchlivý.

Hallelujah, spasení a sláva a čest i moc tobě, Pánu Bohu našemu. Neboť jsou praví a spravedliví soudové tvoji, kterýžs odsoudil nevěstku tu velikou, jenž porušila zemi smilstvím svým, a pomstils krve služebníků svých z ruky její. Hallelujah (Zjev. 19). Ale co pak potom bude, milý Pane?

Kristus.

Vzbuzen bude také Gog a Magog (Zjev. 20). A zatím lid můj odpočívati bude (Ezech. 38. a 39), kteříž zanecháni budou dříve, nežli přijde den soudný (4. Ezdr. 13, 29). A bude kázáno evangelium všechněm národům pod nebem (čehož posavád ještě nebylo) na osvědčení (Mat. 24). A vejde plnost pohanů do církve, a ostatkové semene Abrahamova obrátí se také (Řím.

11, v. 25. a 26), a hledati budou Hospodina Boha svého a mne Davida, krále svého, a předěšení jsouce poběhnou ke mně (Ozee. 3, v. 5); to se stane v posledních časech. Nebo ještě jednou pohnu nebem i zemí a mořem i suchostí, pohnu, pravím, všemi národy, a přijdou k žádoucímu všech národů, a naplněn bude slávou dům můj (Agge. 2, v. 7. 8). A tak po ssouženích těchto vymstě já se nad protivníky svými, obnovím církev svou jako za starodávna, soudce její jako s počátku, a rádce její jako sprvu, a slouti bude městem mým věrným (Isai. 24, v. 26). Při tom však falešní proroci nejedni povstávati budou, nepravosti své rozmohou, láska ustydne, a poslední světa ubezpečení jako za dnů Noe nastane, ale kdo v dobrém setrvá, ten spasen bude (Mat. 24, v. 11. 12. 13).

Truchlivý.

Chvála budiž tobě, Bože, Vykupiteli náš, že ku poučení a výstraze nám všecka díla svá buď vlastním hlasem svým, a neb skrze ústa služebníků svých proroků zjevuješ (Amos 3, v. 7). Porozumívámeť, že za těmito žalostnými ranami ještě potěšení stojí, kteréž chováš lidu svému. Ale kdo ví, kdo jeho dočká? My přítomní, kteříž se na tvé skutky nyní díváme, snad všickni vyhyneme ?

Kristus.

Ne všickni. Nebo nepomine pokolení toto, až se všecko to stane (Mat. 24, v. 32). A jsou z přistojících někteří, kteříž neokusí srnti, až uzří království Boží (Luk. 9, v. 27).

Truchlivý.

Ale snad větší díl nás vyhyne.

Kristus.

Tomu chci; nebo ostatky toliko zachovám. Ostatky, pravím, tak jako po česání olivy dvě neb tři olivky na vršcích větví zde i onde se spatřují (Izai. 10, v. 22. It. 17, v. 6).

Truchlivý.

Aj, ti kdo ví čeho okusiti musejí třebas.

Kristus.

Bez toho nebude. Uvrže některé z vás d'ábel do vězení, a jiní jiných těžkostí okusíte a pocítíte za některý den, abyšte zkušeni byli, ale nebojte se nic toho (Zjev. 2, v. 16). Nebo ten, kdož smáseti bude nebezpečenství v ten čas, ten zachován bude. Nebo kteří nyní v nebezpečenství upadli, ti jsou, jenž mají víru k Nejsilnějšímu (4. Ezdr. 13, v. 23). Kdo do vězení povede, do vězení půjde. Zabije-li kdo mečem, sám mečem zabit bude; zdeť jest víra a trpělivost svatých (Zjev. 13, v. 10).

Truchlivý.

My se nyní nejvíce vyhnání bojíme.

Kristus.

Okršlek země jest můj i všechna plnost jeho (Žal. 24). Kdekoli kdo jest, když já s ním jsem, ničeho se mu nedostáváti nebude, proto že dobrota má a milosrdenství jej zprovozují. Mám také moc, kterému chci národu, přikázati pochovati u sebe vyhnaných mých (Izai. 16). Přijde-li vám to předce trpko, já potřebu znám, abyšte poutníci na zemi jsouce (Žid. 11, v. 13, učili se nebeskou vlast sobě zachutnávati; kterouž já vám již, vy dělejte co dělejte, osladčovati musím, jak vím. Sic by se vám spolu s světem Předjordání toto dobře líbilo, jakž sem již nazbyt toho při mnohých z vás, i služebnících mých znamenal (4. Mojž. 32), ješto já vám nebe a ne zemi za dědictví strojím, a tomu abyšte rozuměli, chci. Jdětež tedy za mnou, by s pláčem bylo, lide můj, kudy vás koli vedu, a rozsívejte drahé sítě poslušensví, a přijde čas, že s plésáním budete snášeti snopky své (Žal. 126, v. 6).

Truchlivý.

Dějž se tedy tvá nejsvětější vůle, jen s námi podlé zůřivosti své nezacházej, vždy prosíme, milý Spasiteli.

Kristus.

Však prchivosti žádné při mně není, a nestrojím vás tak bítí, jako nepřátely vaše, než podlé míry trestati vás budu, bych pak vás i zavesti dal; a tím bude znamenitý užitek způsoben (Izai. 27, v. 4. It. 27, v. 9), že tak nepravost vaše očištěna bude. Jen vy sobě netrpělivostí svou bíd nepřidávejte, a nezveličujte jich v očích svých, já na to jistě pozor mám, jakž sem vždycky při svatých svých činíval, abych na žádného nad možnost nic nevzkládal, v tom se mi dověřiti můžete, že tak věrný i prozřetelný jsem (1. Kor. 10, v. 13).

Truchlivý.

Ó by již povstal, Hospodine, a soud vykonal, aby k skončení přišla nešlechtnost bezbožných, a spravedliví aby utvrzeni byli (Žal. 7, v. 10).

Kristus.

Odečtení jsou mi dnové bídy vaší, i hodina pomsty o nich uložená ta ještě nepřišla, na ni počkati musíte (Žal. 56, v. 9). Nač pomsta má dokročiti má, to ku pomstě dožrání musí (Dan. 9, v. 24. Item 12, v. 11. 12). Co má zahubeno býti, to musí prvé dobře zbujněti; co pád veliký učiniti má, to prvé vysoko vyzdviženo býti musí (Zjev. 18, v. 7. Izai. 14, v. 14. Luk. 10). Protož ještě do jistého času trpte, a potom přijde zaslíbení mé, přijde konec, a nesklamámť. Jestliže by pak i poprodlilo se, posečkej na ně, neboť jistotně dojde a nebude meškati. Vaše

věc jest na mou hodinku čekati, a ne abych já vám k vůli své hodiny měnil (Abak. 2, v. 3. Jan 2).

Truchlivý.

Což jest činiti, než jakžs ty, náš Spasiteli, v své truchlosti k Otci říkal, říkati: Otče, ne jakž já chci, ale jakž ty chceš. Ty mezi tím, Bože, Spasiteli náš, poučuj nás, jak choditi máme v pravdě tvé (Mat. 26, v. 39; Žalm 25).

Kristus.

Poučím a tomuto od vás chci: Předně, abyšte se, v kázni mé jsouce, ustavičně modlili a skroušeným srdcem milosrdenství sobě žádali (Luk. 18, v. 1). A modlte se i za nepřátely své (Mat. 5). Zatím pokání svaté opravdově činiti hled'te. Neboť já pokoj sic mluvím lidu svému, jakž si slyšel ode mne, však tak, abyšte se nenavracovali více k bláznovství (Žal. 80). Chlubili jste se až posavád evangelium mým, bratrstvím mým, čistotou učení mého, ale chlouba vaše v ústech byla a ne v skutcích, čemuž nechci, aby se tak dalo. Protož pod metlou mou jsouce, přiložte mysl k skutečnému činění vůle mé (Izai. 41, v. 6. It. 42, v. 23). Přestaňte prvních nepravostí, a vyvede vás Bůh z trápení (4. Ezdr. 16, 75. Job 11, v. 12). Sic jinák vám chlouba mého chrámu nic neprospěje, osvědčuji vám (Sof. 2. v. 3), ale brž zahynete všickni (Malach. 1, v. 9. It. 3, v. 10). Všickni tedy ohledejte cest svých a zpytujte je, proto že všickni máte v čem napravovati (Jer. 9, v. 13. Izai. 3, v. 15). Dále poroučím vám tiše se míti, zvláště před nepřátely, abyšte zlosti jich nerozněcovali. (Žalm 37).

A poněvadž ne ihned konec ještě bude, trpělivosti užívejte a v bídách těch ,tak se mějte, jako přichozí na světě. Kdo prodává, jako by utíkal, a kdo kupuje, jako ten, kterýž má stratiti; kdo staví, jako by neměl bydleti; kdo rozsívá, jako by neměl žíti (4. Ezdr. 16, v. 41. 42. 43, 44); nebo ještě proměny budou (Luk. 21, v. 29). Potká-li vás rozchvátání statku, vyhnání, vězení, a cokoli trpíte, trpte tiše, zdržujícíe od pláče a naříkání hlas svůj (1. Kor. 7, v. 29. 30. Jer. 31, v. 16). Neboť to býti musí, aby vyvolení moji zkušeni byli jako zlato (4. Ezdr. 16, 74). A buďte stálí, nebo byť kdo i přivolil jim připochlebiti se, v posměchu předce bude, a já sem všechněm bázlivým, z strachu mne opouštějícím dávno již peklo osvědčil (Zjev. 21, v. 8). Neděste se trápení svých, ale myslte raději, poněvadž se od vás začíná soud můj, jaký konec býti musí těch, kteříž nejsou povolní evangelium Božímu (1. Petr. 4, v. 17). Potěšení v těžkostech a v tesknostech když hledáte, nehledejte ho jinde než v písmích mých, jinde ho nenajdete, tam ho bohatě najdete. Nebo byť se země podvracela a hory padaly do prostřed moře, byť i ječely a kormoutily se vody jeho, a skály se rozrážely od silného dutí jeho, město Boží obveseluje se praménky Božími (Žal. 46, v. 3).

Azaf štěstí, pýchu a vsteklost nepřátel vida, k upokojení v srdci i svém přijetí nemohl, než až všel do svatyně mé (Žal. 73, v. 17). Ii David tolikéž tím se v ssoužení zdržoval, že jej slovo mé obživovalo, a zákon můj potěšení jeho byl i v nejtěžším trápení, v němž by sic byl zahynul (Žalm 119, v. 50. 92). Protož vám v zámutečích vašich tutouž studnici, tytýž pramenky ku potěšení ukazují, slova své a zákon svůj. Nechte nepřátel, necht' hledí, čeho chtí, vy svého hleďte a těšte se mezi tím budoucím svým vyproštěním, a jeho také žádostivě čekejte. Nebo nyní dnové trápení jsou, z nichžto však vysvobodím vás, dí Pán všemohoucí, nebojte se, aniž jaké pochybování vstupuj na srdce vaše, jen sobě ukrácení dnů zlých žádati nepřestávejte (4. Ezdr. 16, v. 75. Job. 2, v. 13). Naposledy napomínám vás, milí moji, hotovte se k věčnosti raději, než k zdejšímu bytu. Nebo i zaslíbení má o vysvobození vašem k onomuno více než k tomuto životu patří; svět zajisté prudce pomíjí a jde k dokonání svému, i způsob jeho pomíjí. Protož utíkejte stínu věku tohoto a čekejte věčného světla; děkující tomu, kterýž vás k nebeskému bytu povolal (4. Ezdr. 2, v. 35). Nebo proč se kormoutiti máte porušitedlnými, smrtedlnými věcmi ? Proč v srdci raději přítomné nežli budoucí věci nosíte? (Job. 7, v. 15.) Protož odřekni se každý porušení, a pust' smrtedlná přemyšlování mimo sebe, a zavrz břemena lidská od sebe. Odlož myšlení těžkých, a z světa se přestěhovati pospíchej. Nebo kdo panovati bude nad smysly svými a vyučí srdce své, ten zachová život svůj a dojde po smrti milosrdenství, a tehdažť se spravedlivých jména ukáží (4. Ezdr. 14, v. 13. 14. 34). A vysvobození budou všickni, kteříž nalezeni budou v knihách života, a stánek můj bude s lidmi, a přebývati budu s nimi. A ti, kteříž jiné vyučovali, stkvíti se budou jako blesk oblohy; a kteří jiné mnohé k spravedlnosti přivozovali, stkvíti se budou na věčné věky (Dan. 12, v. 1. 3); s všelikých očí setru slzu, a smrti již více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více, nebo první věci pomínuly. Kdo svítězí, ten obdrží dědičně všecko (Zjev. 21, v. 3. 4. 7). Poslední mé osvědčení toto jest: Kdo škodí, škodiž ještě; a kdo smrdí, smrdiž ještě; a kdo jest spravedlivý, ospravedlniž se ještě; a kdo jest svatý, posvětiž se ještě. Aj, přijduť brzo, a odplata má se mnou, abych odplatil jednomu každému podle skutků jeho. Blahoslavení, kdož ostříhají přikázání mých, aby měli právo k dřevu života! Tak praví ten, kterýž dává svědectví o těchto věcech; jistěť přijdu brzo.

Přijdiž tedy, Pane Ježíši, a nemeškej.

Amen.

Plésání Truchlivého, nad sliby Božími rozveseleného.

Prozpěvujte nebesa, a plésej země, zvučně prokřikujte hory. Neboť jest potěšil Hospodin lidu svého, a nad chudými svými slitoval se (Izai. 49, v. 13). Radujte se v Hospodinu a plésejte spravedliví; prozpěvujte jemu všickni upřímného srdce (Žal. 32, v. 11). Rcete všichni bojící Hospodina, že na věky trvá milosrdenství jeho (Žal. 118, v. 4). Milosrdenství jeho veliké jest, když sme dokonce nevyhynuli, slitování jeho nepřestávají, ale nová jsou každého jitra. Dobrý jest Hospodin těm, kteříž očekávají na něj, duši té, kteráž ho hledá. Dobře jest trpělivě očekávajícímu na spasení Hospodinovo. Dobře jest muži tomu, kterýž nosí jho jeho, kterýž by i opuštěn byl, trpělivě se má v tom, což na něj vzloženo, dáváje do prachu ústa svá, až by se ukázala naděje; neboť Pán nezamítá na věčnost, nýbrž zarmoutě zase se slitovává podle množství milosrdenství svého, proto že netrápí z srdce (Pláč Jer. 3, v. 20). Hospodine, vyvyšovati tě budeme, nebo činíš předivné věci; rady tvé z dávna uložené jsou pouhá pravda. Ty jsi byl hradem chudému, útočiště před povodní a zastřením před horkem. Hlučení cizozemců ty jsi přetrhl a zhoubu ukrutných zastavil. Ty jsi Bůh náš, na tebeť sme očekávali, a tys nás vysvobodil (Izai. 25, v. 4). Zachovals při životu duši naši, aniž si dopustil, aby se poklesla noha naše. Nebos nás toliko zpruboval, ó Bože, přechistils nás, jako přechistěno bývá stříbro; uvedls nás do léče, krutěs ssoužil bedra naše, vsadils nám člověka na hlavu naši, vešli sme byli do ohně i do vody, a však jsi nás uvedl do rozvlažení (Žal. 66, v. 9). Nýbrž všecko, což se dalo při nás, dělals pro dobré naše. Hospodine Bože náš, panovalit' sou nad námi páni jiní než ty; my pak na tvé jméno sme se rozpomínali, a aj, oni zemřeli, a památku jejich si zahladil. My sme v úzkostech hledali tebe, a v trestání jsouce vylévali prosby, a tys oslavil jméno své (Izai. 26, v. 12). Milujte Hospodina všickni svatí jeho, neboť ostrhává Hospodin věřících svých a též vrchovatě odplácí provodícím pýchu. Zmužile sobě počínejte, a posílít' Bůh srdce vašeho, všickni, kteříž naději máte v Hospodinu. Doufejtež v Hospodina až na věky (Žal. 31, v. 24. 25), nebo v něm jest skála věčná, jeho soudové když se konají na zemi, obyvatelé okršlku učí se spravedlnosti; lépe jest doufati v Hospodina, nežli naději skládati v lidech (Izai. 26, v. 4. 9). Lépe jest doufati v Hospodina, nežli naději skládati v knížatech (Žal. 118, v. 8). Bůh jest útočiště naše i síla, ve všelikém ssoužení pomoc vždycky hotová; protož se nebudeme báti, byť se i země podvracela, Bůh jest uprostřed nás, Bůh přispěje na pomoc hned v jitře, přítrž učiní bojům, poláme lučiště a kopí, i vozy spálí ohněm (Žal. 46). Kteří se bojíte Hospodina, doufejte v Hospodina, nebo spomocníkem a štítem takových on jest (Žalm 115). Doufej, Izraeli, a ty, dome Jákobů, nermuť se, neboť na nás nezapomenul Nejvyšší v pokušení (4. Ezdr. 12, v. 46). Hospodin jest soudce náš, Hospodin jest ustanovitel práv

našich; Hospodin jest král náš, on spasí nás (Izai. 33, v. 22). Kde jest bůh podobný Bohu našemu, jenž by snímal nepravost a promíjel přestoupení ostatkům dědictví svého, jenž by nedržel na věky hněvu svého, protože líbost má v slitovávání se? (Mich. 7, v. 18.) Očekávejž tedy duše naše na něho.

Modlitba Truchlivého, v rozmáhajícím se protivenství lkajícího.

Pane, všemohoucí Bože, kterýž zůstáváš na věky, jehož důstojnost převyšuje všecko, jehož trůn nestižitelný jest a sláva neobsáhlá, jemuž přistojí zástupové angelů s třesením, a před jehož rozhněváním svadne země (4. Ezdr. 8, v. 20, 21); kterýžs pro hříchy naše uvedl zahanbení na nás, a v líbost nepřátel našich vydals nás, vyznáváme před tváří tvou, že sme bezbožně činili, neposlouchajíce hlasu tvého; a však, Hospodine, nalož s námi milostně (Dan. 9), pro své jméno spomoz nám a zachovej nás. (Žal. 109, v. 21. 26). Proč nás zamítáš tak do konce, proč tak rozněcuješ prchlivost svou proti nám? (Žal. 74, v. 1.) Odhliviž se, Hospodine, rozpomeň se, polituj nás, nakloň ucha svého a slyš úpění naše. Otevři oči své a viz ssoužení naše (Bar. 2, v. 16). Pršíme od hněvu tvého jako list my všickni. Nepravosti naše jako vítr zachvacují nás (Izai. 64, v. 6). Rozhněvals se, že sme hřešili, a biješ nás, a však my věříme, že zachováni budeme. Tvojit' jsme zajisté, i když hřešíme (Moudr. 15, v. 2). A ty jako otec syny mrskáš nás. Jsi v pravdě, ó Hospodine, otec náš, a my hlína, ty učinitel náš, a my dílo ruky tvé; pročž by se tak příliš hněval na nás? Však pak víš, že tvůj lid jsme, nad nimiž tvé jméno vzýváno jest, a kteréžs sobě vybral za dědictví (Izai. 64, v. 8, 9). Popatřiž tedy s nebe a pohleď z příbytku svattosti své, že leckdos nejšpatnější vládne lidem dědictví tvého. A kteří zajali nás, krutě nakládají s námi so (Izai. 63). Povstaň, ó Hospodine, ať se nesílí člověk. Pusť na ně strach, ať tomu porozumějí národové, že smrtedlní jsou (Žal. 9, v. 20). Povstaň, ó Hospodine, ať tomu porozumějí národové, že smrtedlní jsou, a ty jsi Bůh silný; k toběť jest naděje naše, vznes ruku svou a nezapomínej se nad chudými. Proč se díváš z daleka stoje? (Žal. 10, v. 1. 12.) Proč se skrýváš v čas ssoužení? Však jsi ty, Hospodine, králem věčných věků. Proč se díváš na nátisk lidu svého? a útržky jména svého přeslýcháš? Kdež jest někdejší horlivost tvá a veliká síla tvá? Kde množství milosrdenství a slitování tvých? Nám-liž se pak zdržovati budou? Ty jsi Otec náš, Vykupitel náš, toť jest od věčnosti jméno tvé (Izai. 63, v. 15, 16). Hospodine, ve dne i v noci voláme, a neslyšíš; každý den rozprostíráme ruce své před tebou, a nehleďš (Žal. 88, v. 10). Až dokavád, Hospodine? na věky-liž se zapomeneš na mne? Dokavád se svíratí budeme v srdci svém a rad vyhledávati v mysli své? Vzhledni, Hospodine,

a vyslyš (Žalm 13). Hřešiliť sme, vinni se dáváme. Odpuť, ó Hospodine, lidu svému, a nevydávej dědictví svého v pohanění (Joel. 2, v. 17). Ne nám, ne nám, Hospodine, dej tu čest, ale jménu svému. Neb proč říkati mají bezbožní: Kdež jest ten Bůh jejich? (Žal. 115, v. 1, 2.) Odvrať hněv svůj od nás a vylej prchlivost svou na národy, kteříž tebe neznají, jména tvého nevzývají (Jer. 10, v. 25). Proč nás tak dlouho trápití máš? (Pláč Jer. 5, v. 20. 21.) Obnov dny naše jako za starodávna. Hospodine, svatý Bože, nechť nezemřeme, ale nechť nám toliko ku potrestání jest nepřítel (Abak. 1, v. 12). Zemdleni jsme, a však by ty nás zbil, nepřestaneme doufati v tebe. Nebo u tebe není rozdílu v spomáhání, buď ve mnoze neb v mále (Job 13). Pomoziž nám mdlým pro své jméno, nebo v tobě doufáme, Hospodine, však jsi ty Pán Bůh, nechť proti tobě nemá moci bídny člověk (2. Paralip. 14, v. 11). Hospodine, nezahanbuj tváři těch, kteříž doufají v tebe, ale ať sou pyšní zahanbeni, kteříž doufají v sebe a zpínají se silou ruky své. Uzdrav nás, Hospodine, a zdrávi budeme, vysvobod' nás, a vysvobození budeme (Jer. 17, v. 14). Navrať se k nám, ó Bože, kterýžs nás byl zavrhl, a uděl nám pomoci před nepřátely, nebo nemáme v kom jiném doufati. Marná jest zajisté všecka pomoc lidská, ale v tobě sobě udatně počínáme, ty pošlapáš nepřátely naše.

Amen.

Truchlivého druhý díl

to jest Rány obnovující a jitřící se v člověku teskností v čas dlouhotrvajících Božích metel a těžkostí, kdež tělo déle již bíd snášeti se zpěčuje, a tesklení ačkoli, Rozum osvícený všelijak zapuditi se snažuje, nemůž však, jako ani Víra; až Kristus opět se ozva, dokonalou teprv k pozbytí hrůz a nabytí dobré mysli cestu ukazuje. Sepsaný s začátkem Nového léta MDCXXIV.

Truchlivý.

Ach, ouvech, běda mně, což se to pak děje? Podvrátiti-liž se pak s námi chce ta země? Či ten svět zahynouti strojí, či co pak s námi nešťastnými bude?

Rozum.

Což to nového? Opět-liž se k netrpělivosti a naříkání navracíš?

Truchlivý.

Ach, nenavraceti-liž se k naříkání, když se bídy nejen zase navracují, ale i tak ukrutně rozmáhají, že již žádného potěšení, io žádné rady není, leč zoufati sobě; běda nám hříšným!

Rozum.

I všaks pak již odtušení sobě byl dal předešle a slíbils, že mile trpěti chceš, cokoli Pán Bůh dopustí.

Truchlivý.

Co nás předešle potkávalo, bylo ještě snesitedlné, ale nyní nesnesitedlné věci, nesnesitedlné naprosto přicházejí.

Rozum. Co tak nesnesitedlného?

Truchlivý.

Zdaž sám nevidíš, já toho jak pověditi nevím, slov mi se nedostává, nebo se všecky bídy, válka, meč, hlad, mor, zajímání, * vyhánění nám hříšným na hlavu shrnuly.

Rozum.

Všecko to prvé bylo, a jižs toho byl ozelel.

Truchlivý.

Ozelel, proto že se polehčení a vysvobození slibovalo; ono pak čím dál tím hůř. Půl druhého sme opět léta v bídách těch strávili, a nerci-li konce nevidíme, ale vidíme před sebou propast jakousi bezednou, do níž padáme čím dál tím hlouběji. Nebo co v tom čase opět lidí pomordováno? Co pozajímáno? Co hladem, morem, zimou a nahotou, hořem a žalostí, strachem a děšením pomřelo? Co chrámů zodjímáno? Co kněží vyhnáno? Co vyššího i nižšího stavu lidí očuzeno? Co jich vězením a trápením rozličným, a neb také chytrými svody o duše připraveno? A není na tom světě k spomožení naděje žádné. Ujímá-li se kdo toho od východu neb od západu, všecko se trhá, a sami ti, kteříž pomáhati se praví, do větších nás bíd tlačí loupežemi, pálením, mordováním a zajímáním, ach nastojte, nás hubíce. Ti pak, kteříž nás pod ukrutným jhem drží, více se proti nám nevinným jitří a zlobí, k hrdlu již sáhati a na řád pléniti se strojíce. Běda nám hříšným Moravanům a Čechům! Což již činiti? Kam se díti? Není útočiště žádného, leč utéci ale někam přeč, ale kam? Všudy ten oheň plápolá. A kudy? Cesty i stezky všecky loupeží a nebezpečností plné. Tu pak býti pod ustavičnou pastí, každého okamžení smrti a zahynutí čekaje.

Rozum.

Jakť jest koli, předce jest mi divná ta tvá netrpělivost.

Truchlivý.

A co pak mníš, že mám nějaké železné srdce, aby žádné bolesti necítilo ?

Rozum.

Nepravím žádné; než takové, jakáž při tobě jest, přílišné a nemírné, pravím, že k srdci připouštěti nesluší.

Truchlivý.

Ale pro jméno Boží, jak že nepouštětí? An bíd odevšad hodinu po hodině přibývá, že div srdce strachem neusvadne, div žalostí nepukne, ba co dím, nepukne? Puká již mnohých, že duši hořem vylévají, a já rovně jen, brzo-li dosvadnu, čekám. Nebo jdu-li mezi lidi kam, nic neslyším než pláč a nařikání. Vstrčím-li se kam do soukromnosti, strach nenadálého přikvačení mne svírá. Poslouchám-li novin, všecko zlé slyším. Neposlouchám-li, tesknosti se ubrániti nemohu. Bdím-li, v ustavičném jest mysl kolotání, spim-li, snové mne děsí, tak že ani starosti zaspati, ani se z ní nijakž vyběhati nelze, že by sobě již zaškrcení libovala duše má, jakž Job řekl, a smrt nad život.

Rozum.

A kdo tím vinen, než tvá a tobě podobných netrpělivost? Kdyby ty sobě udatnou mysl vzal těch věcí nedbati, nedbal by. Nech by se chvílo, jak by chtělo, stal by nepohnutý předce a díval by se na ty vichřice světa, ne s veselou-li, aspoň s trpělivou myslí.

Truchlivý.

Slyšel jsem prvé již i to tvé mudrování i jiné trošty. Ale věz, že já již rozumím, že k trpělivosti napomínati a trpěti není jedno a těž. A tak mnoho již zkušením vím, že když na jednoho opravdu dolehne, i udatnost ho pomine.

Rozum.

Nemusí býti opravdová udatnost, která se zviklati dá. Nebo to jest ctnost, věř mi, v níž kdyby se ty jednou dobře ustanovil, by vlast tvá nejen chvíla se, ale podvracela, ty by nepohnutelný stál, žádného okolo sebe blýskání, hřímání, přívalu, krupobití, nýbrž aby se nebe s zemí mísilo, nic nedbaje.

Truchlivý.

Tak bych špalek býti musel, ne člověk.

Rozum.

Ne špalek, člověk; ale člověk rozumný, bídy své lehoučce nesti umějící.

Truchlivý.

Kdyby má samého bída byla, snad bych i já lehčeji ji nesl; ale že pak hrozné tyto neřesti celé vlasti a církve se dotýkají, to jest, čehož zažiti nemohu, bolestiti a úpěti musím.

Rozum.

Nehněvej se, můj milý, že se tě zeptám, opravdu-li pravíš, že se pro vlast a církvev tak trápíš?

Truchlivý.

A opravdu-li ty se na to ptáš, či mne zbědovaného tak vysmíváš ?

Rozum.

Já opravdu. Nebo vím jistotně, že se tu šalba a faleš provodí, a mnozí bolest svou za obecnou vydávají, ana jejich vlastní, domácí bude. Slibnáť sou ta slova: Truchlím nad vlastní, ale z srdce-li jdou, přihlédnouti potřebí. Polus, slovoutný na onen čas komediantník, když v Athénách tragedii stroje žalostný prokázati měl způsob, dal sobě málo před tím umrlého syna svého tělo tajně přinesti, na nějž hledě a roztouže se opravdovým pláčem theatrum naplnil. Podobně činíte vy na řád téměř, svého dobrého toužíte a obecným jménem to přikrýváte. Vyjde v městě oheň, udělá se pokřik, zbíhají se chromí téměř i slepí, ruky přičinějí všickni. Proč? Pro milost-li vlasti? Zeptej se každého, najdeš, že se o svou chalupu bojí, buď že již hoří, a neb by se k ní dohořeti mohlo. A jakož když hrom na někoho udeří, rána na jednoho padá, strach na okolostojící všecky: tak v válce, v moru a jiných těch neřestech každý, jehož se nedotýká, leká se, proto že se každý za svou také kůži bojí. Nebo pověz mi medle, proč, když se o válce a neb moru v Azii neb v Africe slyší, neděsíš se? Když v Čechách a Moravě, drkoceš, křičíš, naříkáš, rukama lomíš? Proč to medle, jestliže veřejné zhouby pokolení svého pláčeš?

Truchlivý.

Proto že jest má vlast, ne onyno vzdálené krajiny.

Rozum.

Tudy-liž vyjdeme? I zdali nejsou na témž okršlku s tebou, pod touž oblohou bydlící, či kolikos těch okolo tebe honů toliko patria bude? Ó ne tak, ne tak; okršlek země, a kdekoli lidé z též krve pošlí bydlí, vlast jest; než že ty jménem vlasti blízké toliko své pohodlí a nepohodlí přikrýváš. Můj milý, kdyby ti to někdo zaručil, že přes všecku tuto válku tvá chalupa, rolí, peníze a cokoli máš, i s tebou v pokoji zůstane, ty jen aby se na všecko ao bezpečně díval, také-li by tak jako nyní bolestil? Co mlčíš? Odpovídejž.

Truchlivý.

Mně se zdá, že také.

Rozum.

Těžcet' věřím; ale necht' na svědomí nesahám. To vím jistotně, že by se lidé našli, kteříž by nejen nebolestili, alebrž s chutí nad cizím neštěstím oči pásli; ta jest přirozená lidská převrácenost. Mezi tím by i truchlil, věř mi, že by mírnější ta truchlivost byla, než tato. Postav mi medle člověka, kterýž by se na břehu mořském stoje na troskotající a potopující se lodi díval; lítostiti sic bude, ale ne bez jakési z divadla toho líbosti, proto že cizí nebezpečnství vidí bez svého. Ale dej ho mezi ně na tu lodí tonoucí, platí, že v sobě jinakší truchlost ucítí. A

protož toto nejprv pravím, ne upřímně vy naříkavci s Bohem i lidmi zacházíte, svého nepohodlí pod jménem vlasti a cirkve oplakávájíte.

Truchlivý.

O jiných nevím; o sobě tvrditi smím, že lituji a litovati budu vlasti své přemilé, bych pak tisíc mil odtud byl, a v nebezpečnosti jejím žádného mně nebezpečnosti nebylo. Aniž mne namluvíš, abych za pověru měl tu částku země, kde zrozen a chován sem, známé, přátely a příbuzné mám, nad jiné více milovati. Nepřejiť žádné krajině, by ona z druhé strany světa byla, Bůh jest mi svědek, nic podobného; ale poněvadž mi to, co se tam děje, v očích není, a jsou neznámí moji, co div, že se pro ně tak netroudím.

Rozum.

Troudit se pro vlast nezapovídá se; než tak se nepokojiti. Nebo jiné jest bíd čitelnou býti a jiné trápati se; jiné slzeti a jiné babsky naříkati, jiné teskniti a jiné zoufati, jako ty chceš.

Truchlivý.

Když se pak bídy tak rozmnožují, že se již ani slov, ani slz nedostává, a proti nim ani rady ani naděje nestatčuje? Nedíval bych se na ně, ale kam oči díti? Nepřipouštěl bych k srdci, ale jak, když rána na ránu, bolest na bolest přichází? O sobě já pravím, že bych se někdy za mořem rád viděl, a ještě raději do té země vrazil, jen aby se jednou již aspoň nešťastného toho života odbylo.

Rozum.

Kdyby ty sobě moudře počínal, člověče, nebylo by toho potřebí; jmenovitě kdyby bedlivě rozjímal, že všecky tyto zlé věci od přemoudrého Boha pocházejí a obyčejné jsou všemu světu, a jsou užitečné, a jsou nepřilíš těžké: mohl by té, o níž sem prv zmínku učinil, udatnosti nabyti. Jakož kdyby mne trošičku o těch věcech mluvícího poslechnouti chtěl, mám za to, že by tě škodlivá ta zbytečnost tesknosti pominula.

Truchlivý.

Nehádám; nebo sem již řečňování těch a troštů syt. A však herež, prav, co chceš.

Rozum.

Nejprvé prosím tebe, věříš-li (ač vím, že věříš), že Bůh jest: Bůh, pravím, věčná, neobsáhlá, neskonalá bytnost, všecko sama sebou vyplňující, všecko prostupující, všecko spatřující, všecko všemohoucností svou zdržující, všecko vůlí svou, cožkoli na okršlku oblohy, na oblacích, na zemi, v propastech a kdekoli jest a neb se děje, řídící. To zajisté velebnost Božství jeho s sebou nese, aby v zprávě měl všecka díla svá; tomu bytnost všech tvorů chce, aby řízením Božím stáli, poněvadž žádné síly, žádné moci, žádného díla, žádného hnutí není

krom od něho, proto že bytnosti neni žádné krom od něho. Aniž mu co obtížnosti aneb roztržitosti přináší tato věci velikost a rozličnost. Pouští zajisté věčná ta světlost na všechny strany papršky své a jedním i týmž bleskem všechny spolu, nebe, země, moře i pekla hlubokosti pronikající, nejen přítomná jest všemu, ale i sama všechno řídí; jakž vtipně a moudře Aristoteies vysvědčil, pravě: Quod in navi gubernator, in curru auriga, in choro praecentor, in urbe lex, in exercitu imperator; id in orbe deus est. Hoc tantum discrimine, quod illis quidem laboriosum suum regimen, anxium et exercitum est, deo autem sine dolore aut labore seiunctumque ab omni corporis nisu. To jest: Co prý jest na lodi marinář, na vozi vozataj, mezi zpěváky kantor, v městě právo, v vojště generál, to jest v světě Bůh, s tím toliko rozdílem, že oněmno zpráva jejich s prací, nesnadností a roztržitostí přichází, Bohu pak bez tesknosti, bez práce a všelikého tělesného namáhání. Šetř duše své v těle, jak ona všechny nezčíslné jeho oudy

řídí, jak mnohé a rozličné v jednu a touž chvíli práce koná, okem vidí, uchem slyší, jazykem mluví, rozumem přemyšluje, srdcem se raduje neb hněvá, nohama při tom, rukama a kdo ví kolika jinými oudy vnitř i zevnitř hýbá. To pak, co v těle tvém mysl, to v světě Bůh jest, věříš-li, že tomu také tak?

Truchlivý.

Ovšcm žeť věřím.

Rozum.

Jestliže opravdu věříš, nevím tedy, jak při tobě takové naříkání místo může nacházeti? Nebo řídí-liť všechny věci Bůh, nejpředněji tedy lidi, jakožto nejpřednější mezi všemi vidědnými tvor svůj řídí, a všechno, co se s ním děje, k jistému, sobě známému, ačkoli nám ukrytému cíli, tajným také a jistým pořádkem vede. A tak tedy náhoda již v světě místa nemá, zlé i dobré zhůry k nám plyne, z tajné Boží kanceláře všechny ordinancí, co se kde dítí má, na všecken svět se roznáší, a podlé nich exequucí jdou. Že někudy země třesení města podsnací, že někudy mor lidí tříbí, že někudy meč a oheň krajiny hubí, vše to odtud. A ty se o to zpouzíš, repceš, naříkáš? Kdo? Člověk; prach, stín. Na koho? Hrozím se pověditi: na Boha. Báseň byla u starých, že prý obrové kdys jacísi byli, kteříž Boha z nebe vybojovati chtěli; ale to báseň jest. Vy naříkavci praví jste ti obrové, kteříž, co na vás jest, Bohu na trůn jeho se zpínáte a sceptrum z rukou vydíráte, sami jinák a moudřeji bezpochyby svět říditi chtíce. Ó slepoto lidská! Slunce, měsíc, hvězdy, všickni živlové a všickni životčichové Stvořiteli svému, jak s nimi nakládá, tak povolní jsou; sám milý tvor rozumný vrchní té moci z moci se vytahovati chce, a když odolati nemůž, repce aspoň, a neb sobě z netrpělivosti pysky hryze a tak i jinák

sebou nepokojně zmítá. Ješto jaká nesmyslnost? Proti proudu chtít plovati? Sedíš-li v lodí řízení Božího, jdi, kam lodí jde, ne nazpět; sic utoneš. Směšný by byl, kdo by člun maje k skále přivázaný, tytýž provazu potahoval mysle, že skálu k sobě přitáhne, a on pak sám k ní se táhne. Nemenší bláznovství vaše, kteříž k skále neproměnitelných úsudků Božích jsouce přivázáni, taháním a zpěčováním se jí sobě, a ne sebe jí po vůli míti chceme. Ale toho bláznovství zanechme medle, máme-li rozum, a za slušné mějme, aby se líbilo člověku, cokoli se líbí Bohu, poněvadž on nic v světě nečiní, než což prvé, aby se stalo, za potřebné usoudil, nejsa ani nedbalý ani nerozmyslný v činech svých, aby snad od nás teprv pamatován a hamován býti měl. Odstup od Boha ta prozřetedlnost! Odstup od nás ta všetečnost!

Truchlivý.

Já na Boha nenaříkám, než na bídy.

Rozum.

Tím nevyjdeš; nebo kdyžť se dílo něččí nelíbí, dělníka tím stíháš, by ty mu o to vůči i neříkal. Rád bych mezi tím věděl, jakým ty právem s vlastní svou z toho chceš vyňat býti, čemuž všecko pod oblohou poddáno býti musí nevyhnutelně? Zkázou míním a porušitedlnost. Nebo ten jest zákon všech stvořených věcí, aby smrtedlné byly a samy od sebe k proměnám a pádům se klonily. Žádné věci pod sluncem dáno není vždycky růsti a neb státi; každá zrostouc přestati a postojíc klesnouti má a musí. Pohled' zhůru i dolů, všudy najdeš, že jedno za druhým mívá a mizí, a neb aspoň mění se a jinačí. Nejtrvánlivější v světě jest obloha s okrasami svými, a však hle, i slunce s měsícem se zatmívá, i hvězdy dolů prší a neb hasnou. Nebo že některé hvězdy z oblohy se stratily, i kteréž před málo ještě lety vídány byly, a již jich není, vědí astronomové, a vědí, že i samy sphaery nebeské zviklaly se a z glejchu svého vystoupily, tak že i slunce daleko nyní blíže země chodí než před časy, jako by se ku pádu sama obloha klonila. Pohled' pod oblohu, všecko nestálé najdeš. Povětří nad námi v oblaky, a oblakové v dešť a sních vždycky se mění; větrové nimi tytýž sem i tam zmítají a s nimi se od jednoho konce světa k druhému honí. Pohled' na studnice a řeky, kteréž se věčné zdají, najdeš příklady, že některé dokonce vyschly, některé tok svůj změnily. Hor a pahrbků jak mnoho země třesení zpřevracelo, požřelo, jinam přeneslo? Ne mezi lidmi toliko války jsou, ale i mezi samými živly. Na moře třeba s zemí se podívej. Moře zemi ústavně zatapením hrozí a na ni se s zvukem a ječením strašlivým každodenně rozbíhá, často i vítězí a celé krajiny zatopuje, celé ostrovy požírání. Aníž se země choulí a ustupuje, ale zase svého mstí a sobě časem nové břehy odkrývá, nové ostrovy, u prostřed třeba moře, nic vsteklosti jeho nedbající dělá. I jestližeť veliké tyto a od Boha k stálému na světě bytu postavené věci proměn takových zniknouti

nemohou: jak domové, města, obce, království, a necht' také dím, církve, neproměnné býti mají ? Co od lidí vzděláno a neb spořádáno, rovně tak smrtečné jest jako oni sami. Jak každý člověk své narození má, svůj zrust, sílu, sešlost a smrt: tak i ty věci začínají se, rostou, stojí, sílí; vše k tomu cíli, aby padly. Každé město a každé království; věř, má svůj původ, to jest tajným Božím osudem odměřený svůj čas, kterýž když přijde, padnouti musí, by všecken svět bránil. Kde jest slavná Troja, již hluk národů vybojovati za deset let nemohl? Kde Babylon, jehož zdi a věže oblaku dosahovaly? Kde Thebae, o sto branách město ? Kde Carthago, vybojovatelkyně národů? Kde Řím, monarchií pošlapávatel? Kde Sparta, ušlechtilostí práv a svorností měšťanů ohražená? Kde Tyrus, Sidon, Korint, kupectvími se stkvějící ? Kde Numantia, urputně před Římany svobody své hájící? Kde Atheny, všeho světa škola? Kde Jeruzalem, město svaté, Boha samého někdy obydlí a příbytek ? Všecko v rumu leží, ba některých již ani rumů neznačí; některých sotva v knihách památka zůstává. A ty se za svou Prahu, Olomouc, Vratislav, a nevím co víc, bojiš, aby se s příhodami nepotkaly? Potkají, věř mi, neubráníš toho, ty ani žádný, buď nyní a neb jindy někdy. I Konstantinopoli, i Paříži, i Benátkám, i Římu tomu novému také jejich čas přijde, věčného na zemi nic není. O městech ještě mluvím; krajin a království tentýž los jest. Kvetly kdysi východní strany, Assyria, Egypt, Židovstvo, v umění válečném i literním předčily; přestěhovalo se potom do Evropy oboje to, tam to všecko barbaries přikryla. V Evropě se nyní opět všecko bouří, láme, třestí, k veřejnému pádu chýlí; Nový svět naproti tomu kvesti začíná. Ó předivní a nestihlí světa osudové, jak se všecko v kolo točí, jedno zhůru, druhé dolů jde! jedno vstává, druhé padá! Dlouhého nětco v světě bejtí nemůže, stálého nikdež nic. Ó kéž tobě, člověče, možné jest do oblaků vystoupiti a na ustavičné národů a krajin proměny se podívati! Viděl by, jak to všecko divně osudové pletou a mísí. Ty vstaň, ty padni, ty panuj, ty služ, ty se vyskytni, ty zastup; a všecko jde. Ty, první světe, bezpečně sobě počínej, hoduj, kvas, aj, vody se hrnou k zatopení tebe. Ty, Sodomo a Gomoro, dejte se v prostopášnost, oheň a síra již přší k sehlcení vás. Vy, Kananejští národové, stavějte města, štěpujte zahrady a vinnice, cvičte se k boji; národ mezi tím táhne, kterýž vás vyplemení do čista. Vy, Trojanští, braňte se hrdinsky deset let; vyvráceni však i s svým královstvím buďte. Vy, Izraelští, vy, Judští, s nejmocnějšími národy v smlouvu vcházejte; rozptýleni však buďte do čtyř stran světa. Bezpečně sobě počínejte, národové, ty mezi tím, Salmanazar, ty Nabuchodonosor, ty Cyre, ty Alexander, ty Attilo, ty Tamerlanes, vy Vandalové, vy Gottové, vy Saraceni, Tataři a Turci, vy Hišpané, postavte se, plašte a hoňte je; ustupujte však jedni druhým zas. Ty, řecká země, kvetlas prvé; lež za to. Ty, vlaská, panovalas; služ za to. Ty, německá, vydrželas sceptrum svých osm set let; nyní pust' je

již. Ty, česká, vysedělas pod korunou pět set let, slož ji; poručí-liť se, vstavíš ji zase. Ty, Moravo, pokojs měla kolik set let, nyní za to bud národům v loupež. Ty, Hišpania, šlapej po národech v oudy; a však téhož zase čekej. Kdo jest kde, kdo tomu ubrániti chce? Vystupte, hrdiny, které se sobě světem vládnouti zdáte, vyhledejte cesty k odvrácení osudů, rozsílejte dekréty a mandáty, beřte na se pancíř a zbroj: oč, nám že ustupovati budete s hanbou, a osudové půjdou předce. A co pak ty, bídný pokoutníče, naříkavostí svou zpravití chceš ?

Truchlivý.

Tvrde jsou to řeči; aniž smutku ujimají, alebrž přidávají. Nebo jestližeť se to neštěstí osudem valí, odvrátiti ho tedy nelze, a potěšení nepozůstává žádného.

Rozum.

Píší o jakémsi Kreontovi, že když dcera jeho hořela, on lítostí do ohně skočiv ji objímal; ale tím jí nepomohl nic a sobě uškodil, protože spolu s ní shořel. Tak ty spíše shoříš v hoří svém, nežli slzami svými uhasíš oheň tento, tím jist bud'.

Truchlivý.

A což je pak pro Bůh činiti?

Rozum.

To, co rozumný člověk činí, když se mu dům zapálí, a uhasiti nemoha, otra ruce a vzdechne jde odtud a poručí škodu svou Bohu, život v kořist maje. A však nemohu-li bolesti tvé nevyhnudelností těch bíd ukrotiti, ukrotím ji, za to mám, měkčejším flastrem: dokázáním totiž, že bídy tyto vlasti a církve ne zlé, ale dobré a užitečné věci jsou. Co hlavou kroutíš?

Truchlivý.

Že užitečné věci jsou ty, kteréž se nyní dějí? Loupeže, vraždy, krve vylévání, paní a panen prznění, mládeže zajímání a do pohanských zemi zavození, Božích služeb zastavování a modlářství vzdělávání, vsí, městeček, měst a celých krajin zpuštění etc. Divná tvá filozofia, jestliže tyto věci u tebe dobrými a užitečnými slovou.

Rozum.

Ne jelikož filozofií nadšen, ale jelikož od Boha osvícen sem, o tom mluvím; ale pravím, že trpké tyto věci i dobré i užitečné jsou. Dobré proto, že od dobrého Boha, od něhož tak nemůže zlého nětco pojíti, jako on sám zlý býti. I trpkosti zajisté, které od něho sou, proto že sou lékařství ústům hořká, životu zdravá.

Truchlivý.

Povolují o ranách těch, které se od Boha samého zslávají, jako neúroda, hlad, mor a rozličné nemoci; ale co lidská zšelmilost působí, války, tyranství, vraždy, utiskování neslýchaná, to nevím, jak by dobré slouti mohlo.

Rozum.

Můž a v pravdě jest, proto že i to od Boha jest. Oboje zajisté vrchovištná voda slove, i ta, která se v horách z studynky béře, i ta, která se odtud po trubách do města vede; jen že snad po trubách vedená kalu a nečistoty nětco přijímá. A cos zapomenul, jaks předešle od samého Pána učen byl, že nepřátelé jen hůl, prut, pila a sekera jsou v ruce jeho ? Kterýchž on užívá, jak chce a na koho chce, odkud chce. Nech ty jen tyrana, ať sobě provodí, nadýmá se, pohrůzkami dýše, v slzách a krvi lidské brodí; Bůh skrze něho mimo oumysl jeho soudy své koná, čemuž on nerozumí, tak jako k naměřenému cíli od střelce střela, sama toho necítíc, letí. A jakož v vojstě jiný a jiný při žoldněřích jest úmysl: tento pro svobodu, onen pro loupež, jiný pro slávu, jiný pro vymštnění se etc. na vojnu táhne; všickni však pánu svému bojovati a k vítězství pomáhati musejí: tak všickni všech lidí dobří i zlí úmyslové Bohu bojují a k cíli od něho naměřenému, i nemyslí na to, jdou; jakž Jozef bratřím svým řekl: Vy ste o mně myslili zlé, ale Bůh myslil dobře (Genes. 50, v. 20). Nech se vstěká Farao, přičiní robot, morduje dítky, honí a stíhá Izraelské, co zpraví? Roznítí Izraelských k modlitbám horlivost, přivolá na sebe a království své zasloužilé pokuty a napomůž, aby veliká Boží sláva na světlo vyvedena byla. Co Nabuchodonozor obmejšlí, co Vespezián dobýváním svatého města? Slávu svou; ale v pravdě jsou pochopové a popravcové Boží k trestání národu bezbožného. A protož co tobě do toho, že cizozemci, Španělé, Vlaši, Poláci, Charváti, Uhři, Turci etc. vlast tvou hubí ? Hospodin zahvívdl na ně a svolal je od končin země.

Truchlivý.

Ales pravil, že to k užitku; a nyní o tom mlčíš.

Rozum.

K užitku arci. Nebo tím Bůh dobré cvičí, bujné tresce, zlé potírá, veřejně pak světu obnovu dává; vše pro naše dobré. Tu náš veliký čtver užitek. A ať o prvním napřed promluvíme; vidíme, že i nejlepší lidé v ty bídy zahrnuti bývají. Proč ? Láska Boží to lo působí, ne nenávisť. Nebo je sobě tím ve ctnostech cvičí a brousí. Kdo umělým plavcem býti chce, na moři se uprostřed bouře a vlnobití musí vycvičiti; kdo soldátem zkušeným, do bitvy musí, mezi ručnice, kordy a oštípy, nic ani potu ani krve nedbaje. A jak ty pak křesťanem býti chceš bez pokušení ? Kteráž odkudkoli jsou, škola tvá jsou, v níž se trpělivosti učíš. Pec zkušuje zlato, a trápení člověka. Zdaž pěkný užitek není ? Druhý cíl jest trestání; kteréž dvojím

způsobem prospívá: jako bič, když sme zhřešili, a jako uzda, abychom nehřešili. Otcovská zajisté ruka jest, kteráž hřešícího časně a často tresce, katovská, která pozdě a jednou. Tak i nám nyní otcovský bič jsou tyto Boží rány, proto že sme zhřešili, abychom se upamatovali. Hřešili sme, pravím, Čechové a Moravané, přílišnou bujností; protož holi na nás bylo třeba. Hojnost měvše pokoje a sytost chleba, řehtali sme; odjal nám to. Zboží a statku měvše dosti, k zbytečnosti a marnostem sme užlvali; odjal nám to. Svobody měvše plnost, k svémyslnosti sme ji obraceli; odjal nám ji tedy; a tím lehoučkým trestáním shlazuje hříchy naše. V pravdě lehoučkým! Nebo co za tak množství hříchů ? U Peršanů býval obyčej, že když urozená osoba nětco provinnila, sukni z něho svlekouc, místo něho kyjmi tepali. Vlastně to tento laskavý Otec činí nám, dítkám svým, že trestati nás maje ne nás se dotýká, ale zevnitřní ty věci, šaty, peníze, rolí, tělo, (nebo i tělo jen jakés roucho a přikryvka na člověku jest) za nás trpěti musejí. Ó jak to otcovská kázeň! Kteráž také uzdou jest, již nám v čas na krk umítá, když k hříchům kvapící vidí. Nebo jakož někdy lékaři žílu zatínají, ne že by již nemocen byl, než aby se nemoc předešla: tak Bůh ranami těmito příčiny k hřešení svým odjímá. Nebo on, kterýž všecky stvořil, nejlépe všech přirození zná, a čeho kdy komu potřebi, nejlépe rozumí.

Truchlivý.

A zdaž sme my nejhorsí, že nás nejtouže a nejdéle švihá?

Rozum.

A však já o trestání zlých ještě nemluvím, než o kázni svých. Ptej se lékaře, proč ne každému nemocnému lékařství dává? Snad mu do každého není. Ptej se, proč jednomu více než druhému pelyнку a elleboru dává? Snad toho vyhledává nemoc jeho? Hle, nemocen jsa, prozřetelnosti člověka se svěruješ; a tuto Boží prozřetelnost podhlídáš ? S tebouť se bezpochyby o to raditi bude, jak a dokud má koho švihati ? A že se tobě kázeň jeho nelíbí, nechá tě tak? Ó nic! Plač ty a škleb se, jak chceš a dokud chceš; koflík však zámutků píti musíš, a vlast tvá s tebou, kterýž ne bez příčiny tobě a jí tak plný nalévá nebeský ten lékař.

Truchlivý.

Ach, což jest to hořké lékařství, jestližeť lékařstvím slouti má!

Rozum.

Herež, že hořké, když jen užitečné. Ó kdyby tobě neb mně viděti možné bylo, jak mnoho sobě vyvolených svých Pán Bůh tímto trpkým lékařstvím na duši jejich uzdraví ? jak mnohým bujný svrab hříšného těla jejich zažene? jak z nich mnoho porušených, shnilých a jedovatých humorů, kteříž by věčnou smrt přivolati byli mohli, vypurguje. Skrytět' jsou to věci před námi, kteréž Bohu velmi známé. Protož nám jen tomu věřiti a ostatek čest jeho jemu

nechávati povinné jest. Ovšem pak třetí užitek ran těchto oblíbení jest hodný, jmenovitě že jimi stírá a plní zlé, nenapravitelné bezbožníky. Pro bezpečnost dobrých se děje, rozumíš sám, když vrchnost zloděje, loupežníky a jiné škůdce katem odpravovati dá. A co jiného Pán nejvyšší činí, když válkou, hladem, morem bezbožný svět tříbí, než že sobě zemi čistí, aby méně škůdců bylo, so a jiní sobě příklad brali?

Truchlivý.

Ó kdyby to tak bylo, jakž pravíš, aby zlí třibení byli pro ochranu dobrých! Přestalt' bych já i každý rozumný rád na té Boží zprávě. Ale že pak dobří trpí nejvíc, zlých se rány ty chybuji, vidíme patrně. Proč pak to ?

Rozum.

Kam mi se to vychyluješ ? Ját' o cíli mluvím, proč na tebe a jiné Pán Bůh trápení dopouští, aby rozuměl, jsi-li dobrý, že tě cvičí; jsi-li padlý, že tě pozdvihá; jsi-li zlý, že tě stírá. A ty se na mne dobýváš, proč tohoto neb onohono mjíj. Neseděl sem v Boží radě, aniž sem připsal dekrétu jeho viděl; tajnosti jsou to, do nichž nahlédati nesluší. Motýlové a mušky obyčej ten mají (vídals to bezpochyby), že večer na hořící svíčku naletují, až se opálí; tak mysl do tohoto blesku soudů Božích narážející. Co kdybycht' řekl, že Bůh proto méně vinné tresce, více vinným přehlídá, že se jemu tak líbí; dosti-li by měl? Chválím tě, Otče, Pane nebe i země, že se tak líbilo před tebou, řekl Kristus, Pán náš. A takt' ovšem sluší. Kdo na vůli Boží prostě nepřestává, než příčiny věděti chce, ten ještě, co Bůh jest a co moc jeho, nerozumí. Když by čeledín od hospodáře a poddaný od pána počtu žádal, onenno za hanbu, tento za rebellí by sobě to pokládal. A ty Pána nebe i země pod examen míti chceš ? Kdyby cizozemec přijda, práva a zřízení vlasti své stíhati chtěl, medle nenesl-li by toho těžce a neokřikl ho ? A ty, obyvatel jsa země, práva a zřízení nebeská stíhati budeš ? Hled', aby nepřemudroval.

Mezi tím povímť, co mohu. Pán Bůh vinným promíjí, pravíš. Promíjí-li pak či odkládá toliko ? Nepromíjí v pravdě, než odkládá, prodlívá, shovívá, vše do času. Kdybych já několik maje dlužníků, jednoho hned upomínal, druhému čekal, co tu nespravedlivého činím ? Na vůli mé to záleží. Leč že se ty za Pána Boha bojíš, aby mu nětco neušlo, aby odkládaje nezapomenul. Ale té příhody neboj se, člověče milý; není Pán Bůh náhlý, ale jest pamětlivý, říkávali staří; a tak jest. Neumlčít' se jemu žádný ani neukryje. V očích jsou jemu vždycky všickni, nýbrž v rukou tak jisti, jako v okovách.

Truchlivý.

Ale by čisté bylo, kdyby tyrané hned sklízíni byli, na příklad jiným, a aby utištěným bylo spomoženo.

Rozum.

Opět-liž Pánu Bohu tvé rady potřebí, aby mu již nejen způsob, než i čas pomst vyměřoval; za soudce-li pak jej svého máš, či za služebníka a popravce ? Když ty díš: Tento bití hoden, tento meče, tento oběšení etc., aby on hned jíti a úsudek tvůj vykonati musel? Ó nestydatosti! Ale věz, že Pán Bůh trochu lépe než ty věcem těm rozumí. Tebe pudí vášeň, nenávisť, hněv a zlobivost; on v soudu řídí všecko, napravení bud těch bezbožníků a neb vašeho, kteréž skrze ně trápí, čekaje. Potřebují někdy dlouhého švihání tvrdí hřbetové naši; ty pak hned s metlou do ohně chceš ? Ou ne, ještě jí třeba, měj strpení. Medle když se na komedii díváš, také-li tě mrzí, že ne hned v prvním actu Absolona viseti, Herodesa v krvi se váleti, bohatce v pekle hořeti vidíš ? Nehádám; proto že rozumíš, že sobě nejprv bezbožníci provoditi a pomst zasluhovati musejí; pomsta každého že v posledním actu čeká. Tu hle, komediantníku pořádek hry jeho pasíruješ, a Bohu pořádek soudů jeho mustrovati smíš? Nech ty jen, ať komedia Boží tak jde, jak jde, posledek dobře ukáže, kdo čeho zasloužil. By ty pak v komedii té nedoseděl až do toho času, dosedí jiní, by po tvé smrti bylo, a dívati se a děsiti nad soudy Božími budou. Naposledy k spokojení myslí tvé toto povím, že pomsty Boží ne všechny takové jsou, jakovéž ty spatřovati a počítati umíš; aby rozuměl, že ne hned, čeho ty nevidíš, toho není. Troje Pán Bůh na bezbožníky pomsty má: Jedny dotýkající se těla, jako jsou zbavení statku, zbavení cti, vyhnání, žalář, smrt. Druhé dotýkající se duše, v živém ještě těle, jako jsou strach a bázeň, pykání a želení, tesknost a hrůza svědomí. Třetí dotýkající se těla i duše po smrti. Nestírá-li prvními těmi vždycky bezbožných, druhými v pravdě dvojími stírá. A ať o vnitřních těch trápeních svědomí zlého napřed nětco povím: Jisté jest, že bezbožníci, ne vždycky-li, jistými aspoň časy, když svědomí procítí, hrůz a strach pociťují. Nebo ta jest neproměnitelná myslí zlým svědomím sevřené vlastnost, že vždycky prv bolesti cítí, než přijdou. Saul víme, jak se trápil, vždycky se děsil a naříkal, že se proti němu všickni puntují, an nic toho nebylo. Dionysius tyran vyznal, že život jeho tak byl veselý jako toho, nad jehož hlavou ostrý meč visí. Tiberius hryza se sám v sobě, k senátu list napsal a v něm tato slova: *Dii me deaeque peius perdant, quam perire quotidie sentio.* Necht' mne bohové zatratí, žeť každý den zahynutí své cítím. Nero, kdo by ho zabil, najítí nemoha, vzkřikl: Ale sám-liž pak já ani přítele ani nepřítelé nenalézám? Tohle jsou pravé muky, to, ne povrchní ta tvá tesknost! Nebo jakož těžší nemoc jsou souchotiny než zimnice ačkoli tato patrnější jest: tak jest těžší trápení vnitřní to hryzení svědomí, kteréž znenáhla zžírání bezbožníky a k smrti táhne. Nech pak oni mezi tím vesele se stavějí, hodují, kratochvílí, pracht provodí: ty mámiti se nedej. Nic to jiného není, než jako by zločinec v žaláři ortele smrti čekaje, vrhcáby, kartami, vínem a

hudbou žalost svou zahnatí chtěl, ale nadarmo. Nebo hrůze nastávající smrti zahnatí se nedá. Protož ty bezbožných za osvobozené od pomsty nepokládej, by ty na nich pomst neviděl. Nevidíš-li dnes, uhlédáš snad zejtra; ne na těle-li, na duši; ne zde-li, věčně. Nebo Boží jest pomsta, kteréž on žádnému vinnému nepomine a nic nezamešká. Ty jen soudce všeho světa nepřesuzuj a jemu soudů jeho zanechej.

Truchlivý. Nu, nechť jest tak; nech bezbožným přehlídá neb dopouští Pán Bůh, nechci o to nic říkati. Než cos dříve řekl, že tyto zlé věci obnovu světu přinášejí, jak tomu rozuměti ? Obnovu sic i sám vidím; ale škaredou obnovu: místo měst a hradů rum; místo vsí a městeček požáry; místo ourodných rolí a vinnic oulehle; místo lidných obcí pustiny; takovou-liž sobě obnovu libuješ ?

Rozum.

Ne o obnově země a dříví a kamení mluvím, než o obnově pokolení lidského, k níž že takové neřesti slouží, skutek poučuje. O čemž takto sobě přemýšluj, že Stvořitel jedné každé věci v světě jisté cíle a meze vyměřil, z nichž vystupuje-li co, ruší se harmonia světa, a věc ta skrocena býti musí. Má nebe své meze, má moře, má země, mají životčichové, mají lidé, mají města, mají krajiny a království. Kteréž meze obzvláště ti tvorové, jimž ploditi se dáno jest, rádi přestupují. Na lidech to vidíme, že se hustěji rodí, než mrou přirozeně; jakž to i na počátku i po potopě i potom několikrát stalé rychlé rozplození ukazuje. Dobytek, zvěř, ptactvo, ryby, kdyby se netříbily, v nesmírná by také stáda zrostly. Města, zámky, hrady každý věk staví a množí, kdyby v to oheň a jiné příhody nevkráčovaly, sotva by se to v tom světě změstknalo. Což tedy div, jestliže se někdy na tu tvorů bujnost srp pustí, aby zbytečného některý tisíc válkou neb morem požato bylo ? Beztoho kde bychom se změstknali? Odkud vyživení měli? Obnovuje sobě tedy Stvořitel tvor země, a aby celé pokolení zachováno býti mohlo, po částkách jemu se nětco ujímá; tak jako, když v těle příliš mnoho krve, nětco se jí vypouští ven, pro zdraví celého těla. Nebo když jí v žilách plno, ráda hřeje a kazí se; ale když se jí upustí, zkréhne a zčerství. Tak lidé, když jich na světě mnoho, tlačí se mezi nimi; ale když se přetříbí, že pátý neb desátý sotva zůstane, hned lepší v světě svornost, věrnost a přátelství. Čítal-lis, jak Homerus Trojanskou válku vypisovati začíná baje, že bohové v nebi sněm měli, kdež prý bohyně země předstoupíc sobě naříkala, že mnoho nešlechtných lidí na sobě nositi musí, kteříž že jí jakožto neužitečná břemena k velikému jsou obtížení, a protož aby bohové na cesty pomyslili, jak by jí spomoženo býti mohlo. Tu když jeden tak, jiný jinak se přimlouvali, naposledy Mars vystoupě ukázal k tomu nejbližší cestu, válku, aby mu jen stropiti ji povolili. Nebo prý tu všecka neužitečná chasa odevšad poběhne, a vespolek se tříbíti

budou. Takž jemu povoleno a Venuši, aby skrze Parisa a Helenu válce té základ položila, poručeno. I začala se válka; a mám za to, že tě se svět tehdaž přetřibil, když ze všech národů jedni Řekům, druzí Trojanským na pomoc se zbíhali, a dřív desíti let šestnáctekrát stotisc lidí pohynulo. Jestliže tedy i Moravu a Čechy Bůh tak přetřibiti chce, obnovu konečně chce udělati. Historie mne dobře troštují, že po válkách, moru, drahu obyčejně dobře bývalo. I to pryč zajímání lidí často Pán Bůh k dobrému obracel, tak jako umělý zahradník rouby a štípky z jedné zahrady do druhé užitečně přenáší. Skrze zajatou Izraelskou děvečku Náman Syrský k zdraví těla i duše přiveden. Skrze zajatého Daniele a tovaryše jeho Nabuchodonozor a potom Darius a Cyrus ku poznání pravého Boha získáni, tak že pocta jeho veřejnými mandáty po národech rozhlašována byla. A co ty víš, co Bůh nyní tím národů mícháním obmýšlí? Za to tedy mějme, že co se s námi děje, to k něčemu v světě nápomocné jest, bychom my i nevěděli k čemu.

Truchlivý.

Ta tvá řeč k tomu jest, abych rozuměl, že co Bůh naměří, to jíti musí; ale jak bych já tím smutku pozbyti mohl, ještě nevidím.

Rozum.

Ale, milý Bože s tebou! I když vidíš, že Bůh dělá, a že tomu vyhnouti nelze, a že pro jistý užitečný cíl to vše se děje, samo to k trpělivosti tě vede. Mezi tím nestraš se těch věcí, a nebudout' strašné. Děti mají obyčej, když koho v maškaře vidí, báti se. Odběži-li maškary, strach jich pomíjí; a takavá jest vaše bázlivých povaha; chřestu se více bojíte než samé věci. Ale kdybyšte na ně bez larvy zdravým soudem hleděli, nebylo by opravdu přílišně čeho se lekati. Nebo čeho se medle lekáš? Obloupení a znuzení? Budeš tedy chudý. Což na tom? Takoví se na svět rodíme, nazí a nic nemající. Zdá-liť se potupné slovo chudoba, nazov to jiným jménem, polehčením třeba. Nebo o to méně pečování míti budeš; o to méně strachu. A budeš-li živ do pokojnějších časů, zase nětco míti můžeš; živá hlava vždycky klobouček nachází.

Truchlivý.

Já se vyhnání více bojím.

Rozum.

Nedej se tedy honiti, než jdi dobrovolně, nestává-liť tu bytu, jinam, a budeš tam ne vyhanec, než příchozí. Moudrý kdekoli jest, doma jest; blázen i doma jest u vyhnání, myslí ustanovené nemaje.

Truchlivý.

Ale jest nebezpečnoství smrti od tyranů.

Rozum.

Jako by pak i bez tyranů sám sebou vždycky jí nenosil.

Truchlivý.

Ale smrt násilná.

Rozum.

A co, když zimnice, kámen, božec, šlak udává, bez násilí to bývá?

Truchlivý.

Tomu se lékařstvím ubrániti mohu.

Rozum.

Můžeš, dokud se na tě opravdově neoboří; sic smíchem budou tvá lékařství.

Truchlivý.

To se nečasto přihází.

Rozum.

Častěji než meč neb jiná ta násilná smrt, jakž ji jmenuješ.

Truchlivý.

Ale v tom není takové hrůzy.

Rozum.

A o tomž mluvím, že se ne samého nebezpečnoství (kterěž tu i tam jednostejné jest), ale jen okolo stojícího chřestu a larvy bojíš. Nebo coť medle udělá zástup velikých, hlučících vojsk? Co oblak břinkajících mečů a halapart; tolikěž hřímajících a blýskajících ručnic a děl? Co brousících se na tebe nepřátel rozličnost? Zabijí; tožť summa všeho. I však totěž jedinká zimnice zpraví.

Truchlivý.

Ale tamto jest smrt bolestná.

Rozum.

Nýbrž lehčejší často než od zimnice, kteráž třeba rok člověka trápí a znenáhla moří, tuto se toho někdy v okamžení odbude.

Truchlivý.

Ale to jest smrt ohavná a potupná.

Rozum.

Smrt ohavná a nepoctivá býti nemůže, leč by nepoctivý život předešel. Hled' na nejslavnější lidi, od světa počátku násilnými smrtmi mřeli.

Truchlivý.

Ale mne toto předce trápí, že tu ne o mne samého činiti jest, než o celou vlast.

Rozum.

O vlast ty se neboj, ona nezahyne. Těžší věci jindy na jiné krajiny přicházivaly, a stojí předce.

Truchlivý.

Co prý těžší? Ty mne na to nenavedeš, aby kdy který národ, který věk věci nad naše přítomné snášel. Válka nás nejedna, než několikera stírá; mor od polu pustých některých měst zanechal; či co dím zanechal? Ještě žere. Drahota jest všech věcí, o jakéž ani slýcháno není, daní a poplatků nad lidskou možnost nejen od vrchností, ale od zběři vojenské se ukládá, v loupež sme; a co nejtěžšího, tyranství se a kvalt provodí, nad těly i dušemi lidskými; a ještě k horším věcem naprosto se schyluje nejen u nás, ale vůkolí po národech. Ach, časů nešťastní sme dočekali, na jakéž otcové naši ani otcové otců našich mysliti neuměli.

Rozum.

Vidím, žes málo v historiích zběhal, protož tě maličko do nich pozavesti a z starých příběhů nětco ukázati musím, aby viděl, že podobné sic, ale větší věci před námi bývaly. Válka nás hubí, pravíš. A co prvé nebývalo válek? Z světem se, věř mi, začaly, z světem se dokonají. Ale nebývaly, řekneš, tak ukrutné jako naše tyto; nýbrž naproti tomu stín jsou války naše proti starým. V které nynější bitvě sto tisíc, dvakrát sto tisíc lidu padne, jako v starých, Izraelských třeba bitvách jednoho dne?

Najdeš toho v biblí několik příkladů. Izraelští (2. Paralipom. 38.) v jeden den zbili jedno sto dvaceti tisíc Judských. A zase jiným časem Judští Izraelských pětkrát sto tisíc (2. Paralip. 13). Zerach pak, mouřeninský král, veda tisíc tisíců v vojště svém, se vším tím houfem od Judských jest potřín (2. Paral. 14). Nyní pak, když tří čtyři tisícové padnou, za hrozné krve prolití sobě počítáte; což by u starých ničímž nebylo. Připomenu naschvál, co jediný židovský národ v poslední své válce vystál. Nejprvé jich v Jeruzalémě z poručení Flora vladaře zbito šest set třidceti; v Cezaree od obyvatelů z nenávisti k náboženství jich pomordováno dvadceť tisíc, v Scytopoli třinácte tisíc, v Aškalonu dva tisíce, v Ptolomajdě dva tisíce, v Alexandrii padesáte tisíců, v Damašku deset tisíců; to vše jen od obecného zbouřeného lidu. Potom od římských vojsk při dobytí Joppen 8400, na hoře Gabulon 2000, v bitvě u Aškalonu 18.000, so v Afecku po dobytí jeho 15.000, na hoře Garizim 11.600, v Jotapě 30.000, v Joppe opět jich ztopeno 4200, v Tarikbě 6500, v Gamale (z kteréhož města žádný nešel kromě dvou žen) 9000, v Jiškale 5000, Gadarenských 13.000 kromě těch, kteříž do řeky vskákali bez počtu. V Idumejských městech jich zbito 15.700, v zámku Massada sami zoufavše sobě, hrdla sobě

zodjímali 960, v Cyréně jich zbito 3000, v Jeruzalémě pak po všecken čas obležení zbito a rozličnými smrtmi pomřelo desetkrát sto tisíc; zajato devadesáte tisíc a sedm. Summa dvanáctkrát sto tisíc a čtyřidceti tisíc. Tohle jedinký národ v menší krajině, než Moravská s Českou zemí jest, že dvě neb za tři léta vystál! Srovnejž mi s tím války celé Europy, za několik let takový počet nahledáš-li? Co oči sklopuješ? Víceť takových příkladů, postaviti mohu. V jedné Punitské válce mezi Hanibalem a Římany přes patnáctkrát sto tisíc lidí zahynulo. Domáci válka mezi Pompejem a Caesarem přes třikrát sto tisíc lidí stála. Iulius Caesar o sobě sám zapsal, že za kolikos let proti Hišpanii a Gallii válku veda, jedenáctkrát sto tisíc a dvadcti devět tisíc lidí v polních toliko bitvách pobil. Jehož desítikrát sto tisíci Alexandr Veliký převýšil. Nebo o něm poznamenáno, že bitvami pohubil a pozajímal dvadcti a jedenkrát sto tisíc a osmdesáte tři tisíce lidu. Děšíš-li se nad těmito věcmi? Přidej, chceš-li, i toto k tomu. Xerxes proti Rekům desetkrát sto tisíc samého zbrojného lidu vedl a ve třech bitvách všecko to stratil. Fabius v jedné bitvě 110.000 Francozů, C. Marius 20.000 Cimbrů, poslednějšiho pak věku Aetius 160.000 Hunnů, Tamerlanes 180.000 Turků zbil a sám 120.000 svých Tatarů stratil. A co mnoho vyčítati mám? Den by mně minul. Aniž v válkách těch sami lidé hynuli; města také. Jeruzalém, město veliké a slavně vystavené, dvakrát do posledního kamene zbořeno. Cartago sedmnácte dní hořelo, a ostatek až do gruntu rozmetáno. Podobně Troia, Babylon etc. Sempromius Grachus v Hišpanii tři sta měst vyvrátil. Španělé před sto lety jak v Novém světě hospodařili, ví se, rozličnými smrtmi nebohé nezbrojné Amerikány ne jako hovada bijíce, než jako housenky brániti se nemohoucí hubíce. Napsal Bartholomeus de las Casas, arcibiskup jejich, že nevěří, aby starý tento náš svět tak mnoho lidí měl, jak jich tam mnoho v krátkých letech postříleno, mečem zbito, v vodách stopeno, ohněm popáleno etc. Hrůza mne podjímá, když na to myslím, i jaký to hrozný hněv Boží na tu druhou polovici světa přišel, že v málo letech náramně lidné, veliké, široké, nezčíslné země jako požár pusté zůstaly. Ani stín ani podoba, nic toho u vás není.

Kdež mně pak mor, hlad, šacuňky a tyranství nynější zveličuješ, srovnejme je medle s starými, a však krátce. Za rok teď asi, co hádáš, pomřelo-li v Moravě a Čechách morní ranou? Čtyřidceti neb padesát tisíců, sotva více. V Judstvu pak za Davida krále rána ta sedmdesáte tisíc jich, ještě ne za celý den, složila. Za císaře Justiniana v Konstantinopoli a okolo tak ukrutný mor byl, že každý den pět, někdy deset tisíc jich schovávali. A opět za císaře Michala tak hrozný, že Zonaras napsal, že se již živých nedostávalo k pohřbování mrtvých. Fr. Petrarcha o moru, kterýž za jeho času (okolo léta 1259) Vlaská země vystála, píše, že z každého tisíce sotva desátý a ze sta jediný zůstal. Strany drahoty a hladu nic ještě nač naříkati

nemáme (Pán B. jen dále ostříhej), přirovnáme-li se k starým; co v Samaří a Jeruzalémě v čas obležení měst těch bylo, již známé jest. Za císaře Justiniana, když zemi Vlaskou Gottové hubili, takový všudy povstal hlad, že v samém Picenském kraji padesáte tisíc lidí hladem pomřelo; a vůbec nejen massu lidské a lejna ku pokrmu brali, ženy dvě sedmnácte mužů nočně zabivše snědly, až od osmnáctého, kterýž časně lest skoumal, samy zabity a snědeny. Jiných nezčíslných příkladů pomíjím. U nás, díka Bohu, ne nějaký nesnesitelný hlad, než toliko drahotu cítíme, ale kteráž od hojnosti a lacinosti peněz (v pravdě tak jest) pochází.

Šacuňků co se dotýče, těžcít' jsou, neodpírám; ale těžší bývali, když každý statku svého desátý, osmý, pátý díl, někdy polovici k obecné potřebě dáti musil; jakž se několikrát u Římanů i jiných národů stalo; přemoženým pak dokonce statky z rukou bráti, ani to nová věc není. Těžší ještě nade všecko to věc bývala u starých, o niž vy nic nevíte, a dejž Bůh, abyšte nezvídali, deductio coloniarum; to jest přestěhování lidí z jedné krajiny do druhý, když vítězové, aby se jim podmáněný národ zase zprotiviti nemohl, do rozličných krajín je po houfích i s čeládkami rozvesti, a naproti tomu města jejich odjinud přivedeným lidem osaditi poručili, čehož příklad na Izraelských a Samaritanech (4. Král. 17). Toho že se s vámi ještě neděje, aby vás do Hišpanie, do Vlach rozváděli etc., chváliti Boha, ne naříkati povinni jste.

Ale díš: Ukřutnost a tyranství panuje, rozličné těžkosti a ssužování se na nás vymýšlejí, na těle i na duši. Míniš-li některých předních pomordování, jiných cti zbavení, nic nového. Sylla zmocnivše vlasti své, Říma, čtyři tisíce sedm set spoluměšťanů vyhnal, za šelmy (jakž se to nyní říká) vyhlásiv; mezi nimiž jedno sto a čtyřidceti rádních pánů bylo, a brzy potom osob rytířských tři tisíce. Týž Sylla, když se mu čtyři regimentové soldátů (kteří prvé svobody vlasti hájíce, proti němu sloužili) poddali, do obecního dvoru je svesti, zbraň odniti a všecky postínati dal, nic proseb jejich ani svého prvé jim slíbeného perdonu nedbaje. Servius Galba císař, vzav v podezření tři města Hišpanská, že by mu dosti věrní nebyli, svolal je jako na sněm a zmordoval jich devět tisíc. Lucullus, když se mu v též Hišpanii Kaucenští poddali, proti accordu dvadceť tisíc jich pomordoval, tu vinu dávaje, že se spěšně nepoddali. Antoninus Caracalla císař k Alexandrinským pro jakýs paškvil nelibost vzav a pod způsobem - pokoje do města vjev, všecko zbíti dal, tak že náramně lidné město pusté zůstalo. Podobně Theodosius, jinak pán křesťanský, v Tesalonice učinil, že když mu některé úředníky zbili, an za to sedm tisíc vinných i nevinných bez rozdílu postínati dal. O Pařížské svadbě (kdež pod zradou do třideceti tisíc na větším díle panstva a lidí předních pod obojí pomordováno) nyní mlčím; o Hišpanské v Nyderlandu, Franckrejchu, Anglii před lety také. Jak mnoho jich pro náboženství mečem postínáno, jak mnoho po šibenicích, po stromoví, po vratech vlastních

domů pověšeno, jak mnoho koními posmýkáno, počtvrceno, do kol vpleteno, ohněm popáleno, v vodách potopeno; jak jim jazykové vyřezováni, za nehty cvekové bití, na škřípce a do kozlů věšení etc., o tom jsou celé knihy.

Jděte pak, moji Čechové a Moravané, a na přísnost vrchnosti své nade všechny prvních věků příklady naříkejte, an se ještě daleko s vámi toho, co s jinými jindy, neděje. Příčinějí-li robot, ještě vám nemluvnat nemordují; berou-li napořád statky, neberou napořád hrdel; pálí-li knihy, nepálí vás samých. Vidiš sám, že s vámi ještě na vrch nevzešlo, jako jindy s jinými. Neskrotnete-li pod tou kázní (k té pak krotkosti i trpělivost přináleží), ještě vás P. Bůh kam vesti má. Ale toho vám nevinšuji.

Truchlivý.

Iny, tedy, co na nás vzloženo, ponese; kdyby jen Pán Bůh těžších již věcí dopouštětí nechtěl.

Rozum.

Řekl sem, že vám toho nevinšuji; aleť za to také rukojmím býti nemohu. Nebo co Bůh usoudil, nevím. Než abych pravdu pověděl, bojím, jaksi, proto že malou všudy nápravu mezi lidmi vidím.

Truchlivý.

A tak se tedy nenadarmo srdce mé leká a potěšení připustiti nechce. Cítí ono, cítí v pravdě, že zle bude. Nebo se k tomu předce odevšad chýlí. Praktiky nepřátel všudy pronikají, kde se proti nim jaký vymyšlený prostředek vyskytá, všecko zas letí zpátkem; cože pak nám hříšným činiti?

Rozum.

Zdaž již oznámeno nemáš ? Trpěti a mlčeti.

Víra.

Zdažť sem i já neoznámila, člověče milý, co činiti ? K Bohu se obrať, k němu volej a na jeho pomoc a potěšení čekej. Zdaž to již dosti není utvrzeno, že Bůh jest, kterýž hněvu nedrží na věčnost, ani podlé hříchů našich nakládá s námi; ale smilovává se a vykonaje pomstu zase ukazuje milost lidu svému. Počkej jen a doufej v Hospodina, uzříš, že sklamán nebudeš.

Truchlivý.

Ó jak jsou to nejistí troštové! Spoléhal sem na ně až posavád; a kde toho užitek jaký ? Právěť nejsme zklamáni, kteří se vysvobozením kojíme, ani nic než hanba přikrývá tváře naše, čím dál tím víc.

Víra.

Toť nikdy slibováno nebylo, že se hanbiti nemáte; poněvadž , tomu chce Bůh a toho hledá, abyšte hanbiti a stydětí svých hříchů učili se. Ale budete-li se pokorně míti a v Boha doufati v ssouzení svém, té naději, že nedopustí zahanbenu býti, zaslíbil ten, kterýž věrný jest.

Truchlivý.

Jakž pak nedopouští, poněvadž nás dokonce opouští ? Ačkoli doufáme v něj, vysvobození však dočekati nemůžeme žádného.

Víra.

Ale pamatujž se, prosím tebe, a nemluv tak neopatrně. Doufáme v Boha, pravíš. A co pak naříkati, reptati, pochybovati, od naděje pouštětí a zoufati téměř jest v Boha doufati ? Davidovoť jest doufání jinakší bývalo, kterýž uprostřed teskností říkával: Měj se mlčelivě k Bohu, duše má, vždyť jest on předce spasení tvé (Žal. 62, v. 6). A když mu s pomocí Pán Bůh příliš odkládal, říkával: Já modliti se a nezbedně volati budu, dokudž nevyslyší mne (Žal. 55, v. 18). Ty pak nevoláš, než repceš, nedoufáš, než zoufáš. Nesoudně také sebe a jiné pobožné za zahanbené kladeš; a to pro dvojí příčinu. Jedno, že ještě skonání Boží této komedie (nech to tak nazovu) nepřišlo, a komu vítězství zůstane, neukázalo se, ješto písmo praví: Pozor měj na pobožné, že jejich poslední věci potěšené jsou (Žal. 37, v. 37). Všetečnosti se tedy dopouštíš, že před časem o tak veliké věci soud činíš. Druhé, dopouštíš se nevděčnosti, že Božího divného v tak zlý čas opatrování jisté důvody maje, jeho nevyznáváš, nýbrž Boha naříkáš, že vás opouští. Což pravda není. Nebo kdyby byl opustil, již by po vás bylo. Vy pak uprostřed nepřátelské vsteklosti, a aj, živi jste; ač by vás rádi zkazili, nemohou však (Žalm 124).

Truchlivý.

Ale se k tomu však chýlí.

Víra.

Ten, kterýž posavád moc svou v divném vás opatrování prokazoval, i dále to činiti mocen jest.

Truchlivý.

O moci já nedisputuji, vím, že můž; ale chce-li ?

Víra.

Chce, chce Pán Bůh chrániti sobě vyvolených svých etc., zaslíbil, tomu se těš (1. Kor. 10). a ku Pánu Bohu o smilování volati nepřestávej.

Truchlivý.

Co platno volat, když se neozývá ?

Víra.

Jak' se ozývati má ? Z nebe na tebe volati ? Nemáš-liž ještě ozývání v písmě dosti ? Slibů totiž, že volajícího tebe ani žádného neoslyší.

Truchlivý.

To není ozývání k modlitbě, než slib před modlitbou. Ale já ozývání takové míním, jakéž by se cítiti mohlo a poznati, že k modlitbě již nětco činí a neb činiti strojí, jmenovitě, kdyby prostředky aspoň zatím nějaké k našemu vysvobození ukazoval. Tuto pak prostředkové, na nichž by se naděje zakládati mohla, všickni z rukou a oči nám se tratí, čím dál tím víc. Jak tu medle nepochybovati ?

Víra.

Dvojí hloupost v této tvé řeči vidím: Jedno, že prostředků nevidíš, ješto jsou. Druhé, že Boha k prostředkům přivazuješ. O čemž abych nejdřív nětco řekl, zdaliž pak nevíš, že Bůh nic než skrze lidi vykonati nemůž ? A nepřátel jinak poraziti, leč skrze chřest a hluk vašich zbraní a vojsk ? Jací medle prostředkové k zachování Izraelských byli tehdáž, když za nezbroyným množstvím rozpálená Egyptská vojska vstekle se hnala a již již dostihala, před nimi pak bylo divoké moře, a z obou stran příkré a skalnaté hory stály, tak že uhnouti se a utéci nebylo kam ? (2. Moj. 14.) Item jací byli prostředkové před rukama, když 33 králů oblehlo Samaři s takovým množstvím, že by se jim prachu, kterýž byl po ulicích Samařských, po hrsti nebylo dostalo ? Král pak Izraelský proti nim neměl než koliks set lidu (3. Král. 20). A podruhé, když obležena a tak ssoužena byla Samaři, že hladem lidé mřeli a jedni druhé jedli? (4. Král. 7.) Item jací byli prostředkové, když proti Jozafatovi takové množství nepřátel přitáhlo, že zkríkl: Hospodine Bože, v nás není žádné síly k odpírání množství tomuto tak velikému, aniž víme, co činiti, jediné že k tobě obrácené jsou oči naše ? (2. Paral. 20). Item, jací prostředkové byli, když Senacherib Ezechiášovi všecky pevnosti až po Jeruzalém zdobýval, a odnikud nikdež žádné pomoci ani naděje ku pomoci nebylo ? (4. Král. 19.) Bůh sobě prostředky našel, prostředky takové, na jakéž by žádný z lidí mysliti byl neuměl. Proti Faraonovi nastrojil moře, kteréž jej s vsteklými jeho vojsky pozřelo. Třidceti tří králů s vojsky jejich porazil skrze 232 pacholíků. Krále Assyrského opět od Samaři skrze hluk vojsk, kterýž nad nimi v povětří udělal (an nic nebylo), zahnal. Jozafatových nepřátel meč jednoho proti druhému obrátil, že se sami pomordovali, a lid Boží co činiti neměl, jen kořisti zbírat. Senacheriba když nebyl kdo na zemi bítí, angela naň poslal, kterýž mu jedné noci 185 tisíc lidu pomordoval. A takových' bych příkladů více mohl připomenouti. Vidíš-liž, že Bůh k

lidským viditelným prostředkům přivázán není; ale když spomoci chce, že na tisíce cest má, byť pak lidé ani jedné neviděli ?

Truchlivý.

To se tam zázračně dalo; nyní Bůh divů nečiní.

Víra.

Kdož to praví ? Slýchals snad, že se říká, že zázrakové v církvi přestali; a takt' jest. Zázrakové totiž, kteříž se skrze lidi dáli; Bůh sám divů činiti nikdy sobě nezamezil ani nepřestal; chceme-li skutky jeho souditi, divů před očima vždycky dosti máme. Nebo kdo medle církev ode dvou teď set let, aby od rozzlobeného Antikrista vyhlazena nebyla, zdržoval Zdali lidským ramenem stala posavád ? Kdo v počátcích obnovy za český národ bojoval ? Když se na sta tisíce nepřátel shromažďovalo a často, než české vojsko uhlédali (ješto proti nim jako stádo koz bývalo), již prchali zase ? Zdali angel v bílém odění před vojsky jejich na špicu spatřín nebýval? Kdo léta 880 classem Hispanicam, kteráž terror Europae nazvána byla, rozvrhl a zkazil Kdo v Gallii posavád církev zdržuje, s níž kolik králů a celé království zápasíce, kolikrát se všemi vojsky ustali a sami sebe dříve než ty, kteréž v moci měli, zkazili ? Kdo jim teď ode čtyř let svázané ruce drží, aby v rukou nás majíc, nevyhubili však? Ó nesoudní, že divů Božích viděti nechcete! Pakli že předce zázraků tak makavých, jakž byste vy chtěli, nečiní, vizte, nejste-li sami tím vinni, nevěrou svou. Nebo zvláštní jest věc, což s. Marek zapsal, že Pán Ježíš v Nazaretě žádného divu učiniti nemohl pro nevěru jejich (Marek 6, 5). Hle, nevěra Bohu moc zadržuje, aby divů činiti nemohl. Ó ulekniž se toho a napotom prozřetedlněji o Boží moci mluv a smýšlej, nežli aby ho k prostředku tak, jakž činíš, přivazovati měl. Mezi tím hloupost tvou i v tom vidím, že žádných prostředků, jimiž by zašlým vaším věcem pomoheno býti mohlo, nevidíš. Nebo zdaž jich není? Lidi míním, kteříž se o při vaši ještě předce zasazují, a nepřátelé jich konečně ještě nesnědli, ačkoli všecku i zlost i lest vynakládali posavád. Pohleď k východu i západu i půlnoci, uhlédáš je; proč sobě naděje dobré neděláš, že je konečně Pán Bůh k něčemu ještě chová, ačkoli prospěchu dáti odkládá?

Truchlivý.

Rozumím, koho míníš; ale ach, jak to všecko mdlé! Jedni otevřeneu mocí tak do kouta vehnání, druzí lstivými praktikami tak svázáni, že se hnouti žádný nesmí; nechci já na to více naděje stavěti.

Víra.

Ne na toť velím, než na Boha, kterýž skrze to, co chtítí bude, vykonati moci bude; jemu i malí prostředkové dosti sou, o čemžť (pozoruj) pěkný příklad povím. Eliáš, služebník Boží, vida

Izraelskou zemi půlčtvrteletým suchem strápenou, tak že lidé i hovada mřeli, modlil se Bohu, aby se smiloval a dešť seslal. Pomodliv se kázal služebník svému na vrch hory Karmelu vyjít a pohledět k moři, již-li by se jaký vodu nesoucí oblak ukazoval. Služebník se vrátil, že nevidí nic. On modlil se podruhé a kázal opět jít. On se opět vrátil, že nikdež nic [se] neukazuje. On se modlil znovu a vyhlídal znovu, a nebylo nikdež nic; až po sedmém modlení a vyhlídnutí oznámil služebník, že mračínko vystupuje z moře jako šlepěje člověčí. Ach, což to bylo k svlažení celé, a to ještě tak náramně vyprahlé země ? Eliáš však nic se nerozpakoval; když jen viděl, so že Pán Bůh prostředek ukazuje, věřil, že to Pánu Bohu dosti bude; poslal k Achabovi, aby pospíšil z pole do města, že se dešť valí; a sám podpáše se běžel také, a než i sám doběhl, i král dojel, zmokli všickni, a vlahy měla dosti všecka země z tak malého obláčku (3. Král. 18). Tak by vám náleželo nyní modlit se stále, a když prostředky vidíte vyskýtati se jakkoli malé, věřiti cele, že Pán Bůh skrze nevelikou svou moc provesti můž a provede, když se jemu líbiti bude, by pak až do sedmikrát vaše modlitby a vyhlídání daremné se býti zdály. Naposledy by vás naděje předce nesklamala.

Truchlivý.

To byla jiná. Eliáš sobě od Boha oznámeno měl, že dešť dá; protož tím jist byl, pochybovati mu nebylo potřebí. Ale my, aby nás z těchto neřestí vytrhnouti měl, nemáme zaslíbení.

Víra.

Ale co pak mluvíš, prosím tebe. Málo-liž v písmě slibů máš, že Bůh v úzkosti věčně nenechává? Že nad možnost nedopouští? Že do pekla uvodí i zase vyvodí? Že, kdo jej v ssoužení vzývá, toho vyslýchá a vytrhuje? Plná jsou toho písma. Což všechno tak tobě, jak jinému komukoli z věřících k sobě a přítomným časům slyšeti volno jest, nýbrž povinno. Zvláště poněvadž slavní ti, dávno prohlášení slibové o zkažení Antikrista a vysvobození z vazby jeho církve na tyto časy vpadají, můžeš tím raději trpěti a toho vysvobození čekati.

Truchlivý.

Co ty mi pak o tom Antikrista zkažení vždycky baješ? Ješto písmo zjevně praví, že on zkažen nebude, než až jasným teprv příchodem Páně. (2. Tesselon. 2, 8).

Že pak ty cosi tam z knihy Zjevení béřeš, kdo ví, jestli ta kniha kanonická? A byť byla, kdo ví, jaký toho jest smysl? Nebo ta jsou vidění a mluvení figurná a proroctví. Proroctví pak každého víme, že ta jest vlastnost, že se dříve vyplní než vyrozumí. Pro ty tedy nejisté výklady tvé já se onoho zřetelného Pavlova svědectví nepustím a Antikrista se děsiti nepřestávám.

Víra.

Tož hle to tvá přílišná bázlivost působí. Mezi tím opravdu-li knihu Zjevení v pochybnost béřeš? Jestliže tak, nemusíš jistotně v písmích vycvičených smyslů míti; sic by vida viděl, že nic lidského není, než sama Ducha svatého nad všeliký ostrý meč pronikavější výmluvnost a plnost nebeských tajemství. Pakli z vášně tu svatou knihu tak drbeš, věz, že se trestání hodné lehkosti dopouštíš. Kdo ví, jaký jest smysl ? díš. Odpovídám: Ačkoli mnoho tam jest tajemství zatemnělých, kterýmž nevyrozmíme, leč až po splnění, a neb v nebi; ten však artikul o zvrácení Antikrista z trůnu jeho tak jest pro potěšení církve světle položen i v Zjevení i v Danielovi a jiných prorocích, že div, kdo o tom pochybovati můž. Aníž Pavlovo povědění co na odpor jest. Nebo (abycht' vždy k srozumění posloužil) trůj Antikristů pád podlé písem znamenáme:

zjevení,
Pád zsažení,
zkažení.

Prvním pádem již ode dvou set let a více padati začal. Druhým padne, když hnízdo jeho rozptýleno a moc nad národy odňata bude. Třetím v den soudný, když do propasti bude pohřížen. Nebo že i po zkažení Babylona ostatkové nějací pověr a modlářství mezi mnohými zůstávají budou, podobné jest. Pavlovo tedy promluvení (kteréhož prý bezbožníka Pán zabije duchem úst svých a zkaží zjevením jasné přítomnosti své) o prvním a třetím pádu patrně vzní, Janovo pak vidění (Zjev. 17. a 18) o druhém. Nýbrž i to apoštolské povědění na druhý pád vstáhnouti se můž, poněvadž dne soudného nejmenuje než jasnou přítomnost Páně toliko, kteráž se i v nynějším Antikrista odsouzení dosti jasně a všemu světu patrně vyskytnouti můž a vyskytne bohdá. Co hlavou vrtíš?

Truchlivý.

Že tak o tom směle mluvíš, jako by věděl, že se stane; ješto se k tomu nic nepodobá.

Víra. Ba věř mi, že podobá. Nejen dávní prorocká prohlášení, ale i přítomné Božské skutky já soudím; a vidím naprosto, že Bůh velikého cosi k oslavení církve své učiniti strojí. Vidím divy a zázraky nejedny nápodobně, jako se v Egyptě dály: Voda se po místech v krev mění, v studnicích i řekách, s deštěm z nebe padající. Příkladů ted' od roku několik máme v rozdílných krajinách. Viděli sme pomínulého léta neobyčejné zázračné žízaly, zvláště dvoje: jedny v zlatých pancířích s lidskými obličejí, vnitř plné krve, druhé housenky černé, jiným sic postavou podobné, ale běhu a díla neobyčejného. Nebo houfně jako zšikované vojsko cestami táhly milliony jich, a to spěšně a prudce, jedna druhou předstíhají a porážejíc; a nejedly žádné užitečné byliny ani stromů, než

bodláčí toliko a konopě. Všaks to sám viděl. Čímž co Pán Bůh míní, já nevím; než to vím, že zázrak jest; a vím, že se bodláčí v písmě falešné učení a učitelé, provazy pak (kteříž se z konopí strojí) moc, násilí a tyranství nazývá. K tomu spatřiní jsou zázrační na nebi nejedni úkazové, až i tma a neb zatmění světél nebeských neobyčejná. Na zemi pak rány Boží rozličné, krupobití po místech v Čechách neslýchané, v němž takoví kusové ledu z nebe padali, že ovce i lidi na poli a v horách zvěř zbita; obilí pak do posledního klasu někudy ztlučeno, nápodobně jako v Egyptě. Mor také hrozný na lidech i na hovadech etc. Co tedy pozůstává, než jako i tamto slavné lidu Božího z poroby vysvobození ? Počkej jen, uziš sílu ramene Hospodinova, jak on v nepřátelích svých oslaven bude. Co tamto Mojžíš lidu řekl, to já pravím vám: Nebojte se, stůjte jen a vizte spasení Hospodinovo, kteréž vám způsobí (Exod. 14, 13).

Truchlivý.

To tam bylo lidu Izraelskému řečeno. Kdyby nám podobné potěšení seslal Pán Bůh, mileť bych i já na něm přestal a na skutky Boží rád čekal. Ale my takového zaslíbení nemáme.

Víra.

Cokoli napsáno jest, k naučení našemu napsáno jest, abychom skrze trpělivost a písma potěšování naději měli (Řím. 15, v. 4). Nýbrž cokoli se s nimi dalo, u figuře se dalo a napsáno jest k našemu napomenutí, kteříž jsme již na konci světa (1. Kor. 10, v. 11).

Truchlivý.

Vím, že se stalo u figuře. Ale co figurovalo? Ne naše neb nětčí tělesné nějaké vysvobození, ale duchovní skrze Krista stalé z pekla vysvobození. Protož proč mi to sem táhneš ? Jistě mně se zdá, že to starých těch příkladů a povědění tak smělé citování nic není než písem daremné natahovánl a snad i hříšné falšování. A ty to často děláš, znamenám já; leccos z písma přivodíš, což ne o těchto časích, než o tehdejších příbězích povědíno jest.

Víra.

Nu, jižs mi nevěru svou a hloupost pronesl. A což mi z Božího slova jen planou historii, jako jiná lidská psání jsou, udělati chceš? Ach, ne k jednomu času, a neb k jedné neb některým toliko osobám v písmě mluví Bůh; než veřejné jsou řeči jeho, ke všemu světu a všechněm věkům se vztahující. Pomíjejí lidé jako tráva, jedni za druhými, pravda jest; i bezbožní, k nimž pohrůžky, i pobožní, k nimž slibové Boží se vztahují; ale samo Boží slovo, v němž slibové a pohrůžky jsou, nepomíjí, ale trvá na věky (Izai. 40, v. 8). Věk jeden míjí, jiný nastává, dí písmo, ale příhody vždycky jsou jednotejné; co bylo, jest nyní; což se nyní děje, bývalo již prvé (Eccles. 1, v. 4. 7). Nebo není nového nic pod sluncem, jen se obnovuje tvář

země (Žal. 104, v. 30). Bůh pak, jehož léta nikdy nepřebíhají, jest, kterýž vždycky (Žid. 1. v. 12), aniž se mění (Mal. 3, v. 6). Protož slova jednou od něho mluvená vždycky se všechněm trefují, kteříž v podobných příčinách jsou s těmi, k nimž jednou mluveno. Mocný toho příklad Izaiáš 54, v. 9., kdež Bůh chce, aby lid Izraelský přísahu, kterouž byl Noelovi po potopě učinil (o nezkažení více vodami lidí), za jistotu měli, že je nepřátelům jejím zkažení nedá, ješto to kolik set let potom a v jiné příčině bylo. Tak co Abakuk o zkažení Izraelského lidu skrze Kaldejské vynesl (Abak. 1, 5. 6), toho Pavel svatý k hrožení židům zkažením skrze Římany užil (Skut. 13, v. 41). Co Jeremiáš o vyvrácení starého Babylona psal (Jerem. 50. a 51.), to angel v Zjevení všecko na vyvrácení Antikristova hnízda obrátil (Zjev. 18). A že to tak býti má, aby, co Bůh jednou v písmě mluví, i na jiné časy a věky (mutatis mutandis) slyšáno bylo, patrně to sám Pán Bůh u Izaiáše v 51. ukazuje, kdež onomu lidu z Babylona vysvobození zaslíbiv, dokládá: Soud svůj za světlo národům vystavím; na mneť ostrovové čekají a po mém ramenu touží. Nebesa jako dým mizejí, a obyvatelé z země mrout; ale mé spasení trvá od národů do pronárodů. Slyštež to, kteříž milujete spravedlnost etc. A za touť příčinou se slovo Boží semenem neporušitelným nazývá, že kdekoli a kdykoli se do srdce uvrže, všudy a vždycky a neb víru a radost, a neb bázeň a strach plodí (1. Petr. 1, v. 23). A protož ty příkladu toho, kterýžť sem připomenula o slavném lidu Božího z Egypta vyvedení, za cizí neměj; zvláště poněvadž zjevně slyšíš, že co se s tím lidem dalo, u figuře se dalo, pro naše napomenutí, kteříž jsme na konci světa. Nevěříš-li tomu, vydrab ta slova z zákona, pakli věříš, že z zákona ani literka jedna hnuta býti nemá a nemůž (Mat. 5, v. 18), nestrkejž tedy Božími slovy tak od sebe, jako by k tobě nepřináleželo, cokoli kdy svým ku potěšení Bůh mluvil a neb činil.

Truchlivý.

Dobře napomenutí to přijímám. Než předcet' opravdu těžko přichází, a nevím do toho jak se vpraviti, těšiti se vysvobozením z Antikrista moci, kterýž tak náramně před očima našima se sllí, že již v Italii a Hišpanii zjevně nad podmáněním kacírů (de subacta Germania et debellatis haereticis) triumfy slaví; a my toho přebídní lidé, že arcí podmáněni jsme, nadpříliš okoušíme. V pominulou vánoční slavnost, víš, co se stalo, do kolika evangelistských kostelů vstekle vpadli, kněží i lid rozplašili, z šatů svlékli (některé do naha, v tak krutou zimu, obojího pohlaví), některé poranili, pozajímali, svátostí Kristových hanebně poškvřnili, rozházeli a pošlapali, sodomství neslýchané v chrámech a při oltářích Božích provodili etc. Ach, srdce mi nad tím trne, co se děje. Nebo naprosto žádného konce té vsteklosti není. Bože, ohledniž se ale pro milosrdenství své.

Víra.

Že zlost jejich na vrch vzchází, neodpírám. Nebo takt' jest; ale ty toho ne k pochybování, než k ustavování se v naději užívati by měl. Četl-lis Augustinovo promluvení: Deus horam liberationis plerunque differt in momentum disperationis; Bůh s hodinkou vysvobození obyčejně až do hodiny zoufání odkládá, ale ne přes ni. Když se duplikují cihly, Mojžíš bývá ve dveřích. Když k potření Izraelských Faraó vojska šikuje, tehdáž se mu propast za hrob odvírá. Když se ďábel v posedlém nejvíc bouří a jím lomcuje (Mar. so 9, v. 20. Zjev. 12, v. 12), naděje jest dobrá, že brzké vypuzení své cítí; protož sobě ještě povoliti chce. A o Babylonské nevěstce zjevně jest předpovědino, že když se nejvíc sepne a říkati začne: Již sedím královna, a pláče neuzřím,oy že právě tehdáž rychle a jako v jeden den přijdou rány její, smrt a pláč i hlad, a ohněm spálena bude. A aby o tom nepochyboval, dokládá nebeský hlas: Nebo prý silný jest pán, kterýž potupi ji (Zjev. 15, v. 7). A protož dobré myslí bud'; na vrch vzcházející nepřátel zlost, pýcha a tyranství brzkého jejich pádu znamením jest. Bůh jen tebe a všechny upřímé posiluj a potěšuj.

Truchlivý.

Kdyby to Bůh dal, aby bylo, jakž mluvíš, již by to člověk vždy nějak trpěl. Ale kdo vi, kdo toho dočká ? A kdo ví, co ještě přetřpěti musíme. Předceť nelze než tesklivu bejti, dokud se nedokoná.

Kristus.

A předce-liž se pak proti mně zmítati budeš, prachu a popele ? Předce-li proti mým cestám rad vyhledávati ? Předce-li skutky mými spokojen nebudeš? Zdažť sem prv nepověděl světle dosti, že to nyní mé na zemi dllo, pléniti národy? A ještě na tom jsem, a tříbíti vás budu do vůle své, aby i těm, kdož o vás slyší, v uších znělo. Nepřátelům pak proti vůli vaší shovívati chci a za metlu je proti vám užívati. Ty-liž se o to se mnou zpouzeti chceš ? či soud můj zrušiti a sám soudcím světa býti?

Truchlivý.

Zhřešil sem i nyní; odpust' nemoudrost mou. Slíbilť jsem byl, že ostříhati budu jazyka mého, abych nehřešil, dokudžkoli přede mnou jest nepřítel. Ale bolest nová zbouřila srdce mé, hořelo ve mně, a roznícen jest oheň v přemýšlování mém. Vidím na sobě sám, že marnost jest člověk, jakkoli pevně stojící. A protož oněmím znovu, aniž otevru úst svých, poněvadž ty sám činíš všecko to, jen odejmi metlu svou, abychom od švihání ruky tvé dokonce nevyhynuli (Žalm 39).

Kristus.

Co pak nelíbí se tobě, že já svět tresci? Osvědčil' sem se prvé, že se mně zalíbilo, abych nyní v zůřivosti své národy navštěvoval. A protož sem vztáhl rámě své, abych konal dílo své, neobyčejné dílo mé, a konám je a konati budu, a překaziti sobě so nedám, dokudž nevykonám. Nelíbí-li se tobě, že se i vás, kteříž se příkrýváte jménem mým, dotýká? Lepší-li jste pak, než Abel, Lot, Abraham, David a jiní svatí a mučedlníci moji, kteréž sem skrze vodu i oheň proháněl ? Nebo ten jest soud můj, aby, kdo mojí jsou, zde trpěli. Nechceš-li v tom houfu býti, odstup od nich.

Truchlivý.

Ach, Pane, kamž bych od tebe šel, u tebe slova věčného života maje.

Kristus.

Jdiž tedy a nerepci; za mnou, pravím, jdi cestou úzkou, a co' poručím, čiň, co na tě vskládám, nes.

Truchlivý.

Však' sem to i na křtu slíbil i několikrát slib obnovil, že tebe následovati, a co pravíš, i činiti i trpěti chci, dokud živ. A tať jest stálá vůle má, a duch hotov, než tělo mdlé.

Kristus.

Jak jste vy mně pak všickni na Petrovu formu! Jednák se tužíte z daleka, jednák slábnete z blízka, jednák chcete kříže všecky pojísti, dokud tu žádného není; jednák před jedním trnete, když na oči přijde. Ale mne, mne byste následovali, kterýž sem z daleka tiše se měl, z blízka trpělivě. Vinul' sem se i já, kroutil a troudil, padal a prosil, když mi trpěti nastávalo, takť jest; ale mé utrpení těžšího cosi bylo než vaše, zdaž nevíš? Na mne hříchové všeho světa a hněv Boží jako břímě nesnesitelné doléhali, a hrůzy smrti a pekla obstupovaly. Ale vy milostí Boží a životem věčným, nýbrž i časnou ochranou a pomocí mou dosti ste ubezpečeni, a předce coufáte. Ješto na mně příklad máte, že já, když mne kříž minouti nemohl, podklonil sem se svému Otcí a podložil kříži ramena trpělivě jako béránek, ani úst svých proti tomu neotevra. Nechceš-li ty tak, k čemu pak říkáš: Bud' vůle tvá? Vypusť to z modlitby.

Truchlivý.

Nedejž mi na to mysliti Bůh můj na věky, abych vůli svou na místo tvé stavěti měl. Hotovoť jest srdce mé, Bože, jíti po tobě, jen toliko že po tvém smilování touží a teskní.

Kristus.

A jáť sem se prv vysvětlil, že smilovati se míním a konečně strojím. Co pak mi nevěříš? či mníš, že mi tvé rady v obstarování prostředků nějakých potřebí? Mníš, že mi se bez tvých fresuňků rozumnosti neb síly nedostává ? Že nemám k vysvobození vás Mojžíše nějakého,

neb Gedeona, neb Jefte, neb Samsona, neb Davida, neb Jéhu, neb Konstantina atd. Či nemám již kamenného neb ohnivého na nepřátely krupobití, jako někdy ? Či nemohu zavolati vod mořských a zatopiti jich? A neb rozkázati zemi rozstoupiti se a požítí je? Či nemám žádného již angela, kterýž by Senacheribovi pyšných jeho vojsk poodklidil, a neb nadutého Herodesa červy ranil? Či nemohu pustiti strachu, aby zutíkali ssuzující vás? Ó nic; všecko to v hrsti mám, ale hříchové vaši zdržují rozpálený hněv můj. A však že sobě naposledy ani nekajicností vaši překaziti dáti nechci, abych povstati neměl proti nepřátelům jména mého, zaslíbil sem i s přísahou.

Truchlivý.

Rozpomínám se na to nyní. Než přihází se nám, Pane milý, jako synům Izraelským v Egyptě, o nichž napsáno, že neslyšeli Mojžíše pro úzkost ducha a službu přetěžkou (2. Mojž. 6, v. 9). V pravděť k nám někdy potěšování tvá nemohou pro úzkost ducha a těžkost bíd.

Kristus.

Znám já mdlobu vaši, kteří v tom z mdloby hřešíte; protož vás v ní snáším, jako i onyno. A však slova má tobě vždy připomínám a k nim odkazuji. Kdyby ty na mé řeči v písmě pozor měl, byl by i uprostřed nejtěžších těžkostí zákon můj potěšením tvým. A protož k zákonu tě a svědectvím odsílám. Neučiníš-li podlé tohoto slova, nevzejdeť záře, ale v temnostech a hrůzách srdce tvého tápati budeš, až i zahyneš, slibujit' to a předpovídám.

Truchlivý.

Zachovejž toho, Hospodine, zachovej pro milosrdenství své.

Kristus.

Chceš-li tedy zachován býti, cestu k tomu tobě ukáži, cestu dokonalou tuto. Přestaň sobě vybíratí, jaký by tvůj neb jiných na světě způsob býti měl, a poruč to mně. Přestaň mozkiem tvým rozdílu mezi štěstím a neštěstím činiti, a za štěstí všecko měj, cokoli od mé ruky pochází, by žalář byl, by šibenice, by hranice etc. Přestaň se i ohlédati, co v světě šustí a chřestí, a hled', aby jen mně tiše sloužil a zavra oči věřil, že já tebe i jiné vyvolené své přímou cestou ku potěšení vedu, byť se tobě pak cesta k zámutkům, a neb aspoň divné nějaké motání a okolkování zdálo. Odlož, pravím, rozumu tvého, chceš-li ku pokojení mysli přijíti, odlož i vůle tvé, pravímť na konec. Ani nechtěj, ani nezádej, ani nemysli, aby nětco jinak bylo, než já činím. Modliti se mně můžeš, a těžkosti své i jiných přednáseti dovolujit', nýbrž i poroučím; ale vyměřovati a trápiti se nad tím, co se děje, nedovoluji, ani báti a lekati se nešťastného něčeho. Nebo to nevěry jest znamením. A já vím, že ty se o sebe bojíš, jakžkoli se obecným dobrým zastíráš. Ale chceš-li sebou bezpečen býti a ničeho v tom světě se nebáti, totoť radím:

Oddej se mně v ochranu, a to cele a se vším všudy, přijmu tě pod křídla svá, a nevybojuje tě žádný, leč kdož by mne vybojoval. Poruč mně, pravím, všecko tvé, tělo i duši, čest i statek, zdraví i nemoc a všecky příhody tvé, dlouhost života tvého i čas a způsob smrti tvé; summou, co se s tebou neb jinými díti má, o to se starati přestaň, a na mne tu při uval, a slož ve mně naději; já všecko to zpravím a budu tobě štít a pavéza vůkol tebe, strážný tvůj nedřímající; a budu tě chovati jako v stanu, v skrejši obličej mého a jako v městě hraženém; a poručím angelům mým šetřiti na všech cestách tvých, a okolo tebe vojensky se klásti, a kde potřebí, na rukou tě nositi; nýbrž sám tě nositi a pěstovati budu, aby se nepoklesl; pak-li by se poklesl, aby se neurazil. Půjdeš-li přes oheň a vodu (nebo toho sobě zanechávám, abych tě vedl, kudy potřebu znáti budu), budu s tebou, aby tě proud nezachvátil a oheň nesehltl. Summou blahoslavený budeš, a dobře bude tobě. Poněvadž pak učedník jsi v této mé škole, a poněkud hloupý učedník, vystavujit' na ten čas za mistra Davida mého, k němuž do žalmů jeho každodenně na učení chod'; porozumíš tam všechněm připomenutým sladkým zaslíbením mým, že pravda a amen jsou, nejinák než jako by je z nebe slyšané měl; spatříš tam udatnost víry a trpělivosti ukázaného sobě toho mistra tvého; a pocítíš sám skutečně, jak všickni, kdož se stínu křídel mých svěřují, i uprostřed nepřátel, i uprostřed smrti, i uprostřed pekla, i když se ta země s nimi podvrací, předce vždycky bezpečni, veseli a dobré myslí jsou. Přijímáš-liž tuto radu?

Truchlivý.

Přijímám, můj nejmilejší Spasiteli, přijímám rád. Neboť celým srdcem věřím, že tak jest a nejinák: koho tvá pravice přichrání, ten že dobře ochráněn, opatřen a ubezpečen jest na věky. Věřím, Pane, zpomoz jen nedověře mé a posilniž mne sám duchem tvým.

Kristus.

Nedověře a mdlobě tvé zpomoženo bude, budeš-li té školy, o níž sem pověděl, pilen a při tom nezapomínati Ducha mého vzývati ku pomoci. Nebo on jest utěšitel smutných a lékař neduživých. Činiž to, cožť poroučím, a více se k netrpělivosti a nesmyslným těm naříkáním nenavracuj, trp, dokud tobě já, co by se trpělo, zsílám; a když vám zaslíbené vysvobození sešli, ne v něm a v věcech vezdejších potěšených, ale ve mně se kochej. A s tím odejdi a stůj v losu tvém.

Truchlivý.

Oslavuji tě, Hospodine, Bože můj, kterýž dokazuješ mnohého milosrdenství svého k těm, kteříž se tebe bojí, snášeje mdloby a křehkosti, a odpouštěje přestoupení a příkrýváje nemoudrost naši. Porozumívám, že ty sám všecko jsi. Kdo předivné slávě tvé a zprávě rozumí

při synech lidských, nemá proč trápit se, ani čeho lekati, kdo všemohoucí ochranu tvou při vyvolených tvých rozvažuje. Ale já sem nesmyslný byl, jako hovádko hloupé, ledčíms se plašiti dající; ješto sám ty, Hospedine, dchnutím tvým všecky světa i pekla vsteklosti řídíš. Blahoslavený, kdož rozumí, jak dobré jest milosrdenství tvé a silná pravice tvá k konání toho, což prvé předuložila, aby se stalo. Aj, teď jsem, Pane Bože můj, teď stojím, abych činil vůli tvou a na skutky tvé ne s teskností již a s strachem, ale s plésáním a s potěšením se díval. Čiň, co chceš; ved', kam chceš; poruč, co chceš; vlož, coť se líbí; vůle tvá necht' se děje, má pak i všech v světě lidí ať ničímž jest, jen na milosrdenství tvé nezapomínej, hrozné soudy tvé při světu konaje, jakož nezapomeneš; ach, nezapomeneš, ujistils srdcím našim. Protož všecka sláva, všecka chvála, všecka čest, všecka síla, všecko království, všecka moc, všecka důstojnost, všecka velebnost, všecko požehnání bud samému tobě, živému, nesmrtnému Bohu, po všech světa stranách i v neskonalé výsosti, na věčné věky věkův. Amen i Amen.